

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur och om ändring av informationssamhällsbalken

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur och att informationssamhällsbalken ändras. Genom den föreslagna lagstiftningen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Genom propositionen främjas utvecklingen av digitala tjänster och funktioner då byggkostnaderna särskilt för höghastighetsnät för elektronisk kommunikation och för sådana säkra elnät som krävs för att nämnda höghastighetsnät ska kunna fungera minskar.

Den föreslagna lagstiftningen gäller nät som är viktiga med tanke på ett fungerande samhälle. Ägarna och innehavarna av kommunikations-, energi-, vattentjänst- och trafiknät, dvs. nättaktörer, åläggs att under vissa förutsättningar tillgodose andra nättaktörers begäran om samutnyttjande av strukturer och konstruktioner i anslutning till näten. En skälig ersättning ska betalas för samutnyttjandet. Därutöver måste nättaktörer enligt förslaget under vissa förutsättningar gå med på att bygga nätverk tillsammans med andra nättaktörer. En förutsättning för sambyggnad ska vara att kostnaderna inte ökar för någon part jämfört med om näten byggs separat. Den föreslagna lagstiftningen ska tillämpas på samarbete där åtminstone en part är ett kommunikationsnät. Kommunikationsverket ska ansvara för tvistlösning i samarbetsfrågor. Förslagen som gäller samarbete inverkar inte på de bygg- och tillståndsbestämmelser samt arbetarskyddsföreskrifter som gäller byggande och utnyttjande av näten.

Nättaktörer och myndigheter ska via en särskild central informationspunkt göra den information om nät och om alla planerade nätprojekt som de förfogar över tillgängliga för dem som behöver informationen. Kommunikationsverket ska fungera som central informationspunkt. Kommunikationsverket ska på de grunder som anges i lagen kunna begränsa utlämnande av information till exempel för att trygga den nationella säkerheten.

Interna kommunikationsnät i fastigheter och byggnader ska byggas i samband med nybyggnation eller omfattande renoveringar.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2016.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	4
2.1 Lagstiftning och praxis.....	4
2.1.1 Inledning.....	4
2.1.2 Lagstiftning om sambyggnad och samutnyttjande.....	4
2.1.3 Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät.....	13
2.1.4 Central informationspunkt.....	16
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU.....	18
2.2.1 Den internationella utvecklingen.....	18
2.2.2 EU:s lagstiftning.....	21
2.3 Bedömning av nuläget	25
2.3.1 Sambyggnad och samutnyttjande.....	25
2.3.2 Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät.....	27
2.3.3 Central informationspunkt.....	28
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	29
3.1 Målsättning	29
3.2 Genomförandalternativ.....	29
3.2.1 Tillämpningsområde.....	29
3.2.2 Interna kommunikationsnät i fastigheter och byggnader	30
3.2.3 Tvistlösning.....	32
3.2.4 Central informationspunkt.....	35
3.3 De viktigaste förslagen.....	36
4 FÖRHÅLLANDE TILL ANNAN LAGSTIFTNING	37
4.1 Ålands lagstiftning	37
4.2 Lagstiftning om elektronisk kommunikation	38
4.3 Avtal och lagstiftning som gäller placeringen av fysisk infrastruktur	39
4.4 Lagstiftning som gäller byggande av nätinфраstruktur, myndighetstillstånd och arbetarskydd.....	39
5 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	40
5.1 Ekonomiska konsekvenser.....	40
5.2 Konsekvenser för myndigheterna	41
5.3 Miljökonsekvenser	42
5.4 Samhälleliga konsekvenser	42
6 BEREDNING AV PROPOSITIONEN	43
6.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	43
DETALJMOTIVERING	45
1 LAGFÖRSLAG	45
1.1 Lagen om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur.....	45
1.2 Informationssamhällsbalken	57
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	60
3 IKRAFTTRÄDANDE	60
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	61
4.1 Inledning	61
4.2 Egendomsskydd	61
4.3 Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter	62
LAGFÖRSLAG	64

RP 116/2015 rd

Lag om sambyggnad och samutnyttjande av nätinfrastruktur.....	64
Lag om ändring av informationssamhällsbalken.....	69
BILAGA	71
PARALLELLTEXT	71
Lag om ändring av informationssamhällsbalken.....	71

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Inom den Europeiska unionen antogs den 15 maj 2014 Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation (nedan sambyggnadsdirektivet). Sambyggnadsdirektivet ska sättas i kraft nationellt senast den 1 januari 2016.

Syftet med direktivet är att underlätta och skapa incitament för utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation genom att främja samutnyttjande av existerande fysisk infrastruktur och genom att möjliggöra en sambyggnad av ny fysisk infrastruktur. Syftet är att höghastighetsnäten för elektronisk kommunikation kan byggas till lägre kostnad. Genom direktivet harmoniseras dessutom installationspraxisen i fråga om fysisk infrastruktur för höghastighetsnät för elektronisk kommunikation i nya fastigheter och byggnader eller i fastigheter och byggnader som genomgår omfattande reovering.

Direktivet gäller utöver kommunikationsnät även alla fysiska infrastrukturer som lämpar sig för element av elektroniska kommunikationsnät, såsom nät för el, gas, vatten, uppvärmning och trafik samt infrastruktur för vatten och avlopp. I direktivet förutsätts att medlemsstaterna utser en eller flera centrala informationspunkter, där det finns tillgång till heltäckande information om fysisk infrastruktur för nät och planerade nätbyggnadsprojekt.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Inledning

I Finland finns ingen särskild enhetlig lagstiftning som gäller sambyggnad och samutnyttjande av nätinfrastukturer, utan om sambyggnad och samutnyttjande av nät föreskrivs i speciallagstiftningen för varje bransch. Detta innebär också att det finns detaljerad lagstiftning om en del av de branscher som omfattas av direktivet, medan det inte finns speciallagstiftning om andra eller också finns det i speciallagstiftningen för branschen inga bestämmelser om de frågor som direktivet gäller. Härnäst redogörs för speciallagstiftningen om olika nät och för de eventuella åläggandena om sambyggnad och samutnyttjande.

2.1.2 Lagstiftning om sambyggnad och samutnyttjande

Allmänna kommunikationsnät

Syftet med regleringen av betydande marknadsinflytande på kommunikationsmarknaden är att främja konkurrens på den kommunikationsmarknad där det finns särskilda konkurrensproblem och där den allmänna konkurrensrätten är otillräcklig. Regleringen av det betydande marknadsinflytandet är till sin karaktär förhandsreglering. Kommunikationsverket kan med stöd av informationssamhällsbalken (917/2014) ålägga företag med betydande marknadsinflytande skyldigheter som gäller överlåtelse av nyttjanderätt till kommunikationsnät, samtrafik i nät samt prissättningen av dessa mellan teleföretag. Bestämmelserna i informationssamhällsbalken om överlåtelse av nyttjanderätt gäller endast telebranschen och informationssamhällsbalken innehåller inga bestämmelser om överlåtelse av nyttjanderätt till aktörer inom andra branscher eller om rätten för aktörer inom andra branscher att få tillträde till teleföretagens nät.

RP 116/2015 rd

Med ett allmänt kommunikationsnät avses enligt 3 § 43 punkten i informationssamhällsbalken ett kommunikationsnät som används för att tillhandahålla kommunikationstjänster till en grupp av användare som inte har avgränsats på förhand. Samutnyttjande av de allmänna kommunikationsnätens passiva nätinfrastuktur är vanligt till exempel när det gäller master och utrustningsutrymmen. Ett teleföretag kan åläggas vilken som helst skyldighet att överlåta nyttjanderätt till kommunikationsnät, om villkoren för att ålägga överlåtelseskyldighet enligt den föreslagna lagen uppfylls. Enligt 56 § i informationssamhällsbalken kan Kommunikationsverket ålägga företag med betydande marknadsinflytande skyldighet att överlåta rimlig nyttjanderätt till kommunikationsnät, eller till tillhörande tjänster eller tillhörande faciliteter som har samband med kommunikationsnät eller kommunikationstjänster. Sådan nyttjanderätt kan till exempel innebära skyldighet att överlåta nyttjanderätt till ett kommunikationsnät och till delar av nätet, eller skyldighet att tillhandahålla samlokalisering och andra sätt att gemensamt utnyttja tillhörande faciliteter, inklusive överlåtelse av nyttjanderätt till kabelkanaler, kabelutrustningsutrymmen och radiomaster. Enligt 3 mom. i paragrafen föreligger sådan skyldighet inte, om överlåtelse av nyttjanderätten leder till att dataskyddet eller den nationella säkerheten äventyras eller om det är tekniskt oändamålsenligt eller annars oskäligt för företaget. Enligt 59 § föreligger inte heller skyldighet att överlåta nyttjanderätten, om föremålet för nyttjanderätten är i teleföretagets eget bruk eller behövs för dettas eget rimliga framtida behov.

Enligt 58 § i informationssamhällsbalken kan Kommunikationsverket ålägga ett nätföretag att tillåta andra teleföretag att gemensamt utnyttja eller samlokalisera egendom, om nätföretaget har placerat telekablar eller radiomaster, tillhörande utrustning, kablar, smärre konstruktioner eller stolpar på ett område som ägs eller innehas av någon annan, eller har placerat en basstation för mobiltelefoni, en därtill ansluten anordning eller kabel i en byggnad som ägs eller innehas av någon annan, eller har försett byggnader eller konstruktioner med behövlig utrustning. Kommunikationsverket kan ålägga en skyldighet om byggandet eller placeringen inte annars kan ordnas på ett tillfredsställande sätt och till rimlig kostnad. En förutsättning är dessutom att skyldigheten inte oskäligt hindrar eller begränsar nätföretagets egen användning. Om parterna inte kommer överens om kostnaderna för det gemensamma utnyttjandet eller samlokaliseringen kan Kommunikationsverket bestämma hur kostnaderna ska fördelas.

Kommunikationsverket genomför med jämna mellanrum marknadsanalyser för att utvärdera konkurrensproblem och behovet av reglering. Kommunikationsverket bestämmer genom sitt beslut att ett företag är ett företag med betydande marknadsinflytande, om det utifrån en marknadsanalys konstateras ensamt eller tillsammans med andra ha ett sådant ekonomiskt inflytande på särskilt definierade marknader att det i betydande utsträckning kan verka oberoende av konkurrenter, konsumenter eller andra användare. I kommunikationsverkets beslut åläggs företaget skyldigheter som gäller separat definierade produkter eller tjänster i syfte att undanröja hinder för tillträde till marknaden och övriga konkurrensproblem. Skyldigheter åläggs primärt i grossistledet och de kan gälla överlåtelse av nyttjanderätt till en reglerad produkt eller tjänst, insyn och iakttagande av icke-diskriminerande priser och leveransvillkor för en tjänst samt prissättning av en produkt eller tjänst. I Finland finns för tillfället cirka 30 företag med betydande marknadsinflytande. Kommunikationsmarknadens struktur i Finland avviker betydligt från övriga EU-länder, där det ofta finns endast några få företag med betydande marknadsinflytande.

Kommunikationsverket kan ålägga teleföretag skyldigheter att överlåta nyttjanderätten också på grund av någon annan omständighet än betydande marknadsinflytande. Skyldighet att överlåta nyttjanderätten kan också komma att gälla kabelkanaler eller radiomasters antennplatser samt utrustningsutrymmen som hör till dessa, om det av en orsak som beror på miljövård, naturskydd eller markanvändningsplanering eller någon annan därmed jämförbar orsak inte är ändamålsenligt att bygga en parallell kabelkanal eller radiomast. Skyldigheten att ålägga skyldighet på grund av betydande marknadsinflytande eller någon annan omständighet föreligger

RP 116/2015 rd

dock inte om överlåtelse av nyttjanderätt leder till att dataskyddet eller den nationella säkerheten äventyras eller om det är tekniskt oändamålsenligt eller annars oskäligt för företaget.

Även nätinnehavare som mottagit bredbandsstöd har ålagts skyldigheter som hänför sig till samutnyttjande. Enligt 9 § 1 mom. 2 punkten i lagen om stöd för byggande av bredband i glesbygdsområden (1186/2009) är en nätinnehavare som har mottagit bredbandsstöd skyldig att till skäligt pris och på icke-diskriminerande villkor till andra teleföretag i minst sju år från och med det att den sista stödposten betalats överlåta nyttjanderätt till det kommunikationsnät, det nätelement och den nätkapacitet som byggts med hjälp av stödet. Överlåtelseskyldigheten gäller inte sådant föremål som är i stödtagarens egen användning eller behövs för stödtagarens eget skäliga kommande behov. När det gäller master och kabelkanaler är skyldigheten att överlåta nyttjanderätten inte begränsad tidsmässigt, utan den fortgår så länge som egendomen existerar. I enlighet med lagen om stöd för byggande av bredband i glesbygdsområden gäller överlåtelseskyldigheten också exempelvis utrustningsutrymmen och kabelkanaler (RP 176/2009 rd).

Enligt 241 § i informationssamhällsbalken ska, innan jordbyggnadsarbete, skogsarbete, vattenbyggnadsarbete eller annat arbete som eventuellt äventyrar telekablar inleds, den som utför arbetet för att undvika skador ta reda på om det finns telekablar inom området. Teleföretagen ska avgiftsfritt ge information om var telekablar är placerade. Teleföretagen ska ge dem som utför arbeten information och de anvisningar som behövs för undvikande av fara. Enligt 240 § i informationssamhällsbalken är kommunen tillsynsmyndighet när det gäller telekablares placering. Kommunens byggnadstillsynsmyndighet ska inom sitt område övervaka att beslut som den meddelat med stöd av 233 § iakttas vid placeringar. Kommunen ska vid behov samordna placeringen av telekablar så att placeringen och underhållet av telekablar inte orsakar sådana olägenheter och skador som kan undvikas till skäliga kostnader. Med stöd av informationssamhällsbalken är Kommunikationsverket allmän tillsynsmyndighet i ärenden som berör kommunikationsnät.

Enligt Kommunikationsverkets översikt över kommunikationssektorn (1/2015) hade cirka 81 procent av de finländska hushållen i slutet av 2014 tillgång till ett fast bredbandsabonnemang med en hastighet på minst 30 Mbit/s. I slutet av 2014 fanns det enligt översikten cirka 1,8 miljoner fasta bredbandsabonnemang, vilket var cirka 2 procent mer än 2013. Tillgången till fiberoptiska nät ökade med cirka 4 procent 2014 jämfört med året innan. Upp till 53 procent av hushållen hade tillgång till bredbandsabonnemang i fiberoptiska nät i slutet av 2014.

Enligt de uppgifter som Kommunikationsverket har samlat in av teleföretagen är just det utbyggda fiberoptiska nätet den främsta orsaken till att tillgången till fast bredband har förbättrats. Teleföretagen bygger fiberoptiska nät på marknadsvillkor, främst i städer och tätortsområden. De statsstöd som har beviljats inom projektet Bredband 2015 har haft stor inverkan på byggandet av fiberoptiska nät i glesbebyggda områden.

På den finländska marknaden för telefoni- och bredbandstjänster finns en relativt stor andel företag. De tre stora privata aktörerna är Elisa, TeliaSonera och DNA. Dessutom utgör företagen i Finnet-gruppen tillsammans en betydande aktör. I slutet av 2014 var Elisa och TeliaSonera med sina andelar på 32 procent marknadsledande på marknaden för fasta bredbandsabonnemang. DNA:s marknadsandel var 23 procent, Finnet-företagens sammanräknade andel 11 procent och de övriga teleföretagens 2 procent.

Elnät

Elmarknadslagen (588/2013) innehåller inga bestämmelser om sambyggnad. I lagen finns dock bestämmelser om tillståndsplikt för byggande av elnät, arbete som äventyrar jordkablar

RP 116/2015 rd

och utredande av var jordkablar är placerade. Bestämmelserna om jordkablar är förpliktande för alla som utför jordbyggnadsarbeten. Energimyndigheten är tillsynsmyndighet enligt elmarknadslagen.

Enligt 14 § i elmarknadslagen ska projekttillstånd begäras hos Energimyndigheten för byggande av en elledning med en nominell spänning på minst 110 kilovolt. Till projekttillståndet kan enligt 16 § 3 mom. i elmarknadslagen sådana villkor fogas som anses nödvändiga med tanke på förutsättningarna för tillstånd. I 51 § i elmarknadslagen föreskrivs om kvalitetskrav i fråga om distributionsnätets funktion. Syftet med kvalitetskraven är bland annat att förbättra elleveranssäkerheten och effektivisera nättinnehavarnas beredskap. I 52 §, som gäller utvecklingsplaner för kvaliteten på distributionsnätets funktion, konstateras att man vid placeringen av de elledningar som ingår i nättinnehavarens utvecklingsplan så långt det är möjligt ska utnyttja dragningar som är gemensamma med andra samhällstekniska nät.

I 110 § i elmarknadslagen finns en allmän bestämmelse som den i informationssamhällsbalcken. Enligt den ska, innan jordbyggnadsarbete, skogsarbete, vattenbyggnadsarbete, nätbyggnadsarbete eller annat arbete i närheten av elkablar inleds, den som utför arbetet för att säkerställa arbetarskyddet och undvika skador ta reda på om det finns elkablar på området. Nättinnehavaren ska kostnadsfritt ge den som utarbetar en plan över arbetet och den som utför arbetet information om de elkablar som finns i närheten av objektet i fråga. Nättinnehavaren ska se till att uppgifterna om var elkablarna finns är tillgängliga i digital form för dem som har rätt att få uppgifterna och lämna den som utför arbetet de uppgifter och anvisningar som behövs för att faror ska kunna undvikas.

Elnäten är indelade i stam-, region- och lokalnät samt utgående från spänningen i högspänningsnät (kraftledningar på 400, 220 och 110 kilovolt), mellanspänningsnät (50, 20 och 10 kilovolt) och lågspänningsnät. Den sammanlagda längden på elnäten är cirka 375 000 kilometer. Av dessa uppgår längden på de högspänningsledningarna på 110–400 kilovolt (kV) som ägs av Fingrid Oyj och hör till stamnätet till cirka 14 000 kilometer. En högspänningsledning förgrenas antingen till en kraftledning på 110 kV som innehas av en regional nättinnehavare eller via transformatorstationer och kopplingsstationer i närheten av tätortsområden till flera medelspanningsledningarna på 20 kV som innehas av lokala elbolag och slutligen via de transformatorstationer som finns i bostadsområden till lågspänningsledningarna på 400 volt (V).

Sådana elnät där det används jordkablar, särskilt mellan- och lågspänningsnät, är vanligen lämpliga för sambyggnad med kommunikationsnät. På motsvarande sätt är det i allmänhet möjligt att samutnyttja den fysiska infrastrukturen för de här näten med kommunikationsnät. Kraftledningar är däremot mindre lämpade för samutnyttjande och sambyggnad, eftersom fiberoptik inte kan placeras i samma kanal som en kraftledning. I praktiken sker sambyggnad särskilt med landsvägs- och gatunätet. Det förekommer lite sambyggnad med andra infrastrukturnät och den är begränsad främst till gatuområden i tätorterna. De elledningar som löper som luftledningar är sämre lämpade för sambyggnad och samutnyttjande, eftersom jordkablar numera vanligen används då el- och kommunikationsnät byggs för att garantera funktionssäkerheten.

Gasnät, fjärrvärme och fjärrkylning

Naturgasmarknadslagen (508/2000) innehåller inga bestämmelser om placering eller samutnyttjande av infrastruktur. I lagen föreskrivs om anläggning av naturgasrör bara när det gäller överföringsrör som överskrider landets gräns. Energimyndigheten är tillsynsmyndighet enligt naturgasmarknadslagen.

RP 116/2015 rd

Det finns ingen speciallag för fjärrvärme- och fjärrkylnät, och det finns inte heller någon särskild tillsynsmyndighet för de här näten.

Det finländska gasnätverket löper genom Sydöstra och Östra Finland och genom Hyvinge-, Tavastehus- och Tammerforsregionen. Distributionsrörsystemet är drygt 1 900 kilometer långt. Investeringar i distributionsnät för naturgas koncentreras i första hand till gatuområden och övriga stadsområden. På gatuområden förekommer gasnät ofta där det inte finns fjärrvärmenät. I Finland betjänar överförings- och distributionsnäten för naturgas på ett mycket begränsat sätt den målgrupp som man vill nå genom sambyggnad av bredbandsinfrastrukturen, bortsett från distributionsrördragningar som är en del av det samhällstekniska nätverket. Naturgasnätverket är byggt på områden där det redan finns goda bredbandsförbindelser. Enligt en teknisk-ekonomisk utredning som kommunikationsministeriet låtit göra (kommunikationsministeriets publikationer 8/2015) är det i regel inte möjligt att samutnyttja gasinfrastrukturen.

I slutet av 2014 uppgick längden på de finländska fjärrvärmenäten till drygt 14 000 kilometer i cirka 170 kommuner. Näten utvidgas med 250–500 kilometer per år. Fjärrvärmenäten förekommer främst i centrum av städer och kommuner och i tätortsområden. Fjärrvärmenäten renoveras och repareras lokalt, vilket inte möjliggör sambyggnad och samutnyttjande. Sambyggnad kan främst bli aktuellt i samband med nybyggnation av fjärrvärmenätet, då större gatuhelheter kommer att öppnas upp. Samutnyttjande av den existerande fjärrvärmeinfrastrukturen kan i praktiken inte komma i fråga, eftersom fjärrvärmenät i allmänhet saknar en fysisk infrastruktur som är lämplig för samutnyttjande. Detsamma gäller fjärrkylnät, som är avsevärt mer begränsade än fjärrvärmenäten och främst förekommer i de största städernas centrumområden.

Vattentjänst

Vattenlagen (587/2011) innehåller inga bestämmelser om sambyggnad eller tillhandahållande av information om byggande. I 4 kap. 8 § föreskrivs om placering av vattenledningar och anordningar i samband med beslut som gäller uttag av vatten. I andra fall tillämpas 161 a § i markanvändnings- och bygglagen. Inte heller lagen om vattentjänster (119/2001) innehåller bestämmelser om sambyggnad och tillhandahållande av information.

Regionförvaltningsverket är tillsynsmyndighet enligt vattenlagen och beslutar om placeringen av vattenledningar i enlighet med vattenlagen. De regionala närings-, trafik- och miljöcentralerna (nedan NTM-centralen), den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten är tillsynsmyndigheter enligt lagen om vattentjänster.

I Finland finns över 1 500 vattenverk och över 600 avloppsverk. En del av de här verken har hand om båda uppgifterna. Omkring 90 procent av befolkningen bor i fastigheter som är anslutna till vattenverk och över 80 procent i fastigheter som är anslutna till avloppsverk. Vattentjänstverken bygger och betalar för vattentjänstnätverken. Hushållsvattennätet omfattar cirka 100 000 kilometer och det utvidgas med cirka 1 500 kilometer per år. Avloppsnätets omfattning uppgår till cirka 50 000 kilometer och det byggs årligen cirka 1 000 kilometer ytterligare. Avloppsnätet byggs ofta samtidigt som hushållsvattennätet och därför kan längden på dem inte slås ihop då man försöker definiera potentialen för sambyggnad. Verksamhetsområdena är ofta bundna till detaljplaneringen och vattentjänstverken betjänar samma kundkrets som gatunätverket samt det distributionsnätverk för el och fjärrvärme eller gas som byggts i samband med det. Privata vatten- och avloppsandelslag finns förutom i tätorterna även utanför dem i områden där det inte är lönsamt att bygga bredband till följd av en begränsad kundkrets.

Samarbetet mellan kommunikationsnät och vattentjänstnät är väldigt litet, vilket i hög grad beror på tekniska lösningar och säkerhetsföreskrifter vid byggandet av vattentjänstnäten. Vatten-

RP 116/2015 rd

ledningarna installeras vanligen betydligt djupare än kommunikationsnäten, men andra nät får inte installeras ovanpå dem, eftersom de måste kunna repareras om det uppstår skador på rören. I samband med vattentjänstnäten finns det vanligen ingen fysisk infrastruktur som skulle vara lämplig för samutnyttjande.

Landsvägar

I landsvägslagen (503/2005) finns bestämmelser om placering av konstruktioner på vägområden. Däremot finns det inga bestämmelser om tillhandahållande av information om byggande eller om samarbete mellan byggare. Enligt 42 § i landsvägslagen krävs det tillstånd av väghållningsmyndigheten för arbete på vägområde samt för placering av konstruktioner, anläggningar och anordningar på vägområde. Tillstånd får beviljas om åtgärden inte orsakar fara för trafiken eller medför olägenhet för väghållningen. Tillstånd för placering av konstruktioner, anläggningar eller anordningar som är nödvändiga med tanke på ett fungerande samhälle ska dock beviljas om placeringen inte orsakar fara för trafiken och inte medför mer än ringa olägenhet för väghållningen. Som nödvändiga med tanke på ett fungerande samhälle betraktas i synnerhet energiproduktion och energidistribution, kommunikationsnät samt vatten- och avloppssystem, vilket betyder att paragrafen täcker tillämpningsområdet för den lagstiftning som föreslås i propositionen.

Enligt 44 § i landsvägslagen får byggnader inte finnas på landsvägens skyddsområde och det är likaså förbjudet att hålla byggnader inom det frisiktsområde som avses i 45 § och som med hänsyn till trafiksäkerheten ska vara fritt från hinder som skymmer sikten. I kommunikationsministeriets förordning (65/2011) föreskrivs om frisiktsområden på landsvägar. I 46 § i landsvägslagen begränsas uppförande av anläggningar eller anordningar inom en landsvägs skydds- eller frisiktsområde, om användningen av dem äventyrar trafiksäkerheten eller medför olägenhet för väghållningen. Trafikverket har dessutom i samarbete med intressentgrupper utarbetat anvisningar också för placering av kommunikations- och elnät samt fjärrvärmeledningar och naturgasrör på vägområden (Trafikverkets anvisningar 15/2014, Vägförvaltningens anvisningar TIEH 2100032-v-05, Vägförvaltningens anvisningar TIEH 2100064-v-09).

Som väghållare svarar Trafikverket för underhåll och utvecklande av de statsägda landsvägarna samt för realiseringen av större vägprojekt. NTM-centralerna sköter som väghållningsmyndighet om underhåll av landsvägar och den utrustning som hör samman med dem. NTM-centralerna främjar också trafiksäkerheten och smidigheten genom att förbättra landsvägarna och genom att bygga gång-, cykel- och mopedvägar. NTM-centralen anlitar entreprenörer för allt underhålls- och byggarbete. NTM-centralen i Birkaland beviljar tillstånd för hela Finland för arbeten på vägområden. Till tillståndet kan det fogas villkor som är behövliga för att trafiken ska löpa smidigt och säkert eller för att minska på de olägenheter eller skador som arbetet eventuellt kan orsaka fysisk infrastruktur eller nät på vägområden.

Det finns sammanlagt närmare 80 000 kilometer landsvägar och av dem är 51 000 kilometer belagda vägar. Cirka 12 500 kilometer är upplysta landsvägar (230 000 belysningspunkter), varav över hälften har luftledningar. Fysiska infrastrukturer längs landsvägarna som är lämpade för samutnyttjande är exempelvis rördragningar som väghållningsmyndigheten låtit bygga och kabelhyllor i broar. Rörsystem med tillhörande brunnar anläggs numera alltid längs nya vägar och vägar som byggs om. På samma sätt installeras skyddsror vid de viktigaste väganslutningarna för eventuella kablar som ska läggas tvärs över vägen senare. Staten betalar i synnerhet kostnader för byggande av fysisk infrastruktur för kommunikationsnät som en del av vägprojekten. I till exempel en del av näten för trafikledningssystem kan samarbete dock inte tillåtas av säkerhetsskäl. Detta gäller i synnerhet landsvägstunnlars system för fjärradministration.

RP 116/2015 rd

Gator

I 86 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) föreskrivs om gatuhållningsskyldighet. Gatuhållningsskyldigheten inträder när trafikbehovet på grund av markanvändning som genomförts enligt detaljplanen kräver det och de kostnader som orsakas kommunen inte kan betraktas som oskäliga jämfört med det trafikbehov som tillgodoses när gatan byggs. På ett detaljplanerat område svarar kommunen för trafik- och gatuplanering, byggande, underhåll, och samordning av ledningar och konstruktioner på gatuområden.

I lagen om underhåll och renhållning av gator och vissa allmänna områden (669/1978) föreskrivs om skyldigheter som hänför sig till gatuhållningen. Enligt 14 a § ska det göras en anmälan till kommunen om arbete som utförs på en gata eller på ett allmänt område. Arbetet får inledas så snart kommunen har gett sitt samtycke till att det inleds. Om kommunen inte har behandlat anmälan inom 21 dygn, kan arbetet likväl inledas. Till anmälan ska fogas en utredning som i behövlig utsträckning visar hur området kommer att användas under arbetet, hur länge arbetet pågår, anordningarnas och konstruktionernas placering, de tillfälliga trafikarrangemangen med beaktande av alla trafikformer samt den person som är ansvarig för arbetet och hans eller hennes yrkeskompetens. Kommunen kan med anledning av en anmälan meddela sådana föreskrifter om arbetets utförande som behövs för att minska den olägenhet eller skada som eventuellt orsakas trafikens smidighet, säkerhet och framkomlighet samt ledningar och anordningar som finns på gator och gatornas konstruktioner. Lagligheten av de föreskrifter som kommunen meddelat kan föras till kommunens byggnadstillsynsmyndighet för avgörande. För förebyggande av betydande skador får trasiga ledningar, anordningar och konstruktioner repareras omedelbart, men kommunen ska så snart som möjligt underrättas om ett sådant arbete. Den lagstiftning som gäller gator innehåller inga bestämmelser om samarbete mellan byggare. Kommunen är tillsynsmyndighet enligt lagen om underhåll och renhållning av gator och vissa allmänna områden.

Kommunförbundet och Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry har i samarbete utarbetat en avtalsmall om upprätthållande av kommunikationsnät på allmänna områden. I samarbetsavtalet kommer kommunen och teleföretaget överens om tillvägagångssätt, rättigheter och skyldigheter i samband med placering, utbyggnad och underhåll av företagets ledningar, anordningar och konstruktioner på allmänna områden som kommunen äger eller förvaltar. Avtalet gäller också tillvägagångssätt, rättigheter och skyldigheter i samband med förflyttning av anordningar och fördelning av kostnaderna för detta mellan kommunen och företaget. Enligt punkt 1.7 i avtalsmallen ska teleföretaget kostnadsfritt lämna uppgifter till kommunen om placeringen av de anordningar som företaget har byggt med tidsintervaller och i ett format som avtalas separat. Teleföretaget ska också ordna en kostnadsfri tjänst som tillhandahåller information om var anordningarna är placerade. Enligt punkt 2.3 i avtalsmallen ska avtalsparterna sträva efter att lägga ut rör för kommande behov i samband med byggarbeten vid gator och övriga allmänna områden där grävarbeten orsakar olägenheter antingen med hänsyn till trafiken eller miljön eller av tekniska orsaker.

I de städer som är störst till invånarantalet, särskilt i huvudstadsregionen, finns vedertagna avtalsbaserade samarbetsförfaranden med fastställda principer för planering, genomförande och prissättning av gemensamma projekt. Dessutom har städerna i huvudstadsregionen egna detaljerade ledningsinformationssystem. Med hjälp av dessa förfaranden har städerna strävat efter att minska de olägenheter som grävarbetena orsakar gatunätet och att effektivisera användningen av det begränsade utrymmet för installationer.

Den sammanlagda längden på de kommunala gatorna och planvägarna uppgår till cirka 50 000 kilometer. Det finns ingen exakt information om längden på de upplysta trafiklederna, men

RP 116/2015 rd

enligt en uppskattning uppgår deras längd till drygt 30 000 kilometer. I stadsområdena löper kommunikations-, energi- och vattentjänstnäten vanligen i gatunätet.

Enskilda vägar

Bestämmelser om enskilda vägar finns i lagen om enskilda vägar (358/1962). Den vanligaste administrationsformen när det gäller enskilda vägar är att vägdelägarna bildar ett väglag. Väglaget beslutar bland annat om underhåll och förbättringar av vägen. I lagen om enskilda vägar finns inga bestämmelser om samarbete med nättaktörer. Om en nättaktör vill utnyttja en enskild väg vid byggandet av ett nät, måste alla de vägdelägare över vilkas markområden nätet löper samtycka till projektet.

Den kommunala vägnämnden är tillsynsmyndighet enligt lagen om enskilda vägar och till dess uppgifter hör bland annat att besluta om vägrätter och väghållningsskyldigheter. Vägnämndens beslut får överklagas hos jorddomstolen. Vägrätter som gäller enskilda vägar stiftas vid en förrättning av vägnämnden eller vid en enskild vägförrättning av Lantmäteriverket. Lantmäteriverket svarar också för registerföringen av enskilda vägar.

Det finns uppskattningsvis 360 000 kilometer enskilda vägar. Av dessa används cirka 100 000 kilometer för fast bosättning, cirka 120 000 kilometer är anlagda skogsvägar samt cirka 140 000 kilometer andra farbara skogs-, stug- och jordbruksvägar. Omkring 78 procent av trafikledernas hela längd består av enskilda vägar, men de utgör endast två procent av trafikarbetet och sex procent av finansieringen. När det gäller enskilda vägar innehas helhetsansvaret av vägdelägarna, men statligt eller kommunalt stöd för underhåll och grundligt förbättrande av vägarna kan beviljas. Längs de enskilda vägarna består i synnerhet elnäten huvudsakligen av luftledningar. Samarbetet mellan nättaktörer längs de enskilda vägarna är ringa.

Järnvägar

Banlagen (110/2007) innehåller bestämmelser bland annat om planering och byggande av järnvägar samt om placeringen av ledningar och andra konstruktioner på banområden. Däremot innehåller den inga bestämmelser om tillhandahållande av information eller samarbete mellan de nättaktörer som arbetar på banområdet. Enligt 36 § i banlagen krävs det tillstånd av banhållaren för annat arbete på järnvägsområde än banhållningsarbete samt för placering av ledningar, anläggningar och anordningar på järnvägsområde. Tillstånd kan beviljas om åtgärden inte orsakar fara för trafiken eller medför betydande olägenhet för banhållningen och om inte arbetet eller placeringen av anordningar annars kan ordnas på ett tillfredsställande sätt och till rimliga kostnader. Tillståndet kan förenas med nödvändiga villkor som gäller avvärande av fara eller olägenhet. Bestämmelserna i banlagen tillämpas på placering av ledningar, anläggningar och anordningar på järnvägsområde, om det inte i någon annan lag bestäms särskilt om rätten att genomföra åtgärden. Om åtgärden baserar sig på ett myndighetsbeslut med stöd av någon annan lag, ska banhållaren och den som genomför åtgärden komma överens om tidpunkten och sättet för genomförandet. Enligt 39 § i banlagen får upplag, stängsel eller andra anläggningar eller anordningar inte finnas inom en banas skydds- eller frisksiktområde, om de eller användningen av dem äventyrar tåg- eller trafiksäkerheten eller medför olägenhet för banhållningen.

Trafikverket är banhållningsmyndighet och banhållare för det bannät som det förvaltar. Bannätet byggs och underhålls av utomstående aktörer som Trafikverket anlitar. Trafiksäkerhetsverket svarar för sin del för övervakningen av järnvägssystemet. Det ska bland annat utöva tillsyn över företag som bedriver järnvägstrafik, statens bannät och innehavare av privata spår-anläggningar som hör till järnvägslagens (304/2011) tillämpningsområde. I järnvägslagen fö-

RP 116/2015 rd

reskrivs om järnvägstrafiken, järnvägssystemets säkerhet och driftskompatibilitet, användningen av bannätet och arbete som utförs på banorna.

Det statliga bannätet som förvaltas av Trafikverket är nästan 6 000 kilometer långt. Av nätet är närmare 2 600 kilometer elektrifierat. Utöver statens bannät finns det också spår som betjänar hamnar, gruvor och industrianläggningar och som delvis är finansierade med offentliga medel. Nät som används i ledningssystem för järnvägstrafiken är kritiska ur trafiksäkerhetssynvinkel och därför tillåter inte banhållaren samarbete med andra nättaktörer i samband med dem. Det byggs sällan banor, varför sambyggnad i anslutning till dem är ovanligt. Med beaktande av säkerhetsföreskrifterna skulle det dock kunna vara möjligt att dra nytta av utkanterna av banområdet vid både sambyggnad och samutnyttjande, men de begränsningar som gäller dem som vistas på banområdet och den utbildning som krävs av personalen gör det mindre lockande för nättaktörer att utnyttja området.

Hamnar

I 10 kap. 7 § i vattenlagen föreskrivs om lösningsrätt eller nyttjanderätt till ett vattenområde för en hamn. Lagen om privata allmänna hamnar (1156/1994) och lagen om kommunala hamnordningar och trafikavgifter (955/1976) upphävdes vid ingången av 2015. Därför finns numera ingen speciallagstiftning som gäller hamnar. Det har ansetts som ändamålsenligt att ordna regleringen av hamnfunktionerna som sakspecifik reglering om varje enskild specialfråga. För hamnverksamheten finns det inte heller någon egentlig tillsynsmyndighet. NTM-centralerna och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten är tillsynsmyndigheter enligt vattenlagen.

I Finland finns 52 hamnar och av dem hör 16 till det transeuropeiska transportnätet (Trans-European Transport Networks, TEN-T). De övriga hamnarna är mindre trafikerade industrihamnar eller lokala hamnar. Fysiska infrastrukturer på hamnområden som är lämpliga för samutnyttjande är till exempel rörsystem som har anlagts av hamnoperatörer och olika byggnader och konstruktioner som är lämpliga som utrustningsutrymmen. Nya hamnar byggs inte och renoveras inte heller i sådan utsträckning att det skulle vara av betydelse för sambyggnad. Däremot leder också el- och kommunikationsnät som ägs av andra nättaktörer till de nuvarande hamnområdena. De kan vara lämpliga för både sambyggnad och samutnyttjande. Sambyggnad och samutnyttjande med beaktande av säkerhetsföreskrifterna fungerar redan nu på hamnområdena. Hamnområdena kräver en höjd säkerhetsnivå. Därför förutsätter tillträdesarrangemangen kontinuerlig övervakning och detta leder till kostnader för lokalernas ägare. Den infrastruktur som utgör grunden för hamnarnas funktion och säkerhet måste i princip betraktas som kritisk infrastruktur.

Trafikflygplatser

På EU-nivå föreskrivs om kommunikation mellan flygplatser och om flygplatsernas nät med hjälp av två stora lagstiftningshelheter. På flygplatser och de flygtrafiktjänster som tillhandahålls i anslutning till dem tillämpas i första hand lagstiftningspaketet Single European Sky som gäller det gemensamma europeiska luftrummet. I synnerhet kan man nämna Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 550/2004 om tillhandahållande av flygtrafiktjänster inom det gemensamma europeiska luftrummet och de genomförandeförordningar som utfärdats med stöd av den. När det gäller flygsäkerheten regleras verksamheten på flygplatserna också genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 216/2008 om fastställande av gemensamma bestämmelser på det civila luftfartsområdet och inrättande av en europeisk byrå för luftfartssäkerhet, och om upphävande av rådets direktiv 91/670/EEG, förordning (EG) nr 1592/2002 och direktiv 2004/36/EG och de genomförandeakter som utfärdats med stöd av den.

RP 116/2015 rd

Enligt 79 § i luftfartslagen (864/2014) krävs byggnadstillstånd för inrättande av en flygplats eller något annat område som tjänar luftfarten. Byggnadstillståndet beviljas av Trafiksäkerhetsverket. Statsrådet kan i enskilda fall förbehålla sig rätten att avgöra ett ärende som gäller byggnadstillstånd. I den lagstiftning som gäller flygplatser finns inga bestämmelser om sambyggnad av infrastruktur eller nät och inte heller om tillhandahållande av information. Trafiksäkerhetsverket är tillsynsmyndighet för flygplatserna.

I Finland finns 26 trafikflygplatser och på 24 av dem är det av staten helägda bolaget Finavia Abp flygplatsoperatör. Flygplatsen i S:t Michel drivs av S:t Michel stad och flygplatsen i Seinäjoki av stiftelsen Rengonharju-säätiö. I Finland finns det utöver trafikflygplatserna många mindre flygplatser, som inte klassificeras som trafikflygplatser.

På flygplatsområdena finns särskilda infrastrukturnät som tillhör flygplatsoperatörerna eller andra nättaktörer som tillhandahåller tjänster på flygplatserna, såsom el- och teleföretag. I Finland är flygplatserna byggda som helheter och det är ofta omöjligt att tekniskt skilja på flygplatstjänster och flygtrafiktjänster i fråga om kabelförbindelserna. Därför måste flygplatsens hela interna kabelnät betraktas som en del av de säkerhetskritiska flygtrafiktjänsterna. Flygtrafiktjänsten i Finland skiljer sig från det övriga Europas då den realiserar som ett så kallat integrerat system, där Finavia Abp också tillhandahåller tjänster för försvarsmakten. På flygplatser och flygtrafiktjänstcentraler är områden och byggnader säkerhetsklassificerade och tillträdet till kritiska objekt är begränsat för att trygga flygsäkerheten och flygplatsverksamheten. Med förfaringssättet uppfyller man utöver flygsäkerheten även försvarsmaktens krav om trygande av klassificerat material. I luftfartslagen krävs dessutom att Trafiksäkerhetsverket godkänner ändringar i de tekniska systemen som inverkar på flygsäkerheten och den reguljära flygtrafiken, vilket begränsar hanteringen och samutnyttjandet av infrastrukturen. Samarbete på flygplatsområden är dock möjligt fram till anslutningspunkterna.

Samarbetsläget

Det finns endast splittrad information om hur omfattande sambyggnad och samutnyttjande som genomförs för närvarande. Nättaktörerna statistikför vanligen inte uppgifter om samarbete eller också vill man att de förblir en affärshemlighet. I praktiken har samarbetet mellan nättaktörer särskilt koncentrerats till det statliga landsvägsnätet. Väghållaren har också haft som mål att öka samarbetet med nättaktörer, för att kunna minska de olägenheter som installationerna medför för trafiken och samtidigt trygga att det finns tillräckligt med utrymme för installationer även i framtiden. Även inom landsvägsnätet har det totala samarbetet varit relativt ringa. NTM-centralen i Birkaland uppskattar att av arbetstillstånden för landsvägsområden gäller endast cirka fem procent projekt som genomförs som sambyggnad eller samutnyttjande. Man kan se att samarbetets omfattning varierar mellan olika regioner och olika nättaktörer.

2.1.3 Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät

Lagstiftning

Allmänna bestämmelser om byggande finns i markanvändnings- och bygglagen och i författningar som utfärdats med stöd av den. I markanvändnings- och bygglagen och i de författningar som utfärdats med stöd av den finns dock inga bestämmelser om dataförbindelser eller om rätten att ansluta en byggnad till ett bredbandsnät. I informationssamhällsbalken föreskrivs om fastigheters interna kommunikationsnät. Skyldigheterna i informationssamhällsbalken och i de författningar som utfärdats med stöd av den ska iakttas i det fall att man beslutar att bygga ett internt kommunikationsnät eller förnya ett redan existerande internt kommunikationsnät i en fastighet. I informationssamhällsbalken förutsätts emellertid inte att fysisk infrastruktur och interna kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser byggs.

RP 116/2015 rd

I 111 § i informationsbalken föreskrivs om nyttjanderätten till fastigheters och byggnaders interna nät. För att trygga abonnentens valfrihet är bostadsaktiebolag, fastighetsaktiebolag och med dem jämförbara sammanslutningar som äger eller administrerar en fastighets interna eller flera fastigheters gemensamma fasta kommunikationsnät som är kopplat till ett allmänt kommunikationsnät, enligt bestämmelsen, skyldiga att på icke-diskriminerande villkor ge det teleföretag som abonnenten har valt tillträde till en icke-upptagen del av fastighetens eller fastighetsgruppens interna kommunikationsnät för förmedling av kommunikationstjänster till abonnentens terminalutrustning inom fastigheten. Syftet med bestämmelsen är att trygga abonnentens valfrihet i valet av teleföretag, så att till exempel de boende i ett husbolag kan konkurransutsätta utbudet på tjänster i huset. Definitionen omfattar förutom kablar som använts i nätet även för nätet nödvändiga tillträden till byggnader, rördragningar och andra konstruktioner samt utrustningsutrymmen och aktiva nätdelar som eventuellt används i nätet.

I 249 § i informationssamhällsbalken föreskrivs det om planering av fastigheters och byggnaders interna nät samt teleentreprenad. Enligt paragrafen ska fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät uppfylla kraven i informationssamhällsbalken. Syftet med bestämmelsen är att tillsammans med 111 § främja abonnentens valfrihet i valet av teleföretag, för att ett teleföretag inte ska få förutsätta att byggande, installation och underhåll av interna kommunikationsnät i fastigheter och byggnader får utföras endast av en teleentreprenör som valts av teleföretaget. Ett teleföretag får inte heller förutsätta att en fastighets eller byggnads interna kommunikationsnät ansluts till teleföretagets kommunikationsnät så att det begränsar administreringen av fastighetens eller byggnadens kommunikationsnät och möjligheten att välja teleföretag.

Enligt 249 § 4 mom. i informationssamhällsbalken får Kommunikationsverket meddela föreskrifter om de tekniska egenskaper hos kommunikationsnät som ska beaktas vid planeringen av fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät och om utformningen av och innehållet i planeringsdokumenten samt om anslutningspunkten mellan fastighetens och byggnadens interna kommunikationsnät och ett allmänt kommunikationsnät. Föreskrifter får meddelas också om andra jämförbara tekniska arrangemang som har betydelse för administreringen av fastigheters och byggnaders interna nät.

Om ett nytt internt kommunikationsnät byggs i fastigheten eller om det existerande förnyas ska skyldigheterna i informationssamhällsbalken iakttagas. Dessutom måste man följa Kommunikationsverkets föreskrift om inomhusnäten i en fastighet och teleentreprenader (65 A/2014 M), som meddelats med stöd av 249 § 4 mom. i informationssamhällsbalken. I Kommunikationsverkets föreskrift bestäms om uppbyggnad, den tekniska kvaliteten, prestanda och tillförlitlighet, säkerhet och skydd, inspektioner och testning samt dokumentation när det gäller inomhusnäten och de utrustningsutrymmen som de behöver. Syftet med föreskriften är att främja konkurrensen mellan teleföretagen, det vill säga göra det möjligt för flera olika företag att tekniskt tillhandahålla tjänster och förbindelser i fastigheten, samt användarnas möjligheter att välja tjänsteleverantör.

Ägande och beslutsfattande i fråga om interna kommunikationsnät

I Finland är de interna näten i fastigheterna vanligen en del av fastighetens egendom. Därmed är det fastighetsägarna som bestämmer om byggande och förnyelse av nätverk. Beslutsfattandet när det gäller byggande och förnyelse av fastigheters interna kommunikationsnät skiljer sig åt beroende på hurdan fastighet det är fråga om och hur ägarförhållandena administreras.

De vanligaste boendeformerna i Finland är boende i ägarbostad, bostadsrättsbostad samt statsunderstödd och privat hyresbostad. Enligt statistikcentralens officiella statistik om bostäder och boendeförhållanden 2013 fanns det 2 906 000 bostäder i Finland. Av alla bostäder var

RP 116/2015 rd

cirka 840 000 hyresbostäder i slutet av 2013. Majoriteten av bostäderna i Finland är således ägarbostäder. Vid samma tidpunkt var 44 procent av alla bostäder lägenheter i flervåningshus, det vill säga 1 290 000 stycken, och 396 000 var radhuslägenheter. Antalet bostäder i småhus uppgick till sammanlagt 1 165 000.

Ägandet av fastigheten, dess byggnader och utrymmena i byggnaderna administreras via fastighetsaktiebolaget. I Finland finns det tre typer av fastighetsbolag: bostadsaktiebolag, fastighetsaktiebolag och ömsesidiga fastighetsaktiebolag. Bestämmelser om bostadsaktiebolagens och de ömsesidiga fastighetsaktiebolagens verksamhet finns i lagen om bostadsaktiebolag (1559/2009). Enligt 28 kap. 1 § i lagen om bostadsaktiebolag kan dock aktiebolagslagen (624/2006) tillämpas helt eller lagen om bostadsaktiebolag tillämpas delvis på ömsesidiga fastighetsaktiebolag enligt vad som föreskrivs i bolagsordningen. Om icke-ömsesidiga, det vill säga vanliga fastighetsbolag, föreskrivs det i aktiebolagslagen. Enligt 28 kap. 3 § i lagen om bostadsaktiebolag kan det också i andra aktiebolags bolagsordning bestämmas att bestämmelserna i lagen om bostadsaktiebolag eller vissa av dem ska tillämpas på bolaget. En förutsättning är att bolaget har minst en lägenhet eller något annat utrymme som besitts av aktieägare.

Bostadsaktiebolag är den vanligaste formen av boende i ägarbostad i de fall då flera olika boende bor i samma fastighet. Enligt handelsregistret som förvaltas av Patent- och registerstyrelsen fanns det i Finland sammanlagt 86 186 bostadsaktiebolag den 31 mars 2015. Enligt 4 kap. 2 § i lagen om bostadsaktiebolag svarar bolaget för den del av underhållet som inte ankommer på aktieägarna. Bolaget ska underhålla aktielägenheternas konstruktioner och isolering. Bolaget är dessutom skyldigt att underhålla värme-, el-, dataöverförings-, gas-, vatten-, avlopps- och ventilationssystem och andra liknande grundläggande system. I 6 kap. i lagen om bostadsaktiebolag finns bestämmelser om särskilda krav på beslutsfattande om underhåll eller renoveringar. I bostadsaktiebolag beslutar bolagsstämman genom majoritetsbeslut om underhåll och renovering som är vittsyftande eller som väsentligt inverkar på boendet eller boendekostnaderna. Beslut om renovering fattas genom majoritetsbeslut, om inte någon aktieägares betalningsskyldighet blir oskäligt betungande. Vid större reparationer eller totalrenoveringar är behörigheten mellan styrelsen och bolagsstämman fördelad så att bolagsstämman beslutar om reparations- och renoveringsprojekt, såsom byggande av interna kommunikationsnät eller förnyelse av existerande nät och finansieringen. Styrelsen bereder ärendet inför bolagsstämman tillsammans med disponenten och svarar för att projektet realiserar i enlighet med bolagsstämmans beslut.

Fastighetsaktiebolag är ingen självständig bolagsform, utan på dem tillämpas bestämmelserna i aktiebolagslagen. Ett ömsesidigt fastighetsaktiebolag är ett sådant aktiebolag som avses i 28 kap. 2 § i lagen om bostadsaktiebolag som inte är ett bostadsaktiebolag. Enligt bolagsordningen har det till syfte att äga och besitta minst en byggnad eller del av byggnad och i vilket varje aktie ensam för sig eller tillsammans med andra aktier medför rätt att besitta en i bolagsordningen angiven lägenhet i bolagets byggnad eller någon annan del av en byggnad eller av en fastighet. På sådana ömsesidiga fastighetsaktiebolag tillämpas bestämmelserna i lagen om bostadsaktiebolag. I ett ömsesidigt fastighetsaktiebolags bolagsordning kan det föreskrivas att bestämmelserna i aktiebolagslagen antingen helt eller delvis ska tillämpas på bolaget.

Ungefär hälften av hyresbostäderna i Finland har finansierats av staten genom aravalån eller räntestödslån. Övriga hyresbostäder är fritt finansierade. Lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995) tillämpas på alla hyresbostäder. Dessutom tillämpas bland annat aravalagen (1189/1993) och lagen om räntestöd för hyresbostadslån och bostadsrättshuslån (604/2001) på de statsstödda hyresbostäderna. De hyresbostäder som understöts av staten genom aravalån eller räntestödslån skiljer sig från de fritt finansierade hyresbostäderna genom att hyresgästerna i de statsstödda hyresbostäderna väljs på sociala grunder. Hyran för de här hyresbostäderna

RP 116/2015 rd

fastställs utifrån självkostnadsprincipen. Det betyder att hyran i huvudsak ska täcka kapitalkostnaderna för husbygget och kostnaderna för fastighetsunderhåll.

Det finns inga särskilda begränsningar i lagstiftningen i fråga om hyreshusens besittningsform. När det gäller hyreshus kan ägandet därmed vara baserat på till exempel aktieäggande i fastighetsaktiebolag, bostadsaktiebolag eller annat bolag. Ofta är hyreshus till sin administrativa form fastighetsaktiebolag och då tillämpas aktiebolagslagen vid beslutsfattandet. Beslutsfattandet hör enligt aktiebolagslagen till styrelsen, om det inte särskilt fastställts att bolagsstämman eller ett annat organ fattar besluten. Hyreshusen ägs i allmänhet av kommuner och privata aktörer. Därmed är det i fastighetsaktiebolag vanligen styrelsen som fattar beslut till exempel om renovering av fastighetens interna kommunikationsnät, om det inte överförs till bolagsstämman för avgörande. I lagen om samförvaltning i hyreshus finns bestämmelser om hyresgästernas rättigheter och enligt den har hyresgästerna rätt att få information om fastighetens skick, skötsel och ekonomi samt bland annat att ge förslag till ändringar.

Bostadsrättslägenheter som producerats med statligt stöd ägs av kommuner, allmännyttiga samfund och bostadsrättsföreningar. Hus som byggts med annan finansiering kan även ägas av aktiebolag eller stiftelser. Bostadsrättsinnehavaren och övriga boende i bostadsrätten har rätt att delta i förvaltningen av bostadsrättshuset och i beslutsfattandet samt att få information om dem minst i den omfattning som föreskrivs i lagen om samförvaltning av hyreshus. Byggnadens ägare ansvarar till exempel för ärenden som rör underhåll och interna nät i fastigheter.

2.1.4 Central informationspunkt

Lagstiftning

I informationssamhällsbalken åläggs teleföretagen en skyldighet att tillhandahålla information om telekablers placering. Enligt 241 § i informationssamhällsbalken ska teleföretagen avgiftsfritt ge information om var telekablar är placerade. Teleföretagen ska dessutom se till att information om var telekablar är placerade finns tillgänglig i digital form samt sörja för att det tekniskt sett är möjligt att tillhandahålla kabelinformationen centralt och från ett enda ställe (242 §). I elmarknadslagen föreskrivs för sin del om elnätsföretagens skyldighet att lämna uppgifter om var jordkablar är placerade. Enligt 110 § i elmarknadslagen ska nättinnehavaren kostnadsfritt ge den som utarbetar en plan över jordbyggnadsarbete, skogsarbete, vattenbyggnadsarbete eller annat arbete i närheten av elkablar och den som utför arbetet information om de elkablar som finns i närheten av objektet i fråga. Nättinnehavaren ska se till att uppgifterna om var elkablarna finns är tillgängliga i digital form för dem som har rätt att få uppgifterna och lämna den som utför arbetet de uppgifter och anvisningar som behövs för att faror ska kunna undvikas.

I den gällande lagstiftningen har det inte ställts några sådana krav som avses i direktivet om tillhandahållande av information om var den fysiska infrastrukturen för nät är placerad eller om pågående eller planerade byggnadstekniska arbeten, utan informationsskyldigheten enligt informationssamhällsbalken och elmarknadslagen gäller endast kabelinformation, dvs. aktiva delar av nätet. Den gällande lagstiftningen innehåller inte heller några bestämmelser om den som producerar den informationstjänst som avses i artikel 4 och inte heller om dennes uppgifter.

I lagen om verksamheten i den offentliga förvaltningens säkerhetsnät (10/2015) föreskrivs om den offentliga förvaltningens säkerhetsnät, dess tjänster och användningen av dess tjänster samt om övrig säkerhetsnätsverksamhet. I enlighet med 5 § 1 mom. i lagen om anordnande av statens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster (1226/2013) tillhandahålls säkerhetsnätets informations- och kommunikationstekniska tjänster av ett servicecen-

RP 116/2015 rd

ter. Den som tillhandahåller informations- och kommunikationstekniska tjänster ska med ensamrätt producera, upprätthålla och utveckla säkerhetsnätets gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster, samt inom sitt uppgiftsområde svara för att de krav på säkerhet, aktionsberedskap, annan beredskap och kontinuitet som gäller säkerhetsnätet uppfylls under normala förhållanden och vid störningar under normala förhållanden samt under undantagsförhållanden. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om de uppgifter som den som tillhandahåller informations- och kommunikationstekniska tjänster har och om tjänsterna och användningen av dem samt om förfarande och informationssystem som stöder tillhandahållandet av tjänsterna.

Praxis

Informationstjänster om placeringen av kablar, rör och därmed jämförbara delar av nät tillhandahålls för närvarande av Johtotieto Oy och Keypro Oy samt av Finlands Kommunförbund i samarbete med vissa kommuner och städer.

Johtotieto Oy är en del av den av staten helägda koncernen Suomen Erillisverkot Oy, vars uppgift är att trygga den samhällskritiska ledningen och informationssamhällets tjänster i alla förhållanden. Johtotieto Oy tillhandahåller positions- och visningsinformation om ledningar och rör och till kunderna hör jordbyggnadsföretag, kommuner, enskilda grävare, planerare av grävarbeten och myndigheter. Bolaget får sin positionsinformation via avtal som upprättas med ledningsägarna. I avtalet fastställs bland annat om ledningsägaren förutsätter visningstjänster eller om det räcker med enbart positionstjänster. Johtotieto Oy:s tjänster kompletteras av en databank med kabelinformation, johtotietopankki, som är en självbetjäningsportal. I databanken kan man göra en förutredning om de nedgrävda kablarnas position. Man loggar in på portalen med hjälp av nätbankskoder eller mobilcertifikat. Utlämnande av uppgifter ur databanken begränsas enligt antalet sökningar som gjorts under ett dygn och inom ett visst område. Dessutom följer man upp användarnas sökhistoria så att ingen aktör får ett alltför omfattande enhetligt informationsmaterial. Det kartmaterial som lämnas till gräventreprenörer är i kraft i två veckor. Johtotieto Oy förvaltar dessutom en samserviceportal och via den får man uppgifter om planerade eller pågående grävarbeten. Portalens uppgifter utnyttjas för att främja sambyggnad.

Keypro Oy är ett bolag som bildades 1995 och utöver dokumenterings- och kartläggnings-tjänster för nät hör också bland annat en täckande ledningsinformationstjänst på webben (Kaivulupa.fi) till verksamhetsfältet. Också Keypro Oy får positionsuppgifter för sin ledningsinformationstjänst via avtal som upprättas med ledningsägarna. Till bolagets kunder hör teleoperatörer, vattenverk och kommuner.

I huvudstadsregionen där det byggs livligt har kommunerna traditionellt sett själva svarat för sina ledningsinformationstjänster. I den tätbebyggda stadsmiljön kräver byggande av infrastruktur för nät täckande, noggrann och tillförlitlig information om var alla olika typer av ledningar, borrbrunnar, tunnlar och andra underjordiska utrymmen med tak avbetong eller berggrund finns. Några städer och kommuner har därför tagit i bruk informationssystem med positionsuppgifter om den fysiska infrastruktur för nät som finns i deras område och de nättaktörer som finns i ett område kan lämna uppgifter till systemet till exempel på basis av avtal som slutits med staden eller kommunen i fråga. Bland annat planerare, byggare och fastighetsägare får information från systemen. Karakteristiskt för tjänsten är att den är avgiftsfri för kunderna och kostnaderna fördelas mellan företagen som äger ledningarna.

Finlands Kommunförbund och vissa kommuner har dessutom en gemensam tjänst Kommunala geodatatjänsten (KTP), som är avsedd för företags och myndighetsorganisationers data-system. Kommunförbundet strävar för egen del efter att främja att e-tjänster som stöder sig på

kommunernas gränssnitt anskaffas och tas i bruk, att det finns stöd vid användningen av dem och att förvaltningen av gränssnittstjänsterna koordineras i samarbete med kommunerna, berörda ministerier och företag som erbjuder informationstjänster.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

2.2.1 Den internationella utvecklingen

I propositionens internationella jämförelse görs en genomgång av utländsk lagstiftning utifrån tillämpningsområdet för sambyggnadsdirektivet. Aspekter som granskats i den utländska lagstiftningen är skyldigheter som hänför sig till sambyggnad och samutnyttjande, central informationstjänst, byggnadsskyldigheter som gäller fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät och tvistlösning i situationer där det förekommer meningsskiljaktigheter.

Skyldigheter som gäller sambyggnad och samutnyttjande

I Tyskland finns bestämmelser om samutnyttjande av allmänna kommunikationsnät och olika branschers infrastruktur i telekommunikationslagen (Telekommunikationsgesetz). Sådana privata företag och offentligrättsliga personer, vars infrastruktur kan användas till att installera eller utvidga elektroniska förbindelser i kommunikationsnät, är förpliktade att utifrån en skriftlig begäran tillåta den som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät att använda sin infrastruktur mot skälig ersättning.

I Frankrike regleras samutnyttjande av infrastruktur i en lag om elektronisk kommunikation (Code des postes et communications électroniques). Den franska post- och kommunikationsmyndigheten (Autorité de Régulation des Communications Électroniques et des Postes) kan antingen ålägga ett företag med betydande marknadsinflytande eller uppmana ett annat företag med betydande marknadsinflytande att tillåta samutnyttjande av infrastruktur som närmare definieras i lagen. Parterna kommer närmare överens om samutnyttjande genom ett avtal.

I Sverige kan enligt lagen om elektronisk kommunikation också andra företag än de med betydande marknadsinflytande förpliktas att på begäran av en annan operatör tillåta samutnyttjande mot marknadsmässig ersättning. Villkoret är att samutnyttjandet är av betydelse för att skydda miljön eller för att uppnå mål för stadsplanering och markanvändning, eller krävs för att skydda folkhälsa eller allmän säkerhet. En operatör, eller någon som äger ledningar i ett allmänt kommunikationsnät som operatören råder över, får efter ansökan av annan förpliktas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla gemensamt utnyttjande av ledningarna i en byggnad eller fram till första utlopps- eller förgreningsstället. Skyldigheten får åläggas endast om anläggning av ytterligare infrastruktur bedöms olönsam eller fysiskt genomförbar.

I Danmark kan den som tillhandahåller kommunikationsnät enligt en lag om elektroniska kommunikationsnät och -tjänster (lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester) förpliktas att bevilja en annan tjänsteleverantör tillträde till kommunikationsnätet och utrustning som hör samman med det i enlighet med närmare föreskrifter som meddelats av ministeriet. Föreskrifterna ska vara rimliga och motiverade med skäl som hänför sig antingen till miljö, folkhälsa, allmän säkerhet eller till målsättningar för stadsplanering och markanvändning.

I Norge kan post- och kommunikationsmyndigheten (Post- og teletilsynet) med stöd av lagen om elektronisk kommunikation (lov om elektronisk kommunikasjon, ekomloven) förplikta en tjänsteleverantör, som med stöd av en lag om expropriation beviljats placeringsrätt till att ge en annan tjänsteleverantör utan motsvarande rätt tillgång till samutnyttjande. Post- och kommunikationsmyndigheten kan förplikta tjänsteleverantörer till samutnyttjande av infrastruktur också i de fall som en effektiv användning av resurser, hälso-, miljö- och säkerhetsaspekter el-

RP 116/2015 rd

ler andra sociala aspekter talar för detta. Post- och kommunikationsmyndigheten kan dessutom förplikta vilken kabelägare som helst att tillåta samutnyttjande av en kabel som finns inne i en byggnad, eller i de fall då kabeln finns utomhus, fram till den första nätverkshubben eller distributionspunkten, om det är svårt eller ekonomiskt olönsamt att duplicera infrastrukturen.

Genom en kommunikationslag (Communications Act) åläggs i Förenta staterna ägare av fysisk infrastruktur skyldigheter i fråga om sambyggnad och samutnyttjande. Sådana ägare är till exempel telefonbolag och el-, gas eller vattenbolag, som äger sådana stolpar, kabelkanaler, kabelrör eller nyttjanderätter som delvis eller helt används för nätkommunikation. Bolagen ska med anledning av en skriftlig begäran tillåta samutnyttjande av stolpar, kabelkanaler, kabelrör och nyttjanderätter till icke-diskriminerande och rimliga villkor. Begäran ska besvaras skriftligt inom 45 dagar och ett avslag ska motiveras. Ett avslag kan endast motiveras med skäl som hänför sig till tillräcklig kapacitet, säkerhet, driftsäkerhet eller tekniska standarder. I kommunikationslagen anges ersättningsgrunderna och den federala kommunikationsmyndigheten (Federal Communications Commission) har befogenhet att meddela närmare föreskrifter om ersättningar. Delstaterna kan med sina egna bestämmelser förbigå den federala kommunikationslagen. Delstaterna ska ge den federala kommunikationsmyndigheten en försäkran om att bestämmelserna på delstatsnivå täcker de behövliga regleringsobjekten i kommunikationslagen.

I Sydkorea har den som tillhandahåller teletjänster enligt en ramlag om främjande av elektronisk kommunikation (Framework Act on National Informatization) rätt att begära samutnyttjande för byggande och hyrning av inrättningar som bygger, förvaltar och administrerar trafiknät, vatten- och avloppsinfrastruktur, elanläggningar eller kommunikationsnät. Samutnyttjandet gäller sådana kabelskyddsror, kabelkanaler, stolpar och motsvarande konstruktioner som är nödvändiga för installation av kommunikationskablar. Den som tillhandahåller teletjänsterna står för kostnaderna. Den som tillhandahåller teletjänsterna och inrättningen ska försöka nå en överenskommelse i ärendet inom tre månader från det att begäran framförts. Enligt den sydkoreanska lagen om telekommunikation (Telecommunications Business Act) är de som bygger bestämda trafiknät skyldiga att förhandla om byggarbetena med dem som tillhandahåller teletjänster då konstruktionerna kan användas för placering av utrustning och kablar för telekommunikation. Synpunkter från den som tillhandahåller teletjänster ska beaktas då byggnadsarbetet utförs, om inte något annat följer av särskilda skäl.

Central informationspunkt

Den tyska nätmyndigheten (Bundesnetzagentur) förvaltar en infrastrukturdatas (Infrastrukturatlas) med information om existerande fysisk infrastruktur, som kan användas vid planering och byggande av kommunikationsnät. Uppgifterna gäller infrastrukturens egenskaper, tillgänglighet och placering. För den som förvaltar nätinфраstruktur är det obligatoriskt att lämna information till databasen i de situationer som bestäms i lagen. Databasen fungerar elektroniskt och ur den lämnas information ut till godkända användare som planerar byggande av kommunikationsnät.

I Frankrike finns ingen egentlig informationspunkt. Enligt lagen om elektronisk kommunikation ska den som inleder byggprojekt som gäller nätinфраstruktur dock informera de lokala myndigheterna om det planerade projektet och om förbättringsprojekt som gäller existerande nätinфраstruktur. Förpliktelsen gäller endast projekt av specifik storlek och offentliga områden. De lokala myndigheterna och operatören kan begära tillstånd för kabelnedläggning i området. Begäran om tillstånd kan avslås av orsaker som hänför sig till nätets säkerhet eller för att trygga den normala användningen av nätet.

RP 116/2015 rd

I Sverige finns ingen egentlig lagstadgad central informationspunkt. Post- och telestyrelsen har utvecklat webbtjänsten Ledningskollen och via den tillhandahålls information om nedgrävda kablar och ledningar. Syftet är att öka samarbetet mellan olika aktörer och främja samutnyttjande av infrastruktur. Tjänsten fungerar elektroniskt och det är frivilligt att lämna information om kablar och ledningar till tjänsten.

I Danmark förvaltar bostads-, stads- och landsbygdsministeriet (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter) ett register över ägare till nedgrävda kablar och rör. I registret antecknas inte kablarnas och rörens exakta position, utan endast de verksamhetsområden som ägarna själva meddelat och där kablarna och rören finns. Registret är elektroniskt och ur det kan uppgifter lämnas ut till godkända användare. Sådana aktörer som inte har rätt att använda registret kan be att få registeruppgifter via kommersiella aktörer. Alla företag som utför jordbyggnadsarbete är förpliktade att kontrollera registeruppgifterna innan arbetet inleds. I Danmark finns också ett register över master och det förvaltas av näringsverket (Erhvervsstyrelsen). I registret samlas information om radiomasters och antenners position.

Byggnadsskyldigheter som gäller fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät

I Tyskland finns inga egentliga bestämmelser om bredbandsskyldigheter i fastigheter, men enligt telekommunikationslagen ska fastighetsägaren tillåta att fastigheten och de byggnader som hör till den ansluts till elektroniska kommunikationsnät samt att kommunikationsförbindelser byggs och förnyas, om detta inte medför orimliga olägenheter vid användningen av fastigheten och dess byggnader.

I Frankrike ska enligt lagen om byggande och boende (Code de la construction et de l'habitation) nya byggnader utrustas med fiberkabel och bostäder och affärslokaler anslutas till fibernät. På tillträde till fastigheters interna fibernät tillämpas lagen om elektronisk kommunikation. Den förutsätter att byggnadens ägare sluter ett avtal med en operatör om byggande av fibernät och att alla aktörer som har upprättat eller som förvaltar eller använder sig av interna fibernät i byggnader tillåter tillträde till nätet också för andra operatörer som ber om det. Avtalet mellan byggnadens ägare och fibernätsbyggaren ska innehålla ett villkor, enligt vilket också andra operatörer får tillträde till fibernätet, dock med beaktande av nätets kapacitet samt att den tjänst som den ursprungliga operatören tillhandahåller inte äventyras.

Tvistlösning

I Tyskland kan parterna kräva medling i ärendet av den tyska nätmyndigheten, om man inte når en överenskommelse om villkoren för samutnyttjande. Om man inte når en lösning genom medling under ledning av nätmyndigheten, kan myndigheten meddela ett beslut som är bindande för parterna i ärendet.

I Frankrike är den franska post- och kommunikationsmyndigheten tvistlösningsorgan vid meningsskiljaktigheter om samutnyttjande av operatörers infrastruktur.

I Sverige är det Post- och telestyrelsen som fattar beslut om sambyggnad. Besluten får överklagas hos den behöriga förvaltningsdomstolen.

I Norge kan post- och kommunikationsmyndigheten agera som medlings- och tvistlösningsorgan. Myndigheten kan antingen vara medlare, eller meddela ett avgörande i ärendet enligt vad som föreskrivs i lagen om elektronisk kommunikation. Efter koncessionsmyndighetens beslut kan ärendet föras till den behöriga domstolen för behandling.

RP 116/2015 rd

I Förenta staterna är det den federala kommunikationsmyndigheten som ansvarar för att det ordnas tvistlösning och som behandlar besvär i fråga om ersättningar och villkor för samutnyttjande. Om delstaten har utfärdat delstatsspecifika bestämmelser om samutnyttjande och gett de nödvändiga försäkringarna om att regleringen är täckande, överförs besväret för behandling till den behöriga myndigheten i delstaten.

I Sydkorea kan den som tillhandahåller teletjänster begära medling av informations- och kommunikationsministeriet, om parterna inte når en överenskommelse om att bygga eller hyra infrastruktur. Ministeriet kan med anledning av medlingen meddela beslut om att ett avtal ska ingås till rimliga villkor, om ett uteblivet avtal på ett väsentligt sätt skulle strida mot allmännyttan. Parterna måste iaktta medlingsbeslutet, såvida inte något exceptionellt förhållande berättigar till undantag.

2.2.2 EU:s lagstiftning

Sambyggnadsdirektivet

I artikel 1 i sambyggnadsdirektivet föreskrivs om direktivets syfte och tillämpningsområde. Direktivet syftar till att underlätta utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Incitament för detta skapas genom att främja en gemensam användning av befintlig fysisk infrastruktur och genom att möjliggöra en utbyggnad av ny fysisk infrastruktur. Syftet är att sådana nät kan byggas till lägre kostnad. Dessutom harmoniseras installationen av fysisk infrastruktur för höghastighetsnät för elektronisk kommunikation i nya fastigheter och byggnader eller i fastigheter och byggnader som genomgår omfattande renovering.

Utöver kommunikationsnät gäller direktivet många sådana fysiska infrastrukturer som lämpar sig för element av kommunikationsnät, till exempel el-, gas-, värmedistributions- och trafiknät samt infrastruktur för vatten och avlopp. Drickvattensystemen faller utanför direktivets tillämpningsområde.

Sambyggnadsdirektivet är subsidiärt i förhållande till direktiven om elektronisk kommunikation. Kommunikationsmarknaden regleras av fem direktiv om elektronisk kommunikation som alla antogs den 14 februari 2002 och publicerades i Europeiska gemenskapernas officiella tidning den 24 april 2002. Dessa direktiv är Europaparlamentets och rådets direktiv om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (2002/21/EG, nedan ramdirektivet), Europaparlamentets och rådets direktiv om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (2002/19/EG, nedan tillträdesdirektivet), Europaparlamentets och rådets direktiv om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (2002/20/EG, nedan auktorisationsdirektivet), Europaparlamentets och rådets direktiv om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (2002/22/EG, nedan direktivet om samhällsomfattande tjänster) samt Europaparlamentets och rådets direktiv om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (2002/58/EG, nedan direktivet om integritet och elektronisk kommunikation).

De ovan nämnda direktiven om elektronisk kommunikation har senare uppdaterats och ändrats genom två direktiv. Det ena är Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/140/EG om ändring av direktiv 2002/21/EG om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster, direktiv 2002/19/EG om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter och direktiv 2002/20/EG om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster. Det andra ändringsdirektivet som också antogs den 25 november 2009 är Europaparlamentets och rådets di-

RP 116/2015 rd

rektiv om ändring av direktiv 2002/22/EG om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationsnät, direktiv 2002/58/EG om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation och förordning (EG) nr 2006/2004 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen.

Av de direktiv som nämns ovan är ram- och tillträdesdirektivet viktigast med avseende på den lag som föreslås i propositionen. I ramdirektivet fastställs bland annat ramarna för hur regleringsmyndigheterna får ingripa i marknadsstörningar i näten och tjänsterna för elektronisk kommunikation genom reglering av betydande marknadsinflytande. Bestämmelserna i tillträdesdirektivet tillämpas på elektroniska kommunikationsnät inom de produkt- och tjänstemarknader som definierats i ramdirektivet, för att de marknadsproblem som gäller nyttjanderätt och sammankoppling som iakttagits mellan leverantörerna ska kunna lösas. Bestämmelserna gäller bland annat tillträde till kommunikationsnät, med andra ord i vilka situationer och på vilka grunder teleföretag är skyldiga att tillåta tillträde för konkurrerande teleföretag till sin egendom. Ram- och tillträdesdirektiven är fullständigt harmoniserade, vilket betyder att teleföretag inte i nationell lagstiftning får åläggas mer långtgående skyldigheter än vad som ingår i direktiven.

I artikel 2 i sambyggnadsdirektivet definieras de begrepp som används i direktivet. Med nätooperatör avses i direktivet företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät. I praktiken betyder detta teleföretag. Som nätooperatör betraktas också företag som tillhandahåller en fysisk infrastruktur avsedd för tillhandahållandet av transporttjänster eller produktion, transport eller distribution av gas, el, uppvärmning eller vatten. I sambyggnads- och samutnyttjandelagen används begreppet nätaktör i stället för nätooperatör.

Begreppet företag definieras inte i direktivet, men i praktiken avser det samtliga enheter som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett deras juridiska form. Enligt Kommissionens rekommendation om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (2003/361/EG) samt Rådets förordning (EEG nr 696/93) om statistiska enheter för observation och analys av produktionssystemet inom gemenskapen avses med företag en enhet som bedriver en ekonomisk verksamhet och strävar efter ett lönsamt resultat.

Enligt artikel 2 avses med fysisk infrastruktur strukturer, konstruktioner eller delar av dem, som är avsedda att rymma andra delar av nät utan att själva bli en aktiv del av ett nät. Sådana är till exempel rör, master, kabelkanaler, kopplingskåp, antenner och stolpar.

Ett sådant höghastighetsnät för elektronisk kommunikation som avses i artikeln klarar en anslutningshastighet på minst 30 Mbit/s.

Artikel 3 i sambyggnadsdirektivet gäller samutnyttjande av befintlig fysisk infrastruktur. Enligt artikeln har teleföretag rätt att använda andra nätooperatörers passiva befintliga infrastruktur enligt rättvisa villkor. Medlemsstaterna kan välja att tillämpa ömsesidighetsprincipen och ålägga teleföretagen en ömsesidig skyldighet att erbjuda tillträde till sina nät för utbyggnaden av andra nät. Begäran om tillträde ska ske skriftligt och i begäran ska projektet anges samt dess tidsramar och vilka delar av nätet som behövs.

Nätooperatören kan vägra att bevilja tillträde till sin fysiska infrastruktur. Avslag ska motiveras med objektiva skäl. Sådana är till exempel att en fysisk infrastruktur inte är tekniskt lämplig för samutnyttjande, nätooperatörens eget bruk och framtida behov, skäl som hänför sig till säkerhet och folkhälsa, nätens informationssäkerhet samt att andra tjänster som tillhandahålls i

RP 116/2015 rd

samma fysiska infrastruktur äventyras. En motivering till avslaget ska ges inom två månader från mottagandet av begäran.

När tillträde vägras eller en överenskommelse om villkoren inte nås, har parterna rätt att hänskjuta ärendet till behörigt nationellt tvistlösningsorgan. Tvistlösningsorganet kan utfärda ett bindande beslut och fastställa villkoren, bland annat ett rättvist och rimligt pris. Tvistlösningsorganet ska lösa tvisten snabbt, dock senast inom fyra månader. I undantagsfall kan tidsfristen vara längre.

I artikel 4 föreskrivs om skyldighet att tillhandahålla information om befintlig fysisk infrastruktur. Teleföretagen har rätt att få minimiinformation om befintlig fysisk infrastruktur, bland annat dess lokalisering och rutt, infrastrukturens typ och nuvarande användning samt en kontaktpunkt. Utlämnande av information får begränsas endast med tanke på nätens informationssäkerhet, allmän och nationell säkerhet, folkhälsa, konfidentialitet eller drifts- och affärshemligheter.

Nätoperatören ska ge tillgång till minimiinformation via den centrala informationspunkten. Om informationen inte finns tillgänglig via den centrala informationspunkten, ska informationen ges direkt till teleföretaget på dess skriftliga begäran. Nätoperatören ska utifrån en skriftlig begäran vid behov tillåta undersökning på plats av specifika delar av den fysiska infrastrukturen.

Offentliga organ ska göra den information som de på grund av sina uppgifter förfogar över i elektronisk form tillgänglig via den centrala informationspunkten. Informationen ska göras tillgänglig senast den 1 januari 2017. Uppdateringar av informationen ska göras tillgängliga inom två månader efter det att de mottagits.

När det uppstår meningsskiljaktigheter om rätten att få uppgifter, har parterna rätt att hänskjuta ärendet till behörigt nationellt tvistlösningsorgan. Tvistlösningsorganet ska lösa tvisten snabbt, dock senast inom två månader. I undantagsfall kan tidsfristen vara längre.

I artikel 5 föreskrivs om sambyggnad. När nätoperatören genomför byggarbeten som finansieras med offentliga medel ska denne tillgodose varje rimlig begäran från ett teleföretag om sambyggnad av en fysisk infrastruktur på öppet redovisade och icke-diskriminerande villkor. Begäran ska tillgodoses såvida sambyggnaden inte medför extra kostnader eller påverkar kontrollen av arbetet. Dessutom ska begäran inkomma så tidigt som möjligt, dock senast en månad innan projektet lämnas till de behöriga myndigheterna för tillståndsförfarande. Medlemsstaterna får föreskriva närmare bestämmelser om fördelningen av kostnaderna.

Om parterna inte uppnår en överenskommelse om sambyggnad inom en månad, har parterna rätt att hänskjuta ärendet till behörigt nationellt tvistlösningsorgan. Tvistlösningsorganet kan utfärda ett bindande beslut och fastställa villkoren, bland annat ett rättvist och rimligt pris. Tvistlösningsorganet ska lösa tvisten snabbt, dock senast inom två månader. I undantagsfall kan tidsfristen vara längre.

Medlemsstaterna får bevilja undantag från skyldigheterna i artikel 5 för byggarbeten av mindre betydelse eller kritisk infrastruktur.

I artikel 6 föreskrivs om skyldighet att tillhandahålla information om planerade byggarbeten. På begäran av ett teleföretag ska nätoperatören tillhandahålla minimiinformation om planerade eller pågående byggprojekt i fråga om den fysiska infrastrukturen. En förutsättning är att projektet omfattas av ett utfärdat tillstånd, är föremål för ett pågående tillståndsförfarande eller för vilket det kommer att sökas tillstånd inom sex månader. Den minimiinformation som avses

RP 116/2015 rd

i artikeln är bland annat lokalisering och typ av projekt, de nätelement som ska installeras, beräknat datum för inledningen på projektet och projektets varaktighet samt lokaliseringen av en kontaktpunkt. Tillgången till minimiinformation får begränsas endast när det anses vara nödvändigt med tanke på nätens säkerhet, allmän eller nationell säkerhet, folkhälsa, konfidentialitet eller drifts- och affärshemligheter. Informationen ska tillhandahållas inom två veckor från dagen för mottagande av begäran.

När det uppstår meningsskiljaktigheter om rätten att få uppgifter, kan parterna hänskjuta ärendet till behörigt nationellt tvistlösningsorgan. Tvistlösningsorganet ska lösa tvisten snabbt, dock senast inom två månader. I undantagsfall kan tidsfristen vara längre.

I artikel 7 föreskrivs om tillståndsförfarande. Information om det tillståndsförfarande som behövs för utbyggnaden av elektroniska kommunikationsnät eller delar av dem ska finnas tillgänglig via den centrala informationspunkten. Medlemsstaterna får också besluta att tillstånd kan sökas via den centrala informationspunkten. Tillstånden ska beviljas inom fyra månader, utom i undantagsfall.

Artikel 8 gäller byggande av fysisk infrastruktur i fastigheter och byggnader. Från ingången av 2017 ska alla nya byggnader och byggnader som genomgår omfattande renovering utrustas med höghastighetsfärdig fysisk infrastruktur fram till nätanslutningspunkten. Med omfattande renoveringsprojekt avses enligt artikel 2.9 sådana byggarbeten som omfattar strukturella ändringar av hela den fysiska infrastrukturen i byggnaden eller en betydande del av den, och som kräver ett byggnadstillstånd. Sådana fastigheter kan få en särskild märkning och de kan konstateras vara bredbandsfärdiga, om medlemsstaten har valt att införa denna märkning. Undantag från skyldigheterna i artikeln får beviljas när det är oproportionellt betungande att fullgöra dessa skyldigheter, till exempel vad gäller kostnader eller byggnadstypen.

Om parterna inte når en överenskommelse i ärendet, kan de hänskjuta ärendet till behörigt nationellt tvistlösningsorgan. Tvistlösningsorganet ska lösa tvisten snabbt, dock senast inom två månader. I undantagsfall kan tidsfristen vara längre.

I artikel 9 föreskrivs om teleföretags rätt att terminera sina allmänna kommunikationsnät till fastigheters interna nät. Teleföretag ska ha rätt att få tillträde till interna nät i byggnader enligt rättvisa och icke-diskriminerande villkor, om det är tekniskt omöjligt eller ekonomiskt ineffektivt att bygga ett ersättande nät. Medlemsstaterna kan om de så önskar fastställa bestämmelser om undantag från skyldigheten.

Enligt artikel 9.5 ska teleföretag också ha rätt att terminera sina nät i privata lokaler på egen bekostnad, om det inte finns någon tillgänglig höghastighetsfärdig infrastruktur och det inte heller finns några andra alternativ.

När ingen överenskommelse om tillträde nåtts inom två månader, kan parterna hänskjuta ärendet till behörigt nationellt tvistlösningsorgan. Tvistlösningsorganet ska lösa tvisten snabbt, dock senast inom två månader. I undantagsfall kan tidsfristen vara längre.

I artikel 10 föreskrivs om tvistlösningsorganet och den centrala informationspunkten. Tvistlösningsorganet ska vara juridiskt och funktionellt fristående från varje nätoperatör. Tvistlösningsorganets beslut ska kunna överklagas i enlighet med nationell lagstiftning.

Enligt artikel 10 ska medlemsstaterna också utse en eller flera centrala informationspunkter, där det finns tillgång till information om pågående och planerade nätbyggnadsprojekt.

RP 116/2015 rd

I artikel 11 föreskrivs om sanktioner. Medlemsstaterna ska fastställa bestämmelser om sanktioner och vidta alla åtgärder som krävs för att säkerställa att skyldigheterna i direktivet tillämpas. De sanktioner som fastställs ska vara ändamålsenliga, effektiva, proportionella och avskräckande.

Artikel 12 gäller översyn av direktivet. Senast den 1 juli 2018 ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om genomförandet av direktivet. Rapporten ska innehålla en sammanfattning av effekterna av åtgärderna enligt direktivet och av framstegen med att nå målen. Dessutom ska rapporten innehålla en bedömning av huruvida direktivet kan bidra till ambitiösare mål för bredband än de som anges i den digitala agendan för Europa.

I artikel 13 föreskrivs om införlivande av direktivet. Medlemsstaterna ska senast den 1 januari 2016 anta och offentliggöra de lagar, förordningar och andra administrativa föreskrifter som är nödvändiga för att följa direktivet och informera kommissionen om detta.

Direktivets bestämmelser ska tillämpas från och med den 1 juli 2016.

Kommissionens kommunikationskommitté har utarbetat ett arbetsdokument om direktivets tillämpningsområde (COCOM15-05/4 February 2015). Arbetsdokumentet är ett inofficiellt dokument och det slutliga ansvaret för hur direktivet tolkas innehas av Europeiska unionens domstol. I kommissionens arbetsdokument behandlas utvalda ämnen, som lyfts fram av medlemsstaterna, bland annat sambyggnadsdirektivets relation till de andra direktiven om elektronisk kommunikation, medlemsstaternas möjlighet att utvidga direktivets tillämpningsområde, prissättningen, skyldigheten att tillhandahålla information och den centrala informationspunkten. Ömsesidighetsprincipen är ett ämne som preciseras i kommissionens arbetsdokument. Med stöd av artikel 3.1 i sambyggnadsdirektivet kan medlemsstaterna välja att tillämpa ömsesidighetsprincipen och ålägga teleföretagen en ömsesidig skyldighet att erbjuda tillträde till sina nät för utbyggnaden av andra nät. Enligt kommissionens arbetsdokument förbjuder direktivet inte ett utvidgande av rättigheterna till att gälla också andra nätoperatörer under förutsättning att de nationella verkställighetsbesluten uppfyller direktivets huvudsyfte, det vill säga att sänka kostnaderna för bredbandsbyggande.

2.3 Bedömning av nuläget

2.3.1 Sambyggnad och samutnyttjande

Då elmarknadslagen omarbetades (RP 20/2013 rd), utfärdades bestämmelser om förbättrande av elnätens leveranssäkerhet och om effektivisering av elnätsinnehavarnas beredskap. Distributionsnätet ska planeras, byggas och upprätthållas så att fel i distributionsnätet som uppkommit till följd av storm eller snöbelastning inte orsakar avbrott i eldistributionen på över sex timmar för kunder inom detaljplaneområden eller annanstans avbrott på över 36 timmar. Distributionsnätsinnehavaren ska uppfylla kraven stegvis inom loppet av 15 år. Vid utgången av 2019 ska leveranssäkerhetskraven uppfyllas för minst 50 procent av kunderna, exklusive fritidsbostäder, vid utgången av 2023 för minst 75 procent av kunderna, exklusive fritidsbostäder samt vid utgången av 2028 för alla kunder. I praktiken innebär de här kraven en betydande ökning av användningen av jordkablar i elnätet under de kommande åren. Potential för sambyggnad finns i synnerhet i mellanspänningsledningar i centrumområden, centrala tätorter och på glesbygden samt i lågspänningsledningar som främst löper genom gatu- och planvägskonstruktioner (100–1 000 V).

Inom den närmaste framtiden är de viktigaste samarbetspartnerna vid sambyggnad av nät och samutnyttjande av den fysiska infrastrukturen för näten ur teleföretagens synvinkel således elnätsaktörerna. Elnätet är landsomfattande utbrett och når samma användare som kommunikation-

ionsnäten har för avsikt att nå. Dessutom är näten i regel tekniskt lämpliga för sambyggnad och den fysiska infrastruktur som används i dem möjliggör i många fall samutnyttjande. Elnät planeras i allmänhet långsiktigare än kommunikationsnät, där planeringen och byggandet oftare styrs av ändringar i lokalkabelnätet och detta innebär utmaningar för samarbetet. Därför kan det vara svårt att tidsmässigt samordna projekt, om det inte är fråga om en mer omfattande utbyggnad av stamförbindelser för kommunikationsnät.

El- och kommunikationsbranschen har strävat efter att utveckla sitt samarbete när det gäller byggande av näten och samutnyttjande av de fysiska infrastrukturerna. Nätaktörerna har till exempel i fråga om landsvägarna sedan en längre tid deltagit i en samarbetsgrupp som leds av Trafikverket och som också har utarbetat anvisningar för placeringen av nät på vägområden. Enligt en helhetsmässig bedömning har sambyggnaden av näten och samutnyttjandet av fysiska infrastrukturer i anslutning till näten varit relativt ringa. Orsakerna till detta är bland annat oenighet i fråga om fördelningen av kostnaderna, bristfällig eller senkommen information om andra nätaktörers projekt samt skillnader i hur projekten genomförs eller i tidtabellerna för detta. När det gäller utvecklandet av samarbetet innebär en ökad användning av jordkablar i elnätet en viktig möjlighet till besparingar vid byggandet av såväl el- som kommunikationsnät.

En betydande del av det potentiella samarbetet kring kommunikations- och elnät är inriktat på trafiknät, i praktiken landsvägar och gatunät. Samarbetspartner är i det här fallet väg- eller gatu-hållaren, om denne själv vid sin trafikled har installerat fysisk infrastruktur för samutnyttjande eller bygger trafikleden eller delar som hör samman med den tillsammans med en annan nätaktör. Det är dock vanligast med samarbete mellan nätaktörer inom el- och kommunikationsbranschen. De samutnyttjar fysisk infrastruktur som ligger vid en trafikled och ägs av den ena av dem eller också sambygger de sina nät vid en trafikled. De säkerhetsrisker som hör samman med trafikledningssystemen begränsar samsarbetsmöjligheterna på sina ställen. Inom trafiknätet är det möjligt att avsevärt öka nätaktörernas samarbete. Detta skulle vara till stor nytta också med beaktande av framtida behov av infrastrukturnät, eftersom det säkerhetsavstånd som krävs vid separat byggande ställvis har lett till utrymmesbrist inom vissa vägområden. Samtidigt skulle man undvika de olägenheter som upprepat grävarbete orsakar vägkonstruktionen.

På gatuområden är installeringsutrymmet också begränsat, varför det är viktigt att nätaktörerna samarbetar. I de städer som är störst till invånarantalet har det utvecklats vedertagna förfaranden och informationssystem för att främja samarbetet kring infrastrukturnät. Den föreslagna lagen kan orsaka smärre ändringar i de här städernas samsarbetsavtal, men genom propositionen varken förhindras eller försvåras denna verksamhet. Med den föreslagna lagstiftningen skapas en riksomfattande miniminivå för samarbete, varför verksamhetsmodeller eller tillvägagångssätt som sträcker sig längre än så fortfarande kommer att vara möjliga, till exempel som en del av tillståndsprocessen för olika projekt. Således kan man på bästa sätt beakta regionala särdrag eller särdrag som på annat sätt hör till omgivningen på samma sätt som man gjort i huvudstadsregionen. Den föreslagna lagstiftningen förutsätter inte ändringar i lagen om underhåll och renhållning av gator och vissa allmänna områden.

De enskilda vägarna har, trots att de är många, ingen stor betydelse för sambyggnad eller samutnyttjande, även om en övergång från elnätets luftledning till jordkablar medför samsarbetsmöjligheter för kommunikationsnätaktörer, om det i området finns en efterfrågan på kommunikationsnät. En stor del av de enskilda vägarna finns i så glest och sporadiskt befolkade områden att en utbyggnad av kommunikationsnäten sannolikt inte är lönsam. I den kommande totalreformen av lagen om enskilda vägar kan man beakta behoven av infrastrukturnät och samarbete bättre än i den gällande lagen.

När det gäller sambyggnad och samutnyttjande har banområden, flygplatser och hamnar det gemensamt att det finns uttalade säkerhetsrisker i fråga om trafiken och verksamheten. Detta förhindrar troligen samarbete eller höjer kostnaderna för samarbete så att det blir olönsamt. Som helhet är flygplatserna och hamnarna av ringa betydelse när det gäller samarbete mellan nättaktörer, eftersom det är fråga om begränsade områden. Bannätet erbjuder däremot en funktionsduglig möjlighet till placering till exempel av kommunikationsnätens stamledningar och därför borde samarbetsmöjligheterna kring banområdena utvärderas noggrant med beaktande av säkerhetsfrågorna. Utmaningen består i bannätets höjda säkerhetsnivå, vilket innebär att tillträdesarrangemangen kräver kontinuerlig övervakning och leder till högre kostnader. Installationer som görs i banområdenas utkanter blir ändå förmånligare än installationer i oröjda områden. Den föreslagna lagstiftningen förutsätter inga ändringar i 36 § i banlagen, där det föreskrivs om beviljande av tillstånd för annat arbete som utförs på banområden. Fastän grunderna för förvägrande av arbetstillstånd är något mer omfattande än i landsvägslagen, är skillnaden motiverad då man beaktar skillnaderna mellan trafikformerna och i de säkerhetsnivåer som krävs för dem.

Det ringa samarbetet mellan kommunikationsnät och vattentjänstnät samt gas- och fjärrvärmnät beror i hög grad på säkerhetsföreskrifter, som förhindrar samarbete eller höjer kostnaderna så att det blir olönsamt. Den föreslagna lagen medför inga förändringar när det gäller detta. Med avseende på en ökning av samarbetet går det inte att utesluta nätinfrastukturer av mindre betydelse från den föreslagna lagstiftningens tillämpningsområde, eftersom en sådan begränsning inte är tillåten enligt sambyggnadsdirektivet.

Däremot är det genom förslagen möjligt att främja samarbetet mellan teleföretag, eftersom de nuvarande bestämmelserna i informationssamhällsbalken om samarbetskyldighet inte är allmänna till sitt tillämpningsområde, utan främst gäller enskilda situationer och företag med betydande marknadsinflytande. Kommunikationsverket kan i enlighet med 57 § i informations-samhällsbalken ålägga skyldighet att överlåta nyttjanderätt av orsaker som hör samman med miljöskydd eller markanvändningsplanering, men har i praktiken inte gjort det. Inte heller ligger teleföretagens frivilliga samarbete på en sådan nivå som skulle vara motiverad ur affärsekonomisk synvinkel. Ser man till helheten är omfattningen av samarbetet mellan nättaktörer alltför liten jämfört med de fördelar som man skulle kunna uppnå. En del av nättaktörerna har implementerat samarbete i sitt verksamhetssätt och därmed uppnått besparingar, men andra nättaktörer avböjer initiativ till samarbete. Man kan se att samarbetets omfattning varierar mellan olika regioner och olika nättaktörer.

Genom en lagstiftning som förpliktar till samarbete kan man öka omfattningen av samarbetet, men det är ännu viktigare att genom lagstiftning skapa förutsättningar för att öka nättaktörernas samarbetsvilja. En absolut förutsättning för detta är att alla parter kan dra nytta av samarbetet. Lagstiftningen måste också ingripa i de faktorer som för närvarande minskar samarbetet. I praktiken hindrar ofta bristfällig eller alltför senkommen information om andra nättaktörers projekt samarbetet. Dessutom har meningsskiljaktigheter om prissättningen vid samutnyttjande och fördelningen av kostnaderna för sambyggnad varit viktiga faktorer som minskat nättaktörernas samarbetsvilja. De här problemen kan minskas genom den föreslagna lagstiftningen.

2.3.2 Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät

Den gällande lagstiftningen förutsätter inte byggande av interna höghastighetsnät för kommunikation i nya byggnader och fastigheter eller i sådana som renoveras. I nya bostadshus med flera bostäder byggs det redan nu bredbandsförbindelser som stöder snabba förbindelser. Ofta är alla teleföretag inom ett område intresserade av att bygga nät som möjliggör snabba bred-

bandsförbindelser i nya bostadsområden och då byggs också interna kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser i de nya fastigheterna i området.

Däremot finns det i gamla fastigheter med flera bostäder ännu många traditionella inomhus-telefonnät, som är otillräckliga med beaktande av nuvarande och framtida kommunikations-tjänster. På inomhustelefonnätets överföringskapacitet inverkar bland annat kablarnas och skarvarnas skick och ålder, nätets avstånd från husfördelaren till lägenhetens telefonuttag, antalet internetförbindelser som pågår samtidigt samt eventuella yttre störningar. Rent generellt kan man konstatera att ju äldre tekniken i fastighetens inomhustelefonnät är, desto svagare är prestandan och desto lägre är den överföringshastighet som kan uppnås. I de svagaste näten kan hastigheten ligga betydligt under den bredbandshastighet på 30 Mbit/s som förutsätts i sambyggnadsdirektivet. Att förnya de gamla inomhustelefonnäten har blivit aktuellt särskilt i de husbolag som har inomhusnät som byggts före 1980. Ser man till kommande behov står det klart att inomhustelefonnäten måste förnyas i framtiden, men tidpunkten för detta kan variera.

Äldre objekt i småhusområden med kopparkablage sedan tidigare har bredbandsförbindelser som fungerar för nuvarande behov. De här områdena är de svagaste av tätortsområdena när det gäller det fiberutbudsbaserade bredbandet. Därför byggs snabba fibernät nödvändigtvis inte i befintliga småhusområden, då det till exempel i samband med att ett småhus ska renoveras inte alltid finns snabbare bredbandsförbindelse än kopparkablage tillgänglig för alla småhusområden.

Snabba bredbandsförbindelser och störningsfria televisionstjänster förutsätter ett snabbt kommunikationsnät. Ett snabbt kommunikationsnät höjer ofta värdet på fastigheter och särskilt med beaktande av framtida behov är det ändamålsenligt att snabba kommunikationsnät byggs i fastigheter på ett täckande sätt. De interna näten har en livslängd på flera år, om inte årtionden, varför det är viktigt att man vid byggandet av interna kommunikationsnät även är förutseende och beaktar framtida kommunikationsbehov.

2.3.3 Central informationspunkt

I Finland finns det för närvarande ingen sådan central informationspunkt som avses i artikel 4 i direktivet och via vilken det skulle vara möjligt att få minimiinformation om varje nätaktörs existerande fysiska infrastruktur. Det huvudsakliga syftet med de nuvarande informationstjänsterna är inte heller att utöka sambyggnaden och samutnyttjandet, utan syftet är att förhindra kabelskador, varför informationstjänsterna om var ledningarna är koncentrerar sig på information om kablar, rör och liknande aktiva delar av nätet.

Johtotieto Oy och Keypro Oy får positionsuppgifter för sina ledningsinformationstjänster med stöd av avtal som upprättas med ledningarnas ägare. Därför är det via de informationstjänster som drivs av dem möjligt att få information endast om placeringen av sådana delar av nätet som omfattas av avtalen. De informationstjänster om var ledningar är placerade som städerna och kommunerna tillhandahåller innefattar för sin del endast de delar av nätet som finns på stadens eller kommunens område.

I den gällande lagstiftningen har tele- och elnätsföretagen ålagts skyldigheter att tillhandahålla information om var kablar är placerade. De här skyldigheterna är dock inte tillräckliga för att uppfylla de krav som ställs i artikel 4 i direktivet, emedan skyldigheterna endast ålagts tele- och elnätsföretag och inte gäller passiva element i näten och planerade byggprojekt.

Det vore möjligt att ta in informationsskyldighet i enlighet med artikel 4 i direktivet i till exempel markanvändnings- och bygglagen eller i sektorsspecifika lagar. Direktivet omfattar

dock många olika typer av infrastruktur samt många olika nättaktörer och för närvarande saknas speciallagstiftning för en del av dem.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Syftet med den föreslagna lagstiftningen är förutom att genomföra sambyggnadsdirektivet framför allt att sänka kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation och främja samarbete kring infrastrukturnät som är viktiga för ett fungerande samhälle. Genom samutnyttjande av konstruktionerna i dessa nät samt sambyggnad av nät kan uppnås stora samhällsliga besparingar. Samtidigt skulle till exempel säkerheten i arbetet och i trafiken främjas genom att tillgången på information om nätens placering utökas och antalet byggprojekt som hindrar trafiken minskas. Syftet med bestämmelserna om interna nät i byggnader och fastigheter är att säkerställa tillgången på snabba bredbandsförbindelser och på så vis främja möjligheterna för medborgarna att dra nytta av de elektroniska tjänster de önskar.

3.2 Genomförandalternativ

3.2.1 Tillämpningsområde

Den viktigaste prövningen av genomförandalternativen gäller omfattningen av tillämpningsområdet för den föreslagna sambyggnadslagen. Syftet med sambyggnadsdirektivet är att främja spridningen av snabba bredbandsförbindelser genom att öka möjligheterna för teleföretag att dra nytta av sådana delar av infrastrukturnät som ägs av andra vid sambyggnad eller samutnyttjande. Direktivet ger alltså rättigheter främst för aktörer i kommunikationsnät och skyldigheter för aktörer i andra infrastrukturnät. Direktivet förbjuder dock inte att rättigheterna utsträcks även till andra nättaktörer, dock under förutsättning att de nationella genomförandelösningarna följer det ursprungliga syftet med direktivet, dvs. att sänka kostnaderna för bredbandsbyggande. I artikel 1.3 sägs att medlemsstaterna får behålla eller införa bestämmelser i enlighet med unionsrätten som sträcker sig utöver de minimikrav som fastställs i direktivet i syfte att bättre uppnå de mål som avses i punkt 1. Detta bekräftas också i ett arbetsdokument från kommissionens kommunikationskommitté som behandlas mera ingående i slutet av avsnitt 2.2.2.

Genom att hålla sig inom en avgränsning enligt direktivets tillämpningsområde skulle tillämpningssituationerna för sambyggnadslagen vara mera avgränsade och således mer förutsägbara. Kommunikationsverket skulle bättre kunna lösa tvister som uppstår och konsekvenserna av den föreslagna lagstiftningen skulle vara lättare att bedöma. Dessutom skulle det åtminstone teoretiskt kunna anses att lösningen är det effektivaste sättet att främja bredbandsbyggande, eftersom teleföretagen skulle få rätt att utnyttja andra infrastrukturnät och deras nättaktörers byggprojekt i sitt byggande, men skulle inte ha ömsesidiga förpliktelser med stöd av sambyggnadslagen.

Det finns däremot vägande grunder för ett mera omfattande tillämpningsområde för sambyggnadslagen och för ömsesidighet i fråga om de anknyttande rättigheterna och skyldigheterna. Samutnyttjande av konstruktioner i infrastrukturnät och sambyggnad av nät har i Finland huvudsakligen byggts på ett frivilligt samarbete mellan nättaktörer utifrån tanken att samtliga parter ska gynnas av samarbetet. Om aktörerna i endast ett infrastrukturnät får fördelar genom sambyggnadslagen och aktörerna i andra nät endast skyldigheter, skulle risken för en försämrad samarbetsvilja bland de sist nämnda nättaktörerna vara överhängande. Denna konsekvens kan anses sannolik, eftersom endast teleföretagens kostnader skulle sjunka och de övriga nättaktörernas kostnader i de flesta situationer skulle stiga och genomförandet av projekten förse-

nas. Den föreslagna lagstiftningen innehåller tämligen omfattande grunder för att vägra tillgodose begäran om sambyggnad och samutnyttjande och därför skulle nätaktörer till följd av bristande samarbetsvilja på ett avgörande sätt kunna försvåra och minska både sambyggnad och samutnyttjande.

Det är mycket sannolikt att ömsesidighet i sambyggnadslagen bäst skulle främja nätaktörernas samarbetsvilja och därmed sambyggnad och samutnyttjande. I praktiken skulle även syftet med sambyggnadsdirektivet bäst främjas på detta vis, eftersom teleföretagen tack vare ett betydligt bredare samarbete skulle uppnå totala kostnadsbesparingar jämfört med en situation där kostnadsbesparingarna i ett enskilt byggprojekt skulle vara större, men ett begränsat samarbete skulle minska besparingarna i de totala kostnaderna. En lagstiftning som tryggar ömsesidighet skulle inte heller utan grund göra åtskillnad mellan infrastrukturnät som är viktiga för ett fungerande samhälle, nätaktörer och deras ägare. Dessutom kan man genom dessa åtgärder nå stora samhällseliga besparingar genom att öka samarbetet, i synnerhet med beaktande av de krav på en förbättring av distributionssäkerheten för el som ställs i elmarknadslagen och den stora ökning av andelen jordkablar som dessa kommer att ge upphov till under de närmaste tio åren. Denna lösningsmodell har fått ett nästan enhälligt understöd i den arbetsgrupp som berett regeringspropositionen, vid diskussionsmöten med intressentgrupperna och under remissbehandlingen.

3.2.2 Interna kommunikationsnät i fastigheter och byggnader

Artiklarna 8 och 9 i direktivet gäller interna kommunikationsnät i fastigheter. I artikel 8 förutsätts att alla nybyggda byggnader ska vara utrustade med fysisk infrastruktur som stöder snabba bredbandsförbindelser. Skyldigheten tillämpas också på omfattande renoveringsprojekt i fastigheter. I direktivet förutsätts dock inte att interna kommunikationsnät byggs i nya byggnader och fastigheter eller sådana som ska totalrenoveras, utan förutsättningen är endast att det byggs fysisk infrastruktur som möjliggör snabba bredbandsförbindelser i en fastighet. I praktiken innebär detta att endast passiv infrastruktur, såsom ledningsvägar och rör, ska byggas i fastigheterna. Utgångspunkten i direktivet bygger på att på annat håll i Europa ägs interna kommunikationsnät i fastigheter och byggnader vanligen av teleföretag. I Finland ägs interna kommunikationsnät i fastigheter och byggnader i allmänhet av husbolaget eller den boende själv. I Finland känns det därmed som en naturligare lösning att tänka på frågan på en helhet och därför har frågan om det samtidigt även bör byggas ett aktivt, internt kommunikationsnät som gör det möjligt att tillhandahålla snabba bredbandsförbindelser för de boende i fastigheterna också tagits upp till bedömning. Detta alternativ är således mera omfattande än vad som krävs i sambyggnadsdirektivet.

I propositionen har man gått in för en lösning enligt vilken det i samband med byggandet av fysisk infrastruktur i fastigheter och byggnader också ska byggas ett internt aktivt kommunikationsnät i fastigheten. Att bygga enbart fysisk infrastruktur är ännu inte en tillräcklig garanti för att de boende i fastigheter och byggnader har snabba bredbandsförbindelser, och därför är det motiverat att det samtidigt också byggs ett internt kommunikationsnät i fastigheter och byggnader. Att bygga ett nät i efterskott blir dyrare än att göra det i samband med att den fysiska infrastrukturen byggs. Det är dessutom omöjligt att kontrollera funktionen för den fysiska infrastruktur som stöder snabba bredbandsförbindelser innan själva det interna nätet är byggt.

Enligt artikel 4 får medlemsstaterna bevilja undantag från ovan nämnda skyldighet för vissa kategorier av byggnader, i synnerhet egnahemshus, eller omfattande renoveringsprojekt, i fall när det är oproportionellt betungande att fullgöra dessa skyldigheter, till exempel vad gäller kostnader för enskilda eller gemensamma ägare eller vad gäller byggnadstypen. Sådana byggnadstyper kan enligt direktivet vara vissa kategorier av monument, historiska byggnader, se-

RP 116/2015 rd

mesterbostäder, militärbyggnader eller andra byggnader som används för nationella säkerhetsändamål.

Medlemsstaterna har vid genomförandet av artikel 8 således prövningsrätt i fråga om det nationellt ska beviljas undantag från skyldigheten i direktivet att bygga fysisk infrastruktur i nya fastigheter och byggnader eller sådana som ska totalrenoveras. Undantagen ska vara förenliga med artikel 8.4 och motiveras på behörigt sätt.

Fastigheters interna kommunikationsnät ägs i Finland av de boende i fastigheten i motsats till i många andra europeiska länder. Således måste det i Finland föreskrivas undantag i synnerhet i sådana fall där skyldigheten att bygga fysisk infrastruktur som stöder snabba bredbandsförbindelser i en fastighet skulle orsaka oskäliga kostnader för fastigheternas ägare. Oskäliga kostnader uppstår i synnerhet för ägare av egnahemshus och semesterbostäder och därför måste småhus ställas utanför skyldigheten att bygga fysisk infrastruktur som stöder snabba bredbandsförbindelser i en fastighet. Även byggnader och fastigheter som ägs av offentliga samfund och huvudsakligen används av dessa föreslås bli lämnade utanför skyldigheten, eftersom den föreslagna skyldigheten i det rådande ekonomiska läget annars skulle kunna orsaka oskäliga och oförutsedda kostnadsverkningar även för offentliga samfund, särskilt kommuner.

Om ett offentligt samfund äger en byggnad eller en fastighet, men hyresgästen inte huvudsakligen är ett annat offentligt samfund eller flera offentliga samfund ska undantaget inte tillämpas. Detta innebär att till exempel kommunala hyreshus omfattas av skyldigheten. Det skulle vara oskäligt för de boende i kommunala hyreshus om skyldigheten att bygga fysisk infrastruktur som stöder snabba bredbandsförbindelser och ett internt kommunikationsnät gällde alla bostadsaktiebolag och fastighetsaktiebolag i privat ägo, men däremot inte kommunalt ägda hyreshus. Sett till en likvärdig behandling av de boende är det motiverat att skyldigheten att bygga fysisk infrastruktur som stöder snabba kommunikationsförbindelser i nya byggnader och fastigheter och sådana som ska totalrenoveras ska gälla lika för både sådana som bor i ägarbostäder och sådana som bor i hyresbostäder. I fritt finansierade hyresbostäder kan hyresvärden ta ut kostnaderna för byggandet av ett internt kommunikationsnät i fastigheten i form av höjda hyror. När det gäller hyresbostäder som stöds med arava- eller räntestödslån får enligt 13 § 1 mom. i lagen om räntestöd för hyresbostadslån och bostadsrättshuslån och 7 § 1 mom. i aravabegränsningslagen (1190/1993) i hyra för en bostadslägenhet tas ut högst ett belopp som vid sidan av övriga intäkter behövs för utgifterna för finansiering av hyresbostäderna och lokaliteterna i anslutning till dem och för de utgifter som god fastighetshållning förutsätter. Detta gör det möjligt att bereda sig på bland annat renoveringar, såsom förnyande av det interna kommunikationsnätet i en fastighet, när självkostnadshyror bestäms. Däremot skulle skyldigheten i proportion ha avsevärt större kostnadseffekter för småhusboende än i bostadsaktiebolag och fastighetsaktiebolag, där kostnaderna för byggandet av ett internt kommunikationsnät i fastigheten fördelas mellan alla delägare och det är därför motiverat att lämna småhusägare utanför skyldigheten.

Förutom ovan nämnda undantag skulle undantaget även gälla byggnader där det skulle vara uppenbart oskäligt att bygga fysisk infrastruktur som stöder snabba bredbandsförbindelser och ett internt kommunikationsnät med beaktande av byggnadens användningsändamål och de kostnader som uppstår. Syftet med ovan nämnda punkt är att göra det möjligt att även lämna sådana fastigheter och byggnader utanför skyldigheten som till exempel är skyddade eller annars sådana att skyldigheten skulle orsaka byggnadens eller fastighetens ägare oskäliga kostnader med beaktande av byggnadens eller fastighetens användningsändamål.

I artikel 8.2 i sambyggnadsdirektivet förutsätts också att alla nybyggda flerfamiljshus ska vara utrustade med en accesspunkt. Med accesspunkt avses enligt artikel 2.11 en fysisk punkt belägen inuti eller utanför byggnaden, som är tillgänglig för teleföretag som tillhandahåller anslut-

ning till fysisk infrastruktur som stöder snabba förbindelser i fastigheten. Artikel 8.2 har redan genomförts i Finland med stöd av informationssamhällsbalken och Kommunikationsverkets föreskrift 65/2013 M om inomhusnäten i en fastighet och teleentreprenader, som utfärdats med stöd av den och där det ställs krav på anslutningspunkten för inomhusnät och det allmänna kommunikationsnätet. Därmed föreslås inte att skyldigheten att bygga en anslutningspunkt mellan den fysiska infrastrukturen i en fastighet och ett allmänt kommunikationsnät ska tas in i den lag där bestämmelsen föreslås.

I artikel 9.3 i sambyggnadsdirektivet förutsätts att teleföretag på rättvisa och rimliga villkor, inklusive prisvillkor, ska få nyttjanderätt till den fysiska infrastrukturen i en fastighet. I Finland är bostadsaktiebolag, fastighetsaktiebolag och med dem jämförbara sammanslutningar som äger eller administrerar en fastighets interna eller flera fastigheters gemensamma fasta kommunikationsnät som är kopplat till ett allmänt kommunikationsnät med stöd av 111 § i informationssamhällsbalken skyldiga att på icke-diskriminerande villkor ge det teleföretag som abonnenten har valt tillträde till icke-upptagen kapacitet av fastighetens eller fastighetsgruppens interna kommunikationsnät för förmedling av kommunikationstjänster till abonnentens terminalutrustning inom fastigheten. I 111 § i informationssamhällsbalken föreskrivs inte att nyttjanderätten måste överlåtas på rättvisa villkor, inklusive prisvillkor. Enligt artikel 9.6 i sambyggnadsdirektivet ska artikel 9 inte påverka äganderätten för ägaren till accesspunkten eller den fysiska infrastrukturen i fastigheten i de fall när en innehavare av en nyttjanderätt till den infrastrukturen inte är ägare till desamma. I Finland ägs fastigheters interna kommunikationsnät av fastigheten. Eftersom punkten inte begränsar fastighetsägares rättigheter, föreslås inte att kravet i artikel 9.3 på att nyttjanderätten ska överlåtas till teleföretag på rättvisa villkor, inklusive prisvillkor, ska verkställas. Ovan nämnda lösning är möjlig med stöd av artikel 9.6, eftersom artikel 9.3 skulle begränsa äganderätten för finländska fastighetsägare.

I artikel 9.5 i sambyggnadsdirektivet förutsätts att teleföretag har rätt att med abonnentens godkännande ansluta sitt nät till abonnentens lokaler förutsatt att inverkan på tredje parter privata egendom minimeras. Teleföretag har ovan nämnda rättighet i fall där det inte finns fysisk infrastruktur som stöder snabba förbindelser i en fastighet. Eftersom interna kommunikationsnät i fastigheter i Finland ägs av fastigheterna, förutsätter ovan nämnda rätt i Finland fastighetsägarens samtycke. I lagen föreslås dock inte en separat bestämmelse om ovan nämnda rättighet, eftersom abonnenten redan med stöd av nuvarande bestämmelser har rätt att få en snabb nätförbindelse i det fall att fastighetsägaren förordar att nätet ansluts till abonnentens lokaler. Teleföretag har därmed rätt att ansluta sitt nät till abonnentens lokaler, om bostadsaktiebolag i enlighet med 5 kap. 8 § i bostadsaktiebolagslagen eller fastighetsaktiebolag eller andra med dem jämförbara sammanslutningar som äger eller administrerar en fastighets interna eller flera fastigheters gemensamma fasta kommunikationsnät förordar att nätet ansluts till abonnentens lokaler.

3.2.3 Tvistlösning

Medlemsstaterna kan använda prövningsrätt för hur tvister ska avgöras i respektive medlemsland. I sambyggnadsdirektivet ställs dock flera specialvillkor för tvistlösningsorganets verksamhet. I praktiken anger dessa specialvillkor även hur tvistlösningen ska ordnas.

Artikel 10 förutsätter att tvistlösningsorganet ska vara juridiskt och funktionellt fristående från varje nätoperatör. Definitionen på nätoperatörer i direktivet är vid och täcker många slags former av infrastruktur, varav en del ägs av kommunerna och en del av staten. Därför är offentliga aktörer som äger infrastruktur och som är nätoperatörer enligt direktivet sannolikt inte lämpliga som tvistlösningsorgan enligt direktivet. Sådana aktörer är till exempel kommuner och Trafikverket. Därmed kan till exempel kommunens byggnadstillsynsmyndighet inte i praktiken vara tvistlösningsorgan. Dessutom styrs närings-, trafik- och miljöcentralerna av

RP 116/2015 rd

Trafikverket och svarar också själva för många byggprojekt i trafiknätet, och är därför inte heller oberoende nätoperatörer på det sätt som avses i direktivet.

Twistlösningsorganets verksamhet är också bunden av att sådana meningsskiljaktigheter som avses i direktivet måste lösas inom två månader från det att ärendet inletts. I skälen i direktivet nämns också twistlösning till vissa delar. I skäl 25 i direktivet konstateras att medlemsstaterna ska införa särskilda förlikningsförfaranden för att säkerställa en snabb lösning på tvister enligt proportionella, rättvisa och icke-diskriminerande villkor. Enligt skäl 23 i direktivet bör twistlösningsorganet dessutom kunna avgöra sådana tvister genom ett tvingande beslut. Direktivet gör det således inte möjligt för ett twistlösningsorgan att utfärda till exempel avgöranden med karaktären av rekommendationer till en annan myndighet eller domstol.

Nedan bedöms olika genomförandealternativ utifrån hur twistlösningen skulle kunna arrangeras i de situationer som förutsätts i direktivet. Först bedöms twistlösning när det gäller interna nät i fastigheter, därefter lösning av tvister i fråga om tillgången på minimiinformation och sist arrangerandet av twistlösning i tvister som gäller sambyggnad och samutnyttjande.

Enligt artikel 9.3 ska parterna ha rätt att hänskjuta frågan till ett twistlösningsorgan när ingen överenskommelse om tillträde till den fysiska infrastrukturen i en fastighet nås inom två månader från dagen för mottagandet av den formella begäran om tillträde. Twistlösningsorganet ska utfärda ett beslut inom två månader. Informationssamhällsbalken innehåller för närvarande sådana bestämmelser om fastigheters interna nät, som delvis täcker de skyldigheter som ställs i direktivet. Bestämmelserna behandlas närmare i punkt 2.1.3 i propositionen. Kommunikationsverket är tillsynsmyndighet i frågor som gäller fastigheters interna nät enligt informationssamhällsbalken, till exempel i situationer enligt 111 § som gäller nyttjanderätt till fastigheters fysiska infrastruktur. Kommunikationsverket har därigenom erfarenhet och kompetens i frågor som gäller interna nät och är för närvarande tillsynsmyndighet även i frågor som gäller nyttjanderätt till fastigheters interna nät och det är därmed naturligt att Kommunikationsverket även i fortsättningen är twistlösningsorgan i tvister som gäller fastigheters och byggnaders interna nät.

Enligt artikel 4 och 6 ska medlemsstaterna säkerställa att minimiinformation om befintlig fysisk infrastruktur och planerade byggtekniska arbeten är tillgänglig via en central informationspunkt. Enligt artikel 4.6 och 6.4 ska medlemsstaterna säkerställa att vardera parten, om en eventuell tvist skulle uppstå i samband med rättigheterna och skyldigheterna i artikeln, har rätt att hänskjuta tvisten till ett nationellt twistlösningsorgan. Enligt den aktuella punkten ska twistlösningsorganet utfärda ett beslut inom kortast möjliga tidsram och i varje fall inom två månader, utom i undantagsfall. De tvister som avses i artikeln kan gälla till exempel begränsning av tillgången på information med avseende på nätens säkerhet, folkhälsa eller allmän säkerhet, konfidentialitet eller företags- och affärshemligheter. Tvisterna kan också gälla villkor för utlämnande av information, eftersom informationen enligt artikeln ska vara tillgänglig enligt proportionella, icke-diskriminerande och öppet redovisade villkor, samt graden av noggrannhet i utlämnandet av information. Skyldigheterna i direktivet gäller både nättaktörer som ska lämna information om sin fysiska infrastruktur till informationstjänsten, men även den instans som är central informationspunkt och som ska ge information till dem som behöver information och följa villkoren i direktivet.

Tvister i sådana situationer som avses i artikel 4 och 6 är speciella jämfört med andra potentiella tvister enligt direktivet, eftersom den andra parten i tvisten kan vara en myndighet som i enlighet med denna proposition fungerar som central informationspunkt.

Det primära sättet är möjligheten att anföra begäran om omprövning av beslut som fattas av den myndighet som fungerar som central informationspunkt. Närmare bestämmelser om detta

RP 116/2015 rd

finns i 7 a kap. i förvaltningslagen. Enligt 49 b § i förvaltningslagen ska möjligheten att begära omprövning nämnas i lag. Då får ett beslut inte överklagas genom besvär, men begäran om omprövning får överklagas vidare enligt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Omprövning begärs oftast hos den myndighet som har fattat beslutet i första instans. Eftersom det föreslås att Kommunikationsverket utses till central informationspunkt på det sätt som anges i punkt 3.3, föreslås att även omprövning begärs hos Kommunikationsverket.

De tvister som tas upp i artikeln kan även gälla en tvist mellan två nättaktörer, till exempel om nättaktören inte i enlighet med direktivet tillhandhåller information via en central informationspunkt. Det är då fråga om en tvist som inte bygger på ett beslut av Kommunikationsverket som fungerar som central informationspunkt. Kommunikationsverket skulle i detta fall avgöra ovan nämnda tvist direkt med stöd av sitt tillsynsuppdrag.

Direktivet gäller flera olika sektorer, och därför ska tvistlösningsorganet eller tvistlösningsorganen ha kompetens från flera olika sektorer i fall som gäller sambyggnad och samutnyttjande. Tvister som gäller sambyggnad och samutnyttjande kan gälla förbud mot nyttjanderätt eller förbud mot sambyggnad. Tvisterna kan också gälla villkoren för överlåtelse av nyttjanderätt, bedömning av om villkoren är icke-diskriminerande och rimliga och bedömning av om priset är skäligt. Ovan nämnda omständigheter förutsätter att tvistlösningsorganet har särskild sakkunskap om särdragen i den aktuella sektorn, till exempel teknisk och ekonomisk expertis om bedömningen av rimligheten i priset på överlåtelse av nyttjanderätt. Ärenden som gäller sambyggnad och samutnyttjande är ofta sådana att det är viktigt för parterna att få tvisterna lösta snabbt och effektivt för att byggarbetena inte ska bli oskäligt försenade. Den andra sektorn i tvistsituationer är dock alltid telebranschen, vilket ska beaktas även när tvistlösning ordnas. Nedan granskas olika alternativa tvistlösningsmetoder med beaktande av sambyggnad och samutnyttjande.

Det bästa alternativet bland de olika genomförandealternativen anses vara att Kommunikationsverket ska vara tvistlösningsorgan i situationer som gäller sambyggnad och samutnyttjande. Den andra parten i tvister är alltid telebranschen och det är därför motiverat att Kommunikationsverket är tvistlösningsorgan i tvister som gäller sambyggnad och samutnyttjande enligt direktivet. Målet för direktivet är att sänka kostnaderna för bredbandsbyggande, och det är därför naturligt att uppgiften anvisas en myndighet inom den sektor som har de bästa förutsättningarna och kunskaperna att se till att målen i direktivet uppnås, vilket också talar för att tvistlösningen ska centraliseras till Kommunikationsverket. Sambyggnadsdirektivet täcker också en mängd andra sektorer och därför måste man också se till att sakkunskapen om dessa sektorer tas till vara när meningsskiljaktigheter ska lösas. Sådan sakkunskap har myndigheter inom olika sektorer, såsom Energiverket, Trafikverket och närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Andra myndigheters sakkunskap skulle bäst kunna utnyttjas så att det inrättas en separat nämnd för tvistlösning. Det som talar för en separat nämnd är att den tack vare sitt breda medlemsfält skulle ha kunskaper om olika infrastrukturer och deras särdrag. Det föreslås dock inte att en nämnd inrättas, eftersom det inte anses ändamålsenligt att inrätta ett nytt organ utan att man vet om tvister enligt direktivet kommer att uppstå över huvud taget eller om det kommer att uppstå många tvister inom de sektorer som direktivet omfattar. Den andra parten i tvister är alltid telebranschen och när det gäller andra sektorer torde tvisterna gälla sådana där det är mest sannolikt att det kommer att förekomma sambyggnad och samutnyttjande tillsammans med telebranschen, speciellt elbranschen. Inte heller därför anses det nödvändigt att inrätta en separat nämnd. Att ordna sådan tvistlösning som förutsätts i direktivet är inte heller ett hinder för aktörerna att hänskjuta ärendet till domstol eller avgöra tvisten på något annat sätt, om de så önskar. Som stöd för Kommunikationsverket vid lösningen av meningsskiljaktigheter ska

finnas en separat expertgrupp vars medlemmar bland annat består av myndigheter från andra sektorer som omfattas av sambyggnadsdirektivet och aktörer som representerar dessa sektorer. På så vis kan man säkerställa tillgång till expertisen hos aktörer även i andra sektorer när meningsskiljaktigheter ska lösas.

3.2.4 Central informationspunkt

I artikel 4 och 6 i direktivet föreskrivs om öppenhet och insyn avseende fysisk infrastruktur i nät och planerade byggtkniska arbeten. Medlemsstaterna ska enligt artikel 4 säkerställa att varje företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät har rätt att på begäran få tillgång till den minimiinformation som definieras i direktivet om nätoperatörers befintliga fysiska infrastruktur. I artikel 6 föreskrivs åter om nätoperatörens skyldighet att tillhandahålla information avseende pågående eller planerade bygg- och anläggningsprojekt relaterade till den fysiska infrastrukturen.

Med tanke på antalet parter som berörs och för att underlätta tillgången till information om den fysiska infrastrukturen i nät även mellan sektorer och över gränser, bör den miniinformation som avses i direktivet tillhandahållas via en central informationspunkt (skäl 20 i direktivet). Via den centrala informationspunkten ska det vara möjligt att få tillgång till den minimiinformation som redan finns tillgänglig i elektronisk form, med förbehåll för begränsningar för att skydda nätsäkerheten eller nätens integritet, särskilt för kritisk infrastruktur, eller för att skydda berättigade drifts- och affärshemligheter. I direktivet ställs inga krav på den instans som fungerar som central informationspunkt eller på hur informationstjänsten ska ordnas, utan i det fallet är det medlemsstaterna som har prövningsrätt.

Under beredningen av propositionen har frågan om en privat aktör kan utses till central informationspunkt bedömts. En sådan lösning kan vara motiverad i synnerhet därför att en privat tjänsteleverantör har större erfarenhet av att tillhandahålla positionsinformationsservice och myndigheterna inte har tillgång till motsvarande expertis. Positionsinformations- och utredningsservice om den fysiska infrastrukturen i anslutning till nät tillhandahålls för närvarande av Johtotieto Oy, Keypro Oy samt vissa kommuner och städer. Under beredningen av propositionen har man särskilt granskat möjligheten att utse det helt statsägda bolaget Johtotieto Oy till central informationspunkt, eftersom man på grund av orsaker som hänför sig till den nationella och allmänna säkerheten har ansett att om en privat aktör utses till central informationspunkt bör aktören i fråga omfattas av statens ägarstyrning. Den centrala informationspunkten får enligt artikel 4 och 6 i direktivet begränsa tillgången till information, om det är nödvändigt med tanke på nätens säkerhet och integritet, nationell säkerhet, folkhälsa, allmän säkerhet, konfidentialitet eller drifts- och affärshemligheter. I den centrala informationspunktens verksamhet ingår därmed sådana viktiga uppgifter med tanke på statens säkerhet som enligt propositionen ska anses vara offentliga förvaltningsuppgifter enligt 124 § i grundlagen. Den centrala informationspunkten fattar i praktiken ett förvaltningsbeslut genom vilket det vägrar att lämna ut information i den omfattning som informationen har begärts. Den centrala informationspunkten fattar i praktiken ett förvaltningsbeslut genom vilket det vägrar att lämna ut information i den omfattning som informationen har begärts. Eftersom beslutet direkt kan påverka den enskildes rätt, kan uppgiften till och med innebära betydande utövning av offentlig makt. Sådana uppgifter får enligt 124 § i grundlagen anförtros endast myndigheter. I propositionen har man sålunda gått in för en lösning enligt vilken Kommunikationsverket fungerar som den centrala informationspunkt som avses i direktivet. Den föreslagna lösningen stöds också av responsen under remissbehandlingen.

Informationsskyldigheten enligt artikel 4 och 6 i direktivet gäller endast information som är relevant med tanke på sambyggnad och samutnyttjande. När det gäller informationsskyldigheten har man bedömt frågan om även information om nätens aktiva element ska göras till-

gänglig via den centrala informationspunkten. Detta alternativ skulle vara mera omfattande än informationsskyldigheten i sambyggnadsdirektivet.

I propositionen har man gått in för en lösning enligt vilken informationsskyldigheten förutom den minimiinformation som definieras i direktivet även gäller information om kablers, rörs och liknande aktiva delars position. Att utvidga informationsskyldigheten på det sätt som föreslås gör den centrala informationspunkten till en mera heltäckande och tillförlitlig informationskälla och möjliggör den s.k. principen om alla tjänster över en disk i den meningen att en nätoperatör från en och samma informationspunkt kan få positionsinformation om både den fysiska infrastrukturen och det aktiva nätet. En heltäckande tillgång på information om kab-larnas position ökar också samhällets förmåga att hantera fel och störningar.

3.3 De viktigaste förslagen

Lagens tillämpningsområde föreslås bli av en mera omfattande modell än sambyggnadsdirektivets tillämpningsområde. Rättigheter och skyldigheter vid sambyggnad och samutnyttjande ska enligt förslaget ömsesidigt gälla de nättaktörer i energi-, trafik-, vattentjänst- och kommunikationsnät som avses i direktivet. Enligt bedömningar kan man på detta vis bäst främja samarbete som gäller nät som är viktiga för ett fungerande samhälle och därmed åstadkomma de största samhällsliga besparingarna, även vid byggandet av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation.

Utgångspunkterna i sambyggnadsdirektivet beaktas dock i tillämpningsområdet så att åtminstone den ena parten i samarbetet alltid ska vara en nättaktör som tillhandhåller kommunikationsnät. Lagen ska alltså inte tillämpas till exempel på samarbete som rör energi- och vattentjänstnät eller med undantag för kommunikationsnät på inbördes samarbete mellan aktörer som hör till samma nättyp.

I praktiken kan parterna vid sambyggnad och samutnyttjande i regel vara nättaktörer i tele- och energibranscherna, eftersom andra nät byggs i mycket mindre utsträckning, och samarbete kring andra nät till stor del förhindras av säkerhetsföreskrifterna för nät eller kostnaderna för de tekniska arrangemang som möjliggör samarbete. De som bygger energi- och vattentjänstnät är ofta också de enda aktörerna inom sitt område i den aktuella sektorn, och därför minskar en begränsning av samarbetet inom dessa sektorer inte heller nämnvärt samarbetets omfattning. Eftersom föreskrifterna för samarbete har verkningar för nättaktörernas egendomsskydd, anses den föreslagna begränsningen av tillämpningsområdet vara motiverad med avseende på proportionalitetsprincipen. Sambyggnadsdirektivet tillåter däremot inte att nät som är mindre relevanta med tanke på samarbete, såsom vattentjänstnät eller gasnät, undantas från den föreslagna lagstiftningen. Bestämmelser om samarbetet mellan teleföretag finns också i informations-samhällsbalken. Lagarnas inbördes förhållande behandlas mera ingående i punkt 4.2.

Viktiga när det gäller främjande av samarbete är bestämmelserna om kostnadsfördelning. När det gäller sambyggnad föreslås som huvudprincip på paragrafnivå att kostnaderna ska fördelas i förhållande till de uppskattade kostnaderna för separat byggande, om inte parterna sinsemellan kommer överens om något annat. Detta är en naturlig modell vid sambyggnad som fått understöd både i beredningen och remissbehandlingen.

När det gäller samutnyttjande finns det ingen motsvarande klar bestämmelse och därför föreslås på paragrafnivå ett krav på rättvisa och rimliga villkor. I motiven till paragrafen ges sådana exempel på grunderna för fastställandet av priser som är riktgivande för tolkningen av paragrafen. Denna riktlinje har fått understöd i beredningen och remissbehandlingen, eftersom

nätaktörerna och Kommunikationsverket i egenskap av myndighet som utövar tillsyn över efterlevnaden av den föreslagna lagen har bedömt att ännu mer detaljerade kostnadsbestämmelser på ett betydande sätt kan försvåra samarbetet i praktiken. I propositionen föreslås att nya fastigheter och byggnader ska vara utrustade med fysisk infrastruktur som stöder snabba förbindelser och med ett internt kommunikationsnät. I fastigheter och byggnader ska dessutom installeras fysisk infrastruktur som stöder snabba förbindelser och ett internt kommunikationsnät även när ett sådant omfattande renoveringsprojekt inleds i en fastighet eller byggnad i samband med vilket det är byggnadstekniskt motiverat att bygga fysisk infrastruktur och ett internt kommunikationsnät. Den föreslagna ändringen är mera omfattande än vad som krävs i sambyggnadsdirektivet, eftersom skyldigheten även gäller byggande av ett internt kommunikationsnät.

I propositionen föreslås att Kommunikationsverket utses till central informationspunkt. I propositionen föreslås dessutom att Kommunikationsverket ska vara tvistlösningsorgan i sådana tvister som avses i direktivet. Tvisterna gäller nyttjanderätten till en fastighets fysiska infrastruktur, utlämnande av information till den centrala informationspunkten och sambyggnad och samutnyttjande. Hos Kommunikationsverket kan därtill begäras omprövning av ett beslut genom vilket verket begränsar utlämnandet av information från den centrala informationspunkten.

4 Förhållande till annan lagstiftning

4.1 Ålands lagstiftning

I självstyrelselagen för Åland (1144/1991), nedan självstyrelselagen, föreskrivs om tillämpningen av lagen i landskapet Åland. Rikets lag ska tillämpas också i landskapet, om det i lagen föreskrivs om angelägenheter som enligt självstyrelselagen hör till rikets lagstiftningsbehörighet. På motsvarande sätt ska en lag inte tillämpas i landskapet om lagstiftningsbehörigheten i de ärendegrupper som regleras genom lagen hör till landskapet. Enligt huvudregeln i självstyrelselagens 23 § ska självstyrelsemyndigheterna sköta förvaltningen i angelägenheter som hänförs till landskapets lagstiftningsbehörighet. I annat fall ska 59 b § i självstyrelselagen tillämpas i fråga om förvaltningen.

Enligt 27 § 40 punkten i självstyrelselagen ska riket ha lagstiftningsbehörighet i ärenden som gäller televerksamhet. Regleringen av bredbandsförbindelser hör sålunda också till rikets lagstiftningsbehörighet.

Enligt punkt 18 § 7 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om byggnads- och planväsendet samt grannelagsförhållanden. Till landskapets behörighet hör också natur- och miljövård samt vattenrätt enligt 10 punkten. Vägar och vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik och farleder för den lokala sjötrafiken hör enligt 18 § 21 punkten också till landskapets lagstiftningsbehörighet. Tillståndsförfaranden som gäller byggande hör sålunda till landskapet. Byggande av telekablar och ärenden som gäller placering av radiomaster och basstationer för mobilnät hör också till landskapets behörighet.

Propositionen innehåller alltså bestämmelser som delvis hör till rikets och delvis till landskapets lagstiftningsbehörighet. På grund av ärendets komplexitet har Ålands landskapsregering noggrant hörts både under beredningen av sambyggnadsdirektivet och vid beredningen av detta lagförslag.

4.2 Lagstiftning om elektronisk kommunikation

Om någon bestämmelse i sambyggnadsdirektivet enligt artikel 1.4 i direktivet strider mot bestämmelser i direktiv om elektronisk kommunikation, ska den relevanta bestämmelsen i de direktiven ha företräde. I ett arbetsdokument av kommissionens kommunikationskommitté behandlas förhållandet mellan sambyggnadsdirektivet och direktiv om elektronisk kommunikation mera ingående, speciellt med avseende på regleringen av betydande marknadsinflytande. Nedan tas närmare upp direktivets förhållande till gällande reglering om betydande marknadsinflytande och den nationella, statsstödda regleringen om bredbandsbyggande.

Nationella åtgärder som vidtagits med stöd av ramdirektivet, såsom beslut om betydande marknadsinflytande som gäller åläggandet av skyldigheter, har i enlighet med artikel 1 i sambyggnadsdirektivet företräde i förhållande till skyldigheterna i den lag som föreslås. Kommunikationsverket kan med stöd av informationssamhällsbalken ålägga företag med betydande marknadsinflytande en skyldighet att överlåta rimlig nyttjanderätt till kommunikationsnät, eller till tillhörande faciliteter som har samband med kommunikationsnät till ett annat teleföretag på det sätt som anges ovan i avsnitt 2.1.2. Nyttjanderätten kan inbegripa skyldighet att överlåta nyttjanderätt till ett kommunikationsnät eller till delar av nätet, skyldighet att tillhandahålla samlokalisering och andra sätt att gemensamt utnyttja tillhörande faciliteter, inklusive överlåtelse av nyttjanderätt till kabelkanaler, utrustningsutrymmen, antennplatser, radiomaster och annan jämförbar nyttjanderätt. De skyldigheter att överlåta nyttjanderätt som räknas upp i informationsbalken är teknikneutrala så att de gör det möjligt att ställa ändamålsenliga nyttjanderätter med beaktande av marknaden och den tekniska utvecklingen.

Företrädet för regleringen av betydande marknadsinflytande innebär att om ett företag med betydande marknadsinflytande genom ett beslut om betydande marknadsinflytande har ålagts att överlåta en viss nyttjanderätt till ett kommunikationsnät eller tillhörande faciliteter till ett annat teleföretag, kan företaget med betydande marknadsinflytande inte med stöd av den aktuella lagen åläggas att överlåta motsvarande nyttjanderätt till ett annat teleföretag. Regleringen av betydande marknadsinflytande utsträcker sig sålunda endast till överlåtelse av nyttjanderätt mellan teleföretag.

Företag med betydande marknadsinflytande har med stöd av den lag som föreslås skyldighet att överlåta nyttjanderätt till passiv fysisk infrastruktur till ett annat teleföretag till de delar det inte redan genom ett beslut om betydande marknadsinflytande har ålagts en skyldighet att överlåta nyttjanderätt till den del av infrastrukturen som är föremål för begäran om nyttjanderätt. Om ett företag med betydande marknadsinflytande i ett beslut om betydande marknadsinflytande har ålagts till exempel skyldighet att hyra ut ett accessnät, men till exempel inte en kabelkanal, har teleföretaget med stöd av den lag som föreslås skyldighet att överlåta kabelkanalen till ett annat teleföretag och andra nättaktörer.

Den föreslagna lagstiftningen är sekundär även i förhållande till lagen om bredbandsstöd. Syftet med lagen om bredbandsstöd är att främja byggande av snabba bredbandsförbindelser i glesbygdsområden och på det sättet trygga mångsidiga kommunikationstjänster i hela Finland. Passiv infrastruktur som byggs statligt stöd enligt lagen om bredbandsstöd är bland annat master, utrustningsutrymmen, utrustningsskåp, kabelkanaler och rörläggningar till de delar de har byggts med hjälp av stöd.

Ett villkor för beviljande av statligt stöd som avses i lagen om bredbandsstöd är att den sökande i enlighet med 9 § 1 mom. 2 punkten i lagen förbinder sig att till skäligt pris och på icke-diskriminerande villkor i sju år från och med det att den sista stödposten betalats överlåta nyttjanderätt till det kommunikationsnät, det nätelement och den nätkapacitet som byggts med hjälp av stödet. Tidsfristen gäller enligt 2 mom. dock inte stolpar och kabelkanaler som byggts

med hjälp av stöd. Skyldigheten enligt lagen om bredbandsstöd att till skäligt pris och på icke-diskriminerande villkor tillhandahålla nyttjanderätt till ett annat teleföretag är sålunda tidsmässigt obegränsad när det gäller stolpar och kabelkanaler.

Företrädet för lagen om bredbandsstöd innebär att en stötagare inte med stöd av den föreslagna lag kan åläggas att överlåta nyttjanderätt till ett annat teleföretag till passiv infrastruktur i ett nät som byggts med stöd under sju år enligt lagen om bredbandsstöd, och aldrig till master och kabelkanaler som byggts med hjälp av stöd i fråga om vilka skyldigheten att överlåta nyttjanderätt till ett annat teleföretag bestäms med stöd av lagen om bredbandsstöd. Skyldigheten att överlåta nyttjanderätt till infrastruktur som byggts med stöd av lagen om bredbandsstöd lämpar sig endast i förhållandet mellan teleföretag. Företrädet för lagen om bredbandsstöd begränsar inte skyldigheten att överlåta nyttjanderätt till passiv infrastruktur i förhållande till andra nättaktörer såsom teleföretag. Ett teleföretag kan alltså med stöd av den föreslagna lagen vara skyldigt att överlåta passiv infrastruktur som byggts med hjälp av stöd till en annan nättaktör enligt den föreslagna lagen än ett teleföretag även under de ovan nämnda sju åren och även till master och kabelkanaler.

4.3 Avtal och lagstiftning som gäller placeringen av fysisk infrastruktur

Det samutnyttjande som avses i den föreslagna lagstiftningen kan gälla infrastruktur vars ägare eller innehavare inte är ägare till den plats där infrastrukturen är belägen. Rätten att placera infrastrukturen kan byggas på ett privaträttsligt avtal mellan parterna eller på ett tillståndsbeslut från en myndighet. Om nyttjanderätten bygger på ett avtal, kan en tredje parts rätt att samutnyttja infrastrukturen avgöras med stöd av avtalet. Då ska det från fall till fall bedömas om avtalet täcker den nyttjanderätt som den tredje parten begär eller om avtalet till denna del förutsätter komplettering eller annars markägarens samtycke.

När en myndighet etablerar nyttjanderätt till någon annans egendom specificeras vanligen nyttjanderättens innehåll utöver den som ges nyttjanderätt. Placeringen av infrastrukturen kan åtminstone byggas på de rättigheter som instiftats med stöd av inlösningslagen (603/1977), markanvändnings- och bygglagen, vattenlagen, fastighetsbildningslagen (554/1995) eller informationssamhällsbalken. Om nyttjanderätten för en tredje part som bygger på den föreslagna lagen kräver ändringar i ovan nämnda rättigheter eller nytt tillstånd, görs det i den ordning som anges i de aktuella författningarna. Vidare innehåller de kapitel i landsväglagen, banlagen och lagen om underhåll och renhållning av gator och vissa allmänna områden som handlar om arbeten på trafikområden även placeringstillstånd. Samutnyttjande enligt den föreslagna lagen förutsätter dock ett nytt arbetstillstånd, som inbegriper ett placeringstillstånd som gäller det.

I 3 § 4 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken man utöver tillämpningen av bestämmelserna om samutnyttjande i ovan nämnda situationer också ska få markägarens samtycke eller placeringsrätt som beviljats med stöd av annan lagstiftning.

4.4 Lagstiftning som gäller byggande av nätinфраstruktur, myndighetstillstånd och arbetarskydd

Genom den föreslagna lagstiftningen skapas ramar för ett samarbete mellan nättaktörer som främjar utvecklandet av nätinфраstrukturen. Genom lagstiftningen görs dock inga ändringar i de nuvarande bestämmelserna om byggande, arbetarskydd eller de myndighetstillstånd som krävs för byggande. Vid sambyggnad och samutnyttjande enligt den föreslagna lagstiftningen ska således iaktas gällande bestämmelser och föreskrifter om byggande och myndighetstillstånd.

5 Propositionens konsekvenser

5.1 Ekonomiska konsekvenser

Kommunikationsministeriet har låtit göra en särskild teknisk-ekonomisk utredning (kommunikationsministeriets publikationer 8/2015) med en utförlig genomgång av det nuvarande samarbetet i fråga om nätinfrastuktur och dess utvecklingsmöjligheter. I utredningen bedömdes dessutom vilka besparingar som kan uppnås genom ett utökat samarbete i olika nätinfrastukturer.

Bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna av de förslag som gäller samutnyttjande av fysisk infrastrukturer och sambyggnad av nät kompliceras av att ett utökat samarbete i hög grad är beroende av nättaktörernas egen aktivitet och vilja att utnyttja möjligheterna med samarbete. Det finns också enbart spridda uppgifter om den nuvarande nivån på samarbetet.

De föreslagna bestämmelserna om samarbete ökar dock under inga omständigheter nättaktörernas kostnader. En nättaktör som installerat fysisk infrastrukturer får ersättning för samutnyttjande av infrastrukturen och kan på så vis täcka en del av sina installeringskostnader. Den nättaktör som begärt samutnyttjande sparar åter genom att samutnyttja istället för att bygga separat. En nättaktör behöver inte samtycka till en begäran om sambyggnad, om det ökar aktörens kostnader jämfört med separat byggande. Kostnaderna fördelas mellan nättaktörerna och i regel sparar alla nättaktörer på sambyggnad, eftersom till exempel grävkostnaderna inte stiger nämnvärt även om flera nätdelar installeras samtidigt. På grund av de krav som ställts på en bättre eldistributionssäkerhet kommer andelen jordkablar att öka kraftigt i elnäten under kommande år, vilket tidsmässigt passar ihop med utvecklingsåtgärderna för snabba kommunikationsnät, och därmed kan lagstiftning som främjar samarbete mellan nättaktörer i enlighet med förslaget på ett betydande sätt sänka privata och offentliga aktörers kostnader och indirekt även kostnaderna för slutanvändarna av olika tjänster och nyttigheter.

Att bygga ett internt kommunikationsnät i en fastighet färdigt på en gång orsakar uppskattningsvis dubbelt så höga kostnader för ägarna av det interna kommunikationsnätet i fastigheten än att bygga enbart en passiv infrastrukturer, dvs. kabelvägar. Det totala beloppet påverkas också av husbolagets storlek. Till exempel i husbolag med sammanlagt 50 bostäder uppskattas kostnadstilläggen per bostad vara ungefär 150-200 euro. Att bygga ett internt kommunikationsnät i två skeden så att man i det första skedet bygger enbart kabelvägar och senare ett aktivt kommunikationsnät leder dock oundvikligen till större kostnader såväl vid planering, offertberäkning som vid byggandet på plats än att bygga kabelvägar och ett internt kommunikationsnät på samma gång. Totalkostnaderna är uppskattningsvis ungefär en och en halv gång större när ett internt kommunikationsnät byggs i två olika skeden jämfört med en situation där det interna nätet byggs färdigt på en gång. Även om till exempel husbolag orsakas större kostnader av att bygga ett internt kommunikationsnät färdigt på en gång än att bygga enbart kabelvägar, kommer det sålunda att bli dyrare för fastighetsägarna att senare bygga ett aktivt internt nät som ett separat byggprojekt än att bygga ett internt kommunikationsnät i fastigheten på en gång. Byggandet av interna nät leder i allmänhet även till ett högre värde på fastigheter och bostäder åtminstone i tätbebyggda områden. Således kan den föreslagna regleringen också med avseende på de ekonomiska konsekvenserna anses motiverad även ur fastighetsägarnas synvinkel.

Som indirekta ekonomiska konsekvenser av den föreslagna lagstiftningen ska det beaktas vilken central betydelse främjandet av snabba elektroniska kommunikationsförbindelser har för minskningen av kostnaderna för produktionen av offentliga och privata tjänster. Avancerade kommunikationsförbindelser möjliggör en effektivare serviceproduktion och helt nya sätt att producera tjänster, såsom till exempel tjänster baserade på telenärvaro. Med hjälp av digitali-

sering kan man uppnå stora besparingar i den offentliga sektorn samt främja företagets konkurrenskraft.

Anskaffning och underhåll av datasystem och tjänster som hänför sig till verksamheten i den centrala informationspunkten orsakar Kommunikationsverket kostnader på uppskattningsvis högst 500 000 euro per år. Avsikten är att kostnaderna ska täckas med den jämnstora informationssamhällsavgift som tas ut av teleföretag, med de el- och naturgasnätsavgifter som tas ut av energibolag och med en andel som betalas ur det anslag Trafikverket har anvisats. År 2016 väntas kostnaderna vara hälften av det ovan nämnda beloppet och Kommunikationsverket föreslås stå även för den andel som Energiverket ansvar för. Från och med 2017 tillämpas en jämn kostnadsfördelning mellan Kommunikationsverket, Energiverket och Trafikverket. Det föreslås ingen höjning av informationssamhällsavgiften eller av Trafikverkets anslag, men om det behövs kan behovet bedömas på nytt utifrån de faktiska kostnaderna. Arbets- och näringsministeriet har för avsikt att bereda en ändring av lagen om el- och naturgasnätsavgifter (950/2012) så att avgifterna i fråga kan höjas till att motsvara Energiverkets betalningsandel. I och med detta uppkommer även ett behov av att höja de verksamhetsutgifter som Energiverket betalas genom budgeten.

Konsekvenser för företagen

Genom den föreslagna lagen åläggs de nättaktörer som definieras i 2 § 6 punkten en skyldighet att upplåta nyttjanderätt till sin fysiska infrastruktur enligt 3 §, en skyldighet att tillgodose en begäran om sambyggnad enligt 4 § samt en skyldighet att via en central informationspunkt tillgängliggöra sådan information som avses i 5 § 1 mom. Genom de ändringar som föreslås i informationssamhällsbalken åläggs dessutom en skyldighet att bygga ett internt kommunikationsnät i samband med nybyggnation eller omfattande renoveringar. Skyldigheterna gäller också privata företag och offentliga samfund.

Ett centralt mål i den föreslagna lagen är att sänka byggkostnaderna för höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Det är till exempel möjligt att vägra tillgodose en begäran om sambyggnad, om sambyggnad ökar nättaktörernas kostnader jämfört med separat byggande. Inte heller skyldigheten som gäller interna nät antas orsaka några betydande kostnader för ägare till fastigheter eller byggnader.

Kommunikationsverket kan ta ut en avgift enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) för användningen av den centrala informationspunkten. Storleken på avgiften ska motsvara de totala kostnader som staten orsakas av att producera prestationen.

Sambyggnadslagens verkningar för privata företags verksamhet och marknad är som helhet små med beaktande av de ovan nämnda omständigheterna.

5.2 Konsekvenser för myndigheterna

Rättigheterna och skyldigheterna för sambyggnad och samutnyttjande gäller också myndigheter som är nättaktörer. Trafikverket och NTM-centralen ska alltså iaktta till exempel tidsfristerna för att besvara en begäran om samutnyttjande. Detta antas dock inte ge upphov till konsekvenser för personalen.

Den föreslagna lagen har även verkningar för Kommunikationsverkets verksamhet, eftersom Kommunikationsverket ska svara för tillsynen över efterlevnaden av lagen och för att lösa meningsskiljaktigheter. Kostnadsverkningarna för Kommunikationsverket beror på i vilken omfattning sambyggnad och samutnyttjande på det sätt som avses i lagen förekommer mellan parterna och om det sålunda uppstår eventuella tvister mellan parterna. Lösning av tvister som gäller sambyggnad och samutnyttjande antas orsaka Kommunikationsverket ett tilläggsbehov på högst ett eller två årsverken. Antalet tvister är svårt att förutsäga och därför är det också möjligt att det inte kommer att uppstå något behov av tilläggsresurser.

Kommunikationsverket fungerar enligt propositionen även som central informationspunkt, vilket i någon mån förutsätter tilläggsresurser. Kostnaderna för inrättandet av en central informationspunkt kan dock täckas med verkets disponibla anslag. Kostnaderna för informationspunktens verksamhet avses bli täckta genom kundavgifter som tas ut för behandlingen av ärenden som gäller begäran om information.

Dessutom sysselsätts Kommunikationsverket till exempel av beredningen av bestämmelser som gäller lämnande av information samt tillsynen över skyldigheterna som gäller byggande av interna kommunikationsnät i fastigheter. Ovan nämnda uppgifter antas ändå inte nämnvärt öka behovet av tilläggsresurser i Kommunikationsverket.

5.3 Miljökonsekvenser

Genom den föreslagna lagstiftningen kan nättaktörernas samarbete kring byggandet av infrastrukturnät och användningen av tillhörande fysiska infrastrukturer utökas. Detta har positiva miljökonsekvenser, eftersom antalet separata byggprojekt och utrymmesbehovet för näten minskar. Till exempel invid trafikleder kan nät för att undvika grävskador placeras endast på ett visst säkerhetsavstånd från varandra, vilket på grund av flera separata projekt har lett till att onödigt mycket växtlighet har tagits bort och att terrängen omformats. Dessutom kan man genom samutnyttjande av olika utrustningsutrymmen, byggnader och master minska byggarbeten som försämrar stadsbilden och landskapet.

Genom att förbättra tillgången på information om var infrastrukturnät är placerade kan grävarbeten riktas mera exakt och onödigt grävande på så vis undvikas.

Genom den föreslagna lagstiftningen främjas byggandet av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, vilket på längre sikt har stora indirekta miljökonsekvenser. Nätförbindelser som möjliggör elektronisk ärendehantering, handel och mångsidiga distansarbetssätt minskar behovet av rörlighet och således även skador på miljön på grund av rörlighet.

5.4 Samhälleliga konsekvenser

Genom den föreslagna lagstiftningen kan man främja byggande och utnyttjande av infrastrukturnät som är viktiga för ett fungerande samhälle, vilket bidrar till en ökad välfärd och säkerhet för alla medborgare. Genom att utöka samarbetet kan till exempel dragningen av jordkabler påskyndas och utökas och eldistributionssäkerheten i undantagsfall på så vis förbättras.

Genom att sänka byggkostnaderna för höghastighetsnät för elektronisk kommunikation och genom bestämmelserna om interna nät i fastigheter och byggnader stöder man utvecklingen av informationsmiljön, elektronisk ärendehantering och serviceverksamhet. Genom den föreslagna lagstiftningen kan man alltså indirekt stödja uppkomsten av ny affärsverksamhet och arbetsplatser. Genom att effektivisera samarbetet kring infrastrukturnät kan trafiksäkerheten

förbättras och olägenheterna för medborgarna förebyggas genom att antalet byggarbeten som hindrar trafiken minskas. Däremot kan en minskning av antalet enskilda byggprojekt enligt bedömning ha en obetydlig inverkan på sysselsättningen i jordbyggnadsbranschen.

6 Beredning av propositionen

6.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Regeringens proposition har beretts vid kommunikationsministeriet i öppet samarbete med de olika intressentgrupperna.

Vid ministeriet utarbetades en bedömningspromemoria om sambyggnadsdirektivet som var på en omfattande remiss hösten 2014. Bland remissinstanserna fanns representanter för ministerier och myndigheter som är ansvariga för olika sektorer samt för föreningar och företag som representerar olika sektorer. Speciellt teleföretag samt föreningar i vatten-, energi- och bostadssektorn var välrepresenterade bland remissinstanserna. Generellt ansåg remissinstanserna i sina utlåtanden att det är möjligt att sänka byggkostnaderna för infrastrukturnät genom att utveckla samarbetet och regleringen av samarbete, men ansåg det vara svårt att komma med mer detaljerade ställningstaganden innan lagförslagen är klara.

Dessutom lät kommunikationsministeriet göra en teknisk-ekonomisk utredning om tillämpningsområdet för sambyggnadsdirektivet hos Ramboll Finland AB (kommunikationsministeriets publikationer 8/2015).

I oktober 2014 tillsatte kommunikationsministeriet en arbetsgrupp att bereda genomförandet av sambyggnadsdirektivet. Arbetsgruppen bestod förutom av representanter för kommunikationsministeriet av representanter för justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet, miljöministeriet, Energiverket, Konkurrens- och konsumentverket, Trafikverket, Kommunikationsverket, Finsk Energiindustri rf, Finlands Fastighetsförbund rf, Finlands Kommunförbund rf, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry samt Finlands Vattenverksförening rf. Arbetsgruppen sammanträdde sammanlagt sju gånger. Arbetsgruppen har också hört flera experter från olika sektorer.

Utkastet till proposition sändes i juni 2015 på remiss till sammanlagt 294 myndigheter, organisationer och aktörer i infrastruktursektorn. Utlåtande gavs av 49 remissinstanser. De enskilda utlåtandena finns i statsrådets projektregister (HARE) under ärendenummer LVM074:00/2015. I projektregistret finns också en sammanställning över utlåtandena.

Målen för den föreslagna lagstiftningen fick ett brett understöd i remissbehandlingen. Den föreslagna riktlinjen för en ömsesidig tillämpning av rättigheter och skyldigheter i anslutning till samarbete understöddes nästan enhälligt. Endast Finnet-förbundet motsatte sig det och Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA rf föreslog en närmare utredning av riktlinjens konsekvenser. En tillämpning av lagstiftningen i förhållandet mellan teleföretag fick både understöd och motstånd. Förslagen som gäller sambyggnad och samutnyttjande fick till största delen understöd. Med anledning av utlåtandena gjordes preciseringar i motiveringarna till paragraferna i propositionen, till exempel med betoning på att ersättningar för samutnyttjande i första hand ska bestämmas på kommersiella grunder. På grundval av justitieministeriets utlåtande ströks dessutom skälighetsprövningen i anslutning till vägran att bevilja samarbete och därmed ska vägran att tillgodose begäran om såväl sambyggnad som samutnyttjande bygga på grunderna i de uttömmande förteckningarna i paragraferna. Till lagen fogades också definitioner som preciserar tillämpningsområdet.

När det gäller förslagen i fråga om en central informationspunkt understödde remissinstanserna nästan enhälligt att informationstjänsten centraliseras till en enda instans. Ett brett understöd fick också breddandet av informationsskyldigheten så att den förutom fysisk infrastruktur och planerade byggarbeten även gäller information om kablarnas position. Däremot kritiserades förslaget enligt vilket det helt statsägda Johtotieto Oy skulle utses till central informationspunkt. Arbets- och näringsministeriets och Konkurrens- och konsumentverket ansåg i sina utlåtanden att det med tanke på konkurrensneutraliteten skulle vara klarast om en myndighet eller ett företag som inte verkar på en nära konkurrensutsatt marknad skulle fungera som central informationspunkt. Utifrån dessa utlåtanden föreslås i lagförslaget att Kommunikationsverket utses till central informationspunkt. Dessutom har det utifrån den respons som kom in under remissbehandlingen fogats en bestämmelse till lagförslaget enligt vilken Kommunikationsverket under vissa förutsättningar kan överföra uppgifter som är avsedda för den centrala informationspunkten till en utomstående tjänsteleverantör, samt en bestämmelse om undantag från informationsskyldigheten. Förslaget att Kommunikationsverket ska övervaka att den föreslagna lagstiftningen iakttas och avgöra meningsskiljaktigheter i anslutning till tillämpningen fick ett brett understöd. Likaså ansågs det viktigt att Kommunikationsverket bistås av en bred expertgrupp som stöder tvistlösning. Justitieministeriet föreslog vissa sådana preciseringar och ändringar i bestämmelserna om tvistlösning och ändringssökande som har beaktats i den fortsatta beredningen av propositionen.

Det föreslagna breddandet av skyldigheten att bygga interna kommunikationsnät i fastigheter och byggnader så att skyldigheten förutom den fysiska infrastrukturen även gäller byggandet av de aktiva delarna av ett nät i nya fastigheter och byggnader och i sådana som ska saneras fick både understöd och motstånd. De som förhöll sig kritiskt till förslaget i sina utlåtanden påtalade i synnerhet de kostnader byggskyldigheten ger upphov till. Kommunikationsverket, Mediernas Centralförbund, Företagarna i Finland rf och Finlands Fastighetsförbund har dock ansett att det föreslagna breddandet av byggskyldigheten är motiverad trots att det leder till att kostnaderna stiger något. På de grunder som anges i avsnitt 3.2.2 har man efter remissbehandlingen till dessa delar beslutat hålla genomförandealternativen i propositionen i samma form som i det utkast som var ute på remiss.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur

1 § Tillämpningsområde. Den föreslagna lagen tillämpas på sambyggnad och samutnyttjande av kommunikationsnät samt energi-, trafik- och vattentjänstnät. Den ena parten i samarbetet ska alltid vara kommunikationsnät. Lagen ska alltså inte tillämpas till exempel enbart på samarbete som rör energi- och vattentjänstnät eller, med undantag för inbördes samarbete mellan kommunikationsnätsföretag, på inbördes samarbete mellan aktörer som hör till samma nättyp. Genom denna lag ändras inte bygg-, tillstånds- eller arbetarskyddsbestämmelser som gäller byggnad eller användning av nät. Lagens föreslagna tillämpningsområde följer i fråga om nätinфраstruktur definitionen på nätoperatör i artikel 2 i sambyggnadsdirektivet. Nätinфраstrukturer definieras närmare i 2 § 1–4 punkten. Sambyggnad och samutnyttjande antas främst gälla samarbete i anslutning till jordkablar, men det föreslagna tillämpningsområdet är teknikneutralt, och därför hör till exempel kommunikations- eller elnät som dragits som luftledningarna också till lagens tillämpningsområde.

I vägnätet omfattar skyldigheterna i lagen en nättaktör som äger samutnyttjad fysisk infrastruktur som installerats på ett väg- eller gatuområde. Nättaktören kan vara en väg- eller gatuhållare eller till exempel ett kommunikations- eller energibolag som har installerat infrastrukturen på väg- eller gatuområdet för eget bruk. Ett vägnät skiljer sig således till exempel från energi- eller vattentjänstnät där samutnyttjande i allmänhet gäller nätets ägares eller innehavares fysiska infrastruktur. Oavsett vem som äger den fysiska infrastrukturen, förutsätter arbete i vägnätet av säkerhetsskäl tillstånd av väg- eller gatuhållaren.

Med fysisk infrastruktur avses en konstruktion eller en del av en sådan i vilken andra delar av ett nät ska placeras utan att den själv blir en aktiv del av nätet, såsom till exempel ett skyddsrör, en kabelkanal, en mast eller utrustningsutrymme. Fysisk infrastruktur definieras i 2 § 5 punkten.

Lagen innehåller också bestämmelser om att information ska lämnas till informationstjänsten. Syftet med den informationstjänst som förutsätts i direktivet är att främja sambyggnad och samutnyttjande genom att utöka aktörernas information om eventuella samarbetsprojekt. Bestämmelser om informationstjänsten ingår i 5 och 6 § i lagen.

Den föreslagna lagen tillämpas i enlighet med 2 mom. sekundärt i förhållande till informationssamhällsbalken och lagen om stöd för byggande av bredband i glesbygdsområden. Tillämpningen av bägge lagarna blir aktuell i det inbördes förhållandet mellan aktörer i kommunikationsnät. På inbördes samarbete mellan aktörer i kommunikationsnät tillämpas i första hand bestämmelserna om överlåtelse av nyttjanderätt i 56 och 57 § i informationssamhällsbalken, om Kommunikationsverket har fattat ett beslut som gäller det. Om ett ovan nämnt beslut inte har fattats, tillämpas denna lag på det inbördes samarbetet mellan aktörer i kommunikationsnät. Likaså är bestämmelserna om samarbete i lagen om stöd för byggande av bredband i glesbygdsområden primära i jämförelse med bestämmelserna i den föreslagna lagen. Förhållandet mellan lagarna behandlas närmare i punkt 4.2 i den allmänna motiveringen till propositionen.

I enlighet med det föreslagna 3 mom. har nättaktörer vars verksamhet riktar sig till ett litet antal användare, är regionalt begränsad och ekonomiskt mindre betydelsefull undantagits från lagens tillämpningsområde i fråga om alla nät. Samtliga tre förutsättningar ska alltså vara uppfyllda för att en aktör ska stå utanför lagens tillämpningsområde. Med nättaktör avses ägare el-

ler innehavare av sådana nät som hör till lagens tillämpningsområde eller av fysisk infrastruktur i anslutning till dem. Sådana små nättaktörer som avses i momentet kan vara till exempel väglag för enskilda vägar, privata vattenandelslag och ägare av privata järnvägar som främst är i hobbybruk, vilka vanligen bedriver icke-professionell verksamhet på ett mindre område än ett landskap. Privata järnvägar används också av professionella aktörer till exempel inom industrin och i hamnar, och därför är avsikten inte att undanta dessa aktörer från lagens tillämpningsområde, om nättaktören i övrigt hör till lagens tillämpningsområde. När det gäller hamnar hör i princip åtminstone 16 hamnar i det transeuropeiska TEN-T-nätet till lagens tillämpningsområde. Detsamma gäller för flygplatsernas del de 24 flygplatser som används i allmän flygtrafik och administreras av Finnavia Abp. Frågan om en viss aktör hör till lagens tillämpningsområde eller inte kan emellertid ändras på grund av förändringar i nättaktörens verksamhet. Om det uppstår meningsskiljaktigheter mellan nättaktörerna om lämpligheten i den föreslagna lagstiftningen, avgörs ärendet av Kommunikationsverket eller en eventuell fullföljdsdomstol så som föreskrivs i 14 § i lagen.

Eftersom begränsningen av tillämpningsområdet i första meningen i 2 mom. gäller nättaktörer och inte nät, står till exempel enskilda vägar eller privata järnvägar i hobbybruk i och för sig inte utanför lagens tillämpningsområde, utan endast de nättaktörer som administrerar dessa nät. Om tele- eller energiföretag invid dessa nät har till exempel infrastruktur för samutnyttjande, omfattas bolagen av rättigheterna och skyldigheterna i lagen.

Det föreslås ytterligare att säkerhetsnätsverksamhet som hör till tillämpningsområdet för lagen om verksamheten i den offentliga förvaltningens säkerhetsnät ställs utanför lagens tillämpningsområde. Säkerhetsnät är ett myndighetsnät som avses i informationssamhällsbalken och som ägs och innehas av staten. Syftet med verksamheten i säkerhetsnät är att under normala förhållanden och vid störningar under normala förhållanden samt under undantagsförhållanden säkerställa att den kommunikation som samarbetet mellan den högsta statsledningen och de myndigheter och andra aktörer som är viktiga med tanke på säkerheten i samhället förutsätter är störningsfri och obruten samt att säkerställa att den information som behövs vid beslutsfattandet och ledningen är lättillgänglig, integrerad och konfidentiell.

Genom paragrafen genomförs artikel 1 i direktivet.

2 § Definitioner. I punkt 1 i den paragraf med definitioner som föreslås hänvisas i fråga om definitionen av kommunikationsnät till informationssamhällsbalken. Enligt 3 § 39 punkten i informationssamhällsbalken avses med kommunikationsnät ett system som består av sammankopplade ledningar och av anordningar och som är avsett för överföring eller distribution av meddelanden via ledning, med radiovågor, optiskt eller på något annat elektromagnetiskt sätt. Kommunikationsnät, liksom även nedan beskrivna andra nät, inbegriper i denna lag tillhörande utrustning och konstruktioner.

I enlighet med 2 punkten avser energinät i den föreslagna lagen gas- och elnät, nät för värme och kyla, till vilka även räknas elnät som används till belysning på offentliga områden. Lagstiftning som gäller energinät och aktörer behandlas mera ingående i punkt 2.1.2 i den allmänna motiveringen till propositionen.

Med trafiknät avses i enlighet med punkt 3 landsvägar, gator, enskilda vägar, järnvägar, hamnar och flygplatser. Lagstiftning som gäller trafiknät samt aktörer behandlas mera ingående i punkt 2.1.2 i den allmänna motiveringen till propositionen.

Enligt 4 punkten avses med vattentjänstnät i denna lag spillvattennät och avloppsnät för dagvatten även om avloppshantering av dagvatten för närvarande inte ingår i begreppet vattentjänst enligt lagen om vattentjänster. Definitionen täcker också hanteringen och bortledandet

av vattnet i dessa nät. Vattenledningsnätet för distribution av hushållsvatten undantas däremot i enlighet med sambyggnadsdirektivet från lagens tillämpningsområde på grund av dess kritiska betydelse.

Fysisk infrastruktur som avses i den föreslagna 5 punkten är till exempel skyddsror, kabelkanaler, inspektions- och kabelbrunnar, fördelarskåp, stolpar, master, torn, antenninstallationer och byggnader, i synnerhet de yttre ytorna. I enlighet med sambyggnadsdirektivet täcker definitionen likväl inte kablar, fiber eller så kallade svartfiber. Hushållsvattennäten omfattas inte av lagens tillämpningsområde, och därför omfattas inte heller tillhörande konstruktioner eller byggnader av begreppet fysisk infrastruktur.

Enligt den föreslagna 6 punkten avses med nättaktör i lagen ägare eller innehavare av energi-, trafik-, vattentjänst- eller kommunikationsnät eller av fysisk infrastruktur i anslutning till dem eller teleföretag. Med teleföretag avses i denna lag detsamma som i informationssamhällsbalken, dvs. till exempel ett företag som har beviljats nätkoncession för att tillhandahålla en nättjänst, men som ännu inte äger eller innehar ett kommunikationsnät eller tillhörande fysisk infrastruktur. När det gäller landsvägar är i princip NTM-centralerna nättaktörer på sina egna ansvarsområden, eftersom de har den bästa lokalkännedomen om trafikledningsnätet i sitt område. För förverkligandet av de största trafikledningsprojekten svarar Trafikverket, som dock fram till dess att projektet är färdigt också är nättaktör för det. Då trafikledningsprojektet är klart ska den regionala NTM-centralen överta nättaktörens uppgifter från Trafikverket, om inte ämbetsverken inom trafikförvaltningen sinsemellan kommer överens om något annat.

Från definitionen på nättaktör har undantagits bostadsaktiebolag, ömsesidiga fastighetsaktiebolag och därmed jämförbara aktörer, vars nät vanligen är små och gjorda för deras egna boende och deras huvudsakliga syfte är inte att ge ekonomisk fördel.

Med kritisk infrastruktur avses enligt 7 punkten fysisk infrastruktur, nät eller delar av dessa för vilka gäller att om de äventyras, skulle detta orsaka betydande allmän fara eller försämrad nationell säkerhet. Om en infrastruktur är kritisk ska granskas utifrån tryggheten av livsviktiga funktioner i samhället och myndigheternas funktionsförmåga, varvid kritisk infrastruktur kan anses vara till exempel de med avseende på försörjningsberedskapen viktigaste näten med tillhörande fysisk infrastruktur som behövs vid produktionen av nyttigheter inom informations-samhället, energiförsörjning, finansiering, logistik, hälso- och sjukvård, kritisk basindustri och livsmedelsförsörjning samt vid distributionen av hushållsvatten. Bland vattentjänstnäten ska speciellt de viktigaste näten för distribution av hushållsvatten och den fysiska infrastrukturen anses vara kritisk infrastruktur, men de hör enligt definitionen i 4 punkten inte till lagens tillämpningsområde.

3 § Samutnyttjande. Villkoren för överlåtelse av nyttjanderätten ska vara rättvisa och skäliga. Med kravet på rättvisa avses också icke-diskriminering, dvs. den som överlåter nyttjanderätten ska bemöta dem som befinner sig i samma situation och begär nyttjanderätt rättvist.

Prisets betydelse är central när det bedöms om villkoren är skäliga. Prisets skälighet kan bedömas på flera olika sätt. I första hand ska skäligheten bedömas genom en jämförelse mellan det pris som tas ut och den allmänna kommersiella prisnivån för motsvarande nyttjanderätt. Skäligheten kan också bedömas genom en jämförelse mellan det pris som tas ut och kostnaderna för separat byggande. Då kan man som utgångspunkt för bedömningen av kostnaderna använda de genomsnittliga byggkostnader som godkänts av regleringsmyndigheterna eller av intresseorganisationer i branschen eller till exempel jämförpriserna för det aktuella teleföretagets nätelement. I alla situationer kan man dessutom beakta särdragen i det aktuella projektet, såsom projektets geografiska läge, jordmånens kvalitet, bygg- och säkerhetsföreskrifter i an-

RP 116/2015 rd

slutning till ett eventuellt placeringstillstånd eller tidtabellen för projektet. Att hyra nyttjanderätt ska inte vara dyrare än att själv bygga ett nät.

I en situation där den ena nättaktörens fysiska infrastruktur är dyrare till exempel på grund av säkerhetskraven, användningen av tyngre materiel, planering, övervakning eller andra skäl, står aktören i princip själv för dessa kostnader. Den som begärt nyttjanderätt står för kostnaderna för själva installationen och sina egna materialkostnader.

Det pris som tas ut ska bygga på den verkliga användningen av infrastrukturen. När priset fastställs ska även beaktas att det under olika tider kan vara flera som begär nyttjanderätt. Priset och de kostnader det bygger på ska fördelas rättvist mellan de olika användarna, dvs. den som tillhandahåller nyttjanderätt ska bemöta företag i samma situation rättvist. Ersättningen för nyttjanderätten kan justeras om grunderna för bestämningen av ersättningen förändras. Det måste finnas rättvisa och skäliga principer för en ändring. Nättaktörer har i enlighet med 10 § 2 mom. möjlighet att hänskjuta meningsskiljaktigheter om villkoren för samutnyttjande till Kommunikationsverket. Kommunikationsverket har då prövningsrätt i fråga om vilka kostnader det är skäligt att inkludera i priset och på vilket sätt kostnaderna ska fastställas.

Ersättningen kan till exempel vara en engångsersättning eller en fortlöpande ersättning som bygger på användningen av infrastrukturen. Användningsbaserad ersättning kan anses följa nättaktörers nuvarande praxis vid överlåtelse av nyttjanderätt och kan också justeras när företagens behov förändras. En ersättning som bygger på engångsersättning kan i vissa situationer leda till onödigt stora kostnader, i synnerhet om hyrestagarens behov senare visar sig kortvarigt. En fortlöpande ersättning som betalas på basis av användningen sporrar även infrastrukturägare att hyra ut så mycket som möjligt, vilket gör att ägaren via en högre nyttjandegrad får en större omsättning som täcker investeringarna. En användningsbaserad ersättning kan också innehålla till exempel kostnader för underhållet av infrastrukturen.

En skriftlig begäran om nyttjanderätt kan också göras elektroniskt, till exempel via e-post. I begäran ska den som begär nyttjanderätt specificera sitt projekt, tidtabellen för projektet samt de delar av nätet som är föremål för det tilltänkta samutnyttjandet i en sådan utsträckning att nättaktören kan fatta beslut om samutnyttjandet. Om begäran om nyttjanderätt är så bristfällig att nättaktören inte rimligen kan anses kunna fatta ett beslut om samutnyttjande utifrån den, ska nättaktören utan dröjsmål begära att den kompletteras.

I det föreslagna 2 mom. ingår en uttömmande förteckning över godtagbara grunder för en nättaktör att vägra upplåta nyttjanderätt till sin fysiska infrastruktur. Grunderna ska vara icke-diskriminerande. Den första grunden för vägran är att den fysiska infrastrukturen inte är tekniskt lämplig för samutnyttjande, vilket till exempel kan vara förknippat med sådana säkerhetsbestämmelser för den fysiska infrastrukturen eller näten som förhindrar samutnyttjande eller ökar kostnaderna så, att samutnyttjande inte längre är lönsamt. Den fysiska infrastrukturen kan också vara av en sådan typ att den i praktiken inte är lämplig för samutnyttjande. Till exempel i belysningsystemen i vägnätet löper den fysiska infrastrukturen i allmänhet utan avbrott endast mellan belysningsstolparna, vilket försvårar ett mera omfattande samutnyttjande. Denna grund kommer sannolikt inte att tillämpas ofta, eftersom nättaktörer i princip är välinformerade om de tekniska möjligheterna med samutnyttjande av olika nät.

Den andra grunden för vägran är nättaktörens eget bruk och rimliga framtida behov, vilket är ett kriterium som är vedertaget i grundlagsutskottets praxis och som förutsätts för tryggheten av nättaktörens egendomsskydd för att samutnyttjande ska kunna tillåtas (till exempel GrUU 10/2007 rd och GrUU 61/2002 rd). Nättaktören ska kunna motivera de lokalbehov som de framtida behoven kräver i den fysiska infrastrukturen.

Den tredje grunden för vägran i 2 mom. är allmän eller nationell säkerhet. Grunden som gäller allmän säkerhet kan bli tillämplig till exempel vid samutnyttjande av gas- och elnät, men i praktiken hindrar i allmänhet säkerhetskraven för byggande av nät i alla händelser samutnyttjande av sådana typer av nät med avseende på interoperabiliteten. Förutom risken för sporadiska olyckor kan begreppet allmän säkerhet anses gälla till exempel enhetligheten och säkerheten i centrala energinät, eftersom äventyrande av energileveransen kan orsaka omfattande störningar inom flera samhällssektorer.

I trafiknätet hindrar kraven på allmän säkerhet i princip till exempel samutnyttjande av fysisk infrastruktur i anslutning till flygplatsers interna nät för säkerheten i flygtrafiken, styrsystem för spårbunden trafik, distranskontrollsystem för vägtunnlar samt fysisk infrastruktur för operativa nät i hamnar. Genom olika tekniska arrangemang, såsom skydd och differentiering av systemen, kan säkerhetsriskerna minskas men kostnaderna för samutnyttjandet kan då överskrida gränsen för lönsamhet. När det gäller kommunikationsnät skulle till exempel VIRVE-nätet som är i myndighetsbruk i princip komma att stå utanför samutnyttjande.

Den nationella säkerheten gäller situationer där samutnyttjande kan äventyra konfidentialiteten i funktionen eller kommunikationen i centrala nät eller försvarets intresse med avseende på tryggheten av livsviktiga funktioner i samhället och myndigheternas funktionsförmåga.

Den sista grunden för att vägra att bevilja samutnyttjande är att andra tjänster som erbjuds i samma nät äventyras, vilket hänvisar till exempel till en ökad sårbarhet i det nät som är föremål för begäran om nyttjanderätt.

En näaktör ska skriftligen besvara en begäran om nyttjanderätt inom en månad efter det att begäran mottogs samt motivera ett eventuellt avslag. Den näaktör som begärt nyttjanderätt kan efter avslag föra ärendet till Kommunikationsverket för behandling. Om en näaktör låter bli att besvara begäran om nyttjanderätt kan den näaktör som framfört begäran föra ärendet till Kommunikationsverket för behandling en månad efter det att begäran framfördes. Om en näaktör har beviljat nyttjanderätt, men parterna inte når en överenskommelse om villkoren för nyttjanderätten, kan den näaktör som framfört begäran föra ärendet till Kommunikationsverket för avgörande två månader efter det att begäran framfördes, eller tidigare, om näaktören under förhandlingarnas gång vägrar tillgodose begäran om samutnyttjande. Vägran ska även i detta fall göras skriftligen och motiveras. Om begäran om nyttjanderätt ursprungligen varit bristfällig, beräknas tidsfristen från det ögonblick då en tillräckligt specificerad begäran lämnas till näaktören.

I 4 mom. behandlas en situation där fysisk infrastruktur som är föremål för begäran om nyttjanderätt inte är belägen på vare sig infrastrukturens ägares eller innehavares område. Infrastrukturens ägare har fått placeringsrätt via ett myndighetstillstånd som beviljats med stöd av ett privaträttsligt avtal eller någon annan lagstiftning. Lagar som möjliggör placeringsrätt är till exempel inlösningslagen, markanvändnings- och bygglagen, vattenlagen, fastighetsbildningslagen samt informationssamhällsbalken. Om en placeringsrätt som erhållits på ovan nämnt sätt inte möjliggör samutnyttjande enligt denna paragraf, dvs. att en tredje part kommer med som användare i den fysiska infrastrukturen, ska den som begärt nyttjanderätt innan 3 § i sambyggnadslagen tillämpas få placeringstillstånd för samutnyttjande antingen direkt från markägaren eller med stöd av lagstiftningen.

På trafikområden, såsom landsvägar eller invid gator, finns många olika aktörers fysiska infrastruktur som inte ägs av markägaren, dvs. staten eller kommunerna. I dessa situationer avviker man dock inte från normalt förfarande för trafikområden, eftersom samutnyttjande enligt denna paragraf alltid förutsätter myndighetstillstånd för arbete på trafikområde och tillståndet inbegriper placeringsrätt samt behövliga bestämmelser om utförandet av arbeten.

Genom bestämmelserna om samutnyttjande ändras inte bygg-, tillstånds- eller arbetarskyddsbestämmelserna som gäller byggande eller användning av nät, och därför förutsätter genomförandet av projekt myndighetstillstånd enligt annan lagstiftning samt att säkerhetsbestämmelserna om arbetet iakttas.

Genom paragrafen genomförs artikel 3 i direktivet.

4 § Sambyggnad. Vid sambyggnad bygger nättaktörerna sina egna separat nät eller den tillhörande fysiska infrastrukturen samtidigt.

En nättaktör ska enligt det föreslagna 1 mom. tillgodose en eller flera andra nättaktörers begäranden om sambyggnad av fysisk infrastruktur och sambyggnad av nät på rättvisa och skäliga villkor. I fråga om bedömning av rättvisa och skäliga villkor hänvisas i tillämpliga delar till motiveringen till 3 §. Begäran ska framföras skriftligen, men även en begäran som görs elektroniskt ska anses skriftlig. Begäran ska dessutom vara tillräckligt specificerad för att nättaktörerna utifrån den ska kunna inleda förhandlingar om sambyggnad. I en tillräckligt specificerad begäran finns uppgifter till exempel om för vilket projekt eller vilken del av ett projekt sambyggnad begärs, den egna nättypen och en preliminär bedömning av verkningarna av en sammanslagning av projekten för genomförandet av projektet och för dess kostnader.

En begäran om sambyggnad ska tillgodoses om inte sambyggnad medför extrakostnader för nättaktörerna i jämförelse med separat byggande. Ingen av nättaktörernas kostnader får alltså på grund av sambyggnad stiga i jämförelse med de uppskattade kostnaderna för separat byggande. I en kostnadsjämförelse ska till exempel beaktas att en annan nättaktör på grund av olika säkerhetskrav kan genomföra sitt projekt genom kabelplöjning, medan det åter för en annan nättaktör krävs grävning och således högre kostnader. De genomförandesätt som används i kostnadsjämförelsen måste också uppfylla myndigheternas tillståndskrav som är förutsättningen för genomförandet av projektet. Bedömningen av kostnaderna för separat byggande behandlas i övrigt i detaljmotiveringen till 3 § 1 mom.

Även i mindre byggprojekt kan nättaktören vägra tillgodose en begäran om sambyggnad. Bedömningen av om ett byggprojekt är mindre ska göras sett till helheten och beakta till exempel kostnaderna för projektet, dess omfattning, varaktighet och hur brådskande det är samt inbegripa en jämförelse med storleken på genomsnittliga projekt i den aktuella branschen. Projektet ska också vara av mindre betydelse med avseende på sambyggnad. I sådana situationer skulle förfarandena för sambyggnad onödigt fördröja genomförandet av projektet.

En tredje grund för att vägra tillgodose en begäran om sambyggnad är att sambyggnad äventyrar nätets säkerhet eller användningen av nätet för det avsedda ändamålet. Vid bedömningen av om nätets säkerhet äventyras ska särskild uppmärksamhet fästas vid säkerheten i kritisk infrastruktur. Vid bedömningen av om säkerheten äventyras är det viktigt att förutom det fysiska äventyrandet av näten bedöma om även konfidentialiteten i kommunikationen äventyras. När det gäller andra än kritiska infrastrukturer ska tröskeln för att vägra tillgodose begäran om sambyggnad på grundval av att näten äventyras i princip vara något högre, förutsatt att det finns till exempel grundligare tekniska bevis för att näten eller anslutande fysiska infrastrukturer är interoperabla och för att näten äventyras.

Sambyggnad kan avslås också om den skulle äventyra användningen av nätoperatörens nät för det avsedda ändamålet. Grunden kan innebära till exempel störningar som orsakas ett kommunikationsnät av en annan nätinфраstruktur och som hindrar eller skadar de tjänster som är avsedda att förmedlas i nätet. I sambyggnadssituationer skulle det sannolikt inte allmänt hänvisas till dessa grunder, eftersom projektet då i många situationer skulle förhindras redan på

grundval av bygg- eller arbetarskyddsbestämmelser eller därför att nödvändigt myndighetstillstånd inte skulle fås för arbetet.

Ingen av grunderna i punkt 3 ska tillämpas om risken för nätet eller användningen av nätet till exempel genom tekniska arrangemang kan undanröjas så att den inte höjer nätoperatörernas kostnader på det sätt som avses i punkt 1 och blir dyrare än separat byggande.

I enlighet med det föreslagna 2 mom. ska en begäran om sambyggnad lämnas in i ett så tidigt skede som möjligt och senast en månad innan placeringstillstånd för projektet söks hos den behöriga myndigheten. Om begäran lämnas in senare, kan nätaktören vägra tillgodose begäran om sambyggnad. Avsikten är att på så vis säkerställa att det finns tid att noggrant bereda en plan för sambyggnad och att tillståndsprocessen och projektet inte i onödan fördröjs. Däremot får en näaktör inte lämna in en tillståndsansökan för tidigt i syfte att på så vis förhindra sambyggnad. Till exempel en klart bristfällig ansökan kan i princip anses vara en indikation på en sådan avsikt.

När det gäller kostnadsfördelningen föreslås i 3 mom. att fördelningen ska göras i förhållande till de uppskattade kostnaderna för separat byggande. Vid bedömningen ska i princip beaktas särdragen i det aktuella projektet, såsom projektets geografiska läge, jordmånens kvalitet, bygg- och säkerhetsföreskrifter i anslutning till ett eventuellt placeringstillstånd eller tidtabellen för projektet. I övrigt hänvisas i fråga om uppskattningen av kostnaderna till motiveringen till 3 § 1 mom. Parterna kan dock alltid komma överens om en annan kostnadsfördelning än den som avses i lagen. Det är alltså inte en tvingande reglering utan företagen får fritt komma överens om fördelningen på något annat sätt.

Enligt det föreslagna 4 mom. kan den näaktör som begärt sambyggnad föra ärendet till Kommunikationsverket för avgörande, om nätaktören vägra tillgodose begäran om sambyggnad eller om en överenskommelse om villkoren inte har nåtts inom en månad efter det att begäran om sambyggnad mottogs. Med vägran jämställs en situation där nätaktören inte inom en månad från det att begäran mottogs har inlett förhandlingar om sambyggnad.

Genom bestämmelserna om sambyggnad ändras inte bygg-, tillstånds- eller arbetarskyddsbestämmelserna som gäller byggande eller användning av nät, och därför förutsätter genomförandet av projekt myndighetstillstånd enligt annan lagstiftning samt att säkerhetsbestämmelserna om arbetet iaktas.

Genom paragrafen genomförs artikel 5 i direktivet. Formuleringen av 1 mom. 3 punkten är något vidare än direktivet, eftersom det enligt direktivet är möjligt att avslå en begäran om sambyggnad, om det äventyrar säkerheten i kritisk infrastruktur. Direktivet förutsätter dock att begäran om sambyggnad är rimlig, vilket med fog kan anses förutsätta att sambyggnad inte äventyrar nät eller användningen av nät för det avsedda ändamålet. Grunderna för att vägra tillgodose en begäran om sambyggnad skulle vara exaktare och tydligare i form av en uttömmande förteckning, dvs. utan grunder som förutsätter rimlighetsprövning, och därför föreslås att ovan nämnda punkt formuleras på ett annat sätt än i direktivet.

5 § Central informationspunkt. Enligt det föreslagna 1 mom. ska Kommunikationsverket se till att det finns en lättanvänd och informationssäker central informationspunkt. Med detta avses till exempel att informationstjänsten ska tillhandahålla ett tekniskt gränssnitt och ett kundgränssnitt för att lämna och leverera den information som avses i 1 mom. 1–4 punkten och säkerställa att de system som behövs för informationstjänsten och för att lämna information är interoperabla. Tekniskt gränssnitt kan avse ett gränssnitt via vilket näaktörer och offentliga samfund förmedlar sådan information som avses i 1 mom. 1–4 punkten till den centrala informationspunkten. Kundgränssnitt kan innebära ett gränssnitt via vilket de som använder den

RP 116/2015 rd

centrala informationspunkten kan begära sådan information som avses i det föreslagna 1 mom. 1–4 punkten från den centrala informationspunkten och via vilket informationen förmedlas till användaren.

I det föreslagna 1 mom. 1–4 punkten räknas upp vilken information som ska vara tillgänglig genom den centrala informationspunkten. Det är information om fysisk infrastruktur, pågående och planerade byggarbeten, tillståndsförfaranden som gäller byggande och positionen för kablarna, rören och liknande aktiva delar av nätet. Bestämmelsen är mera omfattande än artikel 4.1 och artikel 6.1 i direktivet, eftersom direktivet inte förutsätter att information om positionen för kablarna, rören och liknande aktiva delar av nätet ska vara tillgänglig via den centrala informationspunkten.

Med nätrelaterad information om nätens fysiska infrastruktur avses information om infrastrukturens läge och rutt, typen av infrastruktur och dess nuvarande användning samt information om kontaktpunkt. Med information om planerade byggarbeten avses information om arbeten med anknytning till byggande av nät, var arbetena är belägna och vilken typ av arbeten det är fråga om, vilka delar av nätet arbetena gäller, beräknad dag för när arbetena inleds och uppskattad varaktighet, tillståndsförfaranden för det aktuella projektet, i synnerhet uppskattad ansökningstid för tillstånd, samt information om kontaktpunkt. Med planerade byggarbeten avses arbete som det inte ännu sökts tillstånd för hos behöriga myndigheter, men där planeringen av projektet har framskridit till det skedet att genomförandet av projektet verkar sannolikt. Uppgifter om planerade byggarbeten ska ges i så god tid som möjligt innan nödvändiga tillstånd söks och de ska enligt det föreslagna 7 § 1 och 3 mom. uppdateras under projektets gång. Med information om tillståndsförfaranden som gäller byggande avses all relevant information om tillstånd som behövs för byggande. Det är till exempel information om villkor och förfaranden som tillämpas på beviljande av tillstånd. Tillstånd som behövs för byggande är bland annat åtgärdstillstånd, bygglov, jordvärmestillstånd, tillstånd för miljöåtgärder och marktåktstillstånd. Med kablar, rör och liknande aktiva delar av nätet avses till exempel sådana telekablar, elkablar, fjärrvärmerör, gasrör och vattenrör som inte nödvändigtvis är förknippade med fysisk infrastruktur.

De uppgifter som avses i det föreslagna 1 mom. 1–4 punkten begärs vanligen i bygg- och planeringssyfte.

Sådan information som avses i det föreslagna 1 mom. 1–4 punkten ska lämnas utan obefogat dröjsmål. Detta innebär att informationen alltid ska ges genast den finns tillgänglig, om överlåtelse av information inte förutsätter utredning till exempel för bedömning av om de begränsningsgrunder som avses i det föreslagna 2 mom. föreligger. Informationen ska lämnas i digital form. Genom momentet genomförs tillsammans med 3 mom. artikel 4.1 och artikel 6.1 i direktivet. Genom momentet genomförs också artikel 4.3 och artikel 7.1 i direktivet.

I den föreslagna 2 mom. 1–3 punkten räknas upp grunder med stöd av vilka Kommunikationsverket kan vägra lämna information. Kommunikationsverket kan med stöd av det föreslagna momentet antingen helt vägra lämna information eller begränsa utlämnandet så att den aktör som begärt information får endast en del av den begärda informationen. Enligt den föreslagna 1 punkten behöver Kommunikationsverket inte lämna den information som avses i 1 mom. 1–4 punkten till den del lämnandet kan anses äventyra nätens informationssäkerhet. Enligt den föreslagna 2 punkten behöver information inte heller lämnas till den del som det kan anses äventyra allmän eller nationell säkerhet. Kommunikationsverket kan på så vis begränsa till exempel lämnande av information om delar i nätet som är kritiska med avseende på allmän säkerhet. Information om placeringen av ett kritiskt utrustningsutrymme eller kritiska kablar kan vara mycket skadlig i fel händer, eftersom konsekvenserna av skador på ett sådant utrustningsutrymme eller sådana kablar kan vara betydande för el- och vattendistributionen eller

kommunikationstjänsterna och således den allmänna säkerheten. Enligt den föreslagna 2 punkten behöver information inte heller lämnas till exempel när information utan grundad anledning begärs från ett område som är viktigt för den nationella säkerheten eller försvaret. Syftet med förslaget är att förhindra situationer där man genom omfattande begäranden uppenbart försöker få information om nätkonstruktioner och på så vis dra slutsatser om kritiska punkter i näten i skadesyfte. Genom förslaget kan man begränsa lämnande av information vid både enskilda begäranden och serier av begäranden i det sannolika syftet att få information om nätkonstruktioner för att på lång sikt orsaka skada. Enligt den föreslagna 3 punkten behöver information inte lämnas till den del som det kan anses äventyra företags- och affärshemligheter. Syftet med förslaget är att förhindra situationer där en konkurrent försöker få alltför omfattande eller detaljerad information om ett annat företags nät eller om konstruktionerna i nätet.

Enligt det föreslagna 3 mom. finns bestämmelser om avgifter som tas ut för lämnande av information enligt 1 mom. 1–3 punkten i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Bestämmelsen motsvarar artikel 10 i direktivet enligt vilken medlemsstaterna får tillåta att avgifter tas ut för användningen av den centrala informationspunkten.

I det föreslagna 4 mom. föreskrivs om möjligheten att begära omprövning hos Kommunikationsverket av ett beslut som det med stöd av 2 mom. fattat om begränsning av lämnandet av information. Bestämmelser om omprövning finns i 7 a kap. i förvaltningslagen. Ändring i ett beslut i vilket det enligt lagen är möjligt att begära omprövning får enligt 49 b § i förvaltningslagen inte sökas genom besvär. Endast det beslut som utfärdats om begäran om omprövning får då överklagas genom besvär i enlighet med förvaltningsprocesslagen.

6 § *Ordnanande av den centrala informationspunktens verksamhet.* I det föreslagna 1 mom. föreskrivs om Kommunikationsverkets rätt att överföra de uppgifter som ansluter sig till den uppgift som avses i 5 § 1 mom. till en utomstående tjänsteleverantör. Den tjänsteleverantör som avses i momentet kan också vara en privat aktör.

Eftersom information som är viktig med tanke på statens säkerhet är tillgänglig via den centrala informationspunkten, ska de uppgifter som avses i 5 § 1 mom. anses vara offentliga förvaltningsuppgifter enligt 124 § i grundlagen som kan anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag. Endast uppgifter som är av teknisk och biträdande art kan enligt det föreslagna 6 § 1 mom. överföras på en utomstående tjänsteleverantör. Med detta avses till exempel att skötseln av uppgifterna inte är förknippad med självständig prövningsrätt. En teknisk och biträdande uppgift kan till exempel anses vara att bygga ett datasystem för den centrala informationspunkten samt andra biträdande uppgifter.

En sådan tjänsteleverantör som avses i det föreslagna 6 § 1 mom. får inte i sin övriga affärsverksamhet utnyttja information som tjänsteleverantören tagit del av vid fullgörandet av uppgifterna. Om en tjänsteleverantör vill använda information som tillhandahålls via den centrala informationspunkten i sin övriga affärsverksamhet, ska informationen begäras från den centrala informationspunkten via ett normalt förfarande. Den centrala informationspunkten överlåter då informationen till tjänsteleverantören på samma villkor som till andra aktörer som begär information.

Det föreslagna 2 mom. innehåller bestämmelser om tillämpningen av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet på personer som är anställda hos ett bolag som är en sådan tjänsteleverantör som avses i 1 mom. när dessa personer utför uppgifter i enlighet med det föreslagna 5 § 1 mom. Att säkerställa att kraven på rättssäkerhet och god förvaltning tillgodoses i den betydelse som avses i 124 § i grundlagen förutsätter att man vid behandlingen av ärendet iakttar allmänna förvaltningslagar och att de som behandlar ärendena gör det under tjänstansvar.

7 § Informationsskyldighet. En nättaktör ska enligt det föreslagna 1 mom. genom den centrala informationspunkten tillhandahålla den information som avses i 5 § 1 mom. och ändringar i den i digital form. Även information om var väghållarens kablar är placerade på vägområden ska lämnas till informationspunkten. Informationen och uppdateringen av informationen ska utan onödigt dröjsmål tillhandahållas genom den centrala informationspunkten, dvs. genast när informationen är tillgänglig. Detta innebär i fråga om planerade byggprojekt att informationen ska tillhandahållas genom informationspunkten i god tid innan processerna för ansökan om tillstånd för ett projekt startar. I det föreslagna 2 mom. åläggs nätoperatörer en skyldighet att vid behov lämna den information om sin egen verksamhet som avses i 5 § 1 mom. direkt på begäran av en annan nättaktör. Att lämna information direkt på begäran av en annan nättaktör är nödvändigt när informationen av någon anledning inte finns tillgänglig via den centrala informationspunkten. Begäran ska göras skriftligen. En nättaktör ska på rättvisa och skäliga villkor lämna den begärda informationen inom två månader efter det att begäran mottogs. En nättaktör kan vägra lämna information på de grunder som avses i 5 § 2 mom.

Genom momentet genomförs artikel 4.4 i direktivet.

Ett offentligt samfund som på grund av sina uppgifter förfogar över information som avses i 5 § 1 mom. i digital form ska enligt det föreslagna 3 mom. genom den centrala informationspunkten tillgängliggöra denna information och ändringar i den inom två månader från det att informationen mottogs, om informationen inte annars finns att tillgå genom den centrala informationspunkten. Sådana offentliga samfund som avses i det föreslagna 3 mom. är till exempel städer, kommuner, kommunens byggnadstillsyn samt närings-, trafik- och miljöcentralerna. Tidsfristen kan förlängas med högst en månad om det behövs för att säkerställa att den mottagna informationen är tillförlitlig.

Genom momentet genomförs artikel 4.2 i direktivet.

I det föreslagna 4 mom. föreskrivs om rätten att föra en tvist beträffande skyldigheterna i denna paragraf till Kommunikationsverket för avgörande.

Genom momentet genomförs tillsammans med 9 § 3 mom. artikel 4.6 i direktivet. Genom momentet genomförs också artikel 6.4 i direktivet.

8 § Undantag från informationsskyldigheten. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om undantag från informationsskyldigheten enligt 7 § 1–3 mom. Informationsskyldigheten gäller inte kritisk infrastruktur eller fall där den fysiska infrastrukturen inte anses vara tekniskt lämpad för samutnyttjande. Till exempel den allmänna vägbelysningen kan betraktas som fysisk infrastruktur som är tekniskt olämplig för samutnyttjande. Detta beror bland annat på att vägbelysningen inte utgör en enhetlig fysisk infrastruktur utan består av avbrott med ungefär 50 meters mellanrum. Vägstolparna lämpar sig inte heller för samutnyttjande därför att elledningarna på stolparna ofta skadas vid krockar.

Sådan kritisk infrastruktur som avses i den föreslagna paragrafen definieras i den föreslagna 2 § 7 punkten. Till exempel nät för flygplats- eller flygtrafiktjänster samt styrsystem inom järnvägstrafiken kan betraktas som kritisk infrastruktur. Som kritisk infrastruktur kan också till exempel betraktas viktiga broar för försvaret.

Genom paragrafen genomförs artikel 4.7 i direktivet.

9 § Undersökningar på plats. I det föreslagna 1 mom. föreskrivs om nättaktörens skyldighet att vid behov tillåta sådana undersökningar på plats som gäller specifika delar av dess fysiska infrastruktur. En begäran om en undersökning på plats ska vara rimlig och i den ska specificeras

vilka delar av nätet som utredningen skulle gälla. Begäran ska göras skriftligen. En nätaktör kan vägra tillåta utredningar på plats på de grunder som avses i 5 § 2 mom.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska begäran besvaras skriftligen inom en månad efter det att den begäran som avses i 1 mom. mottogs.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs om rätten att föra en tvist beträffande skyldigheterna i denna paragraf till Kommunikationsverket för avgörande.

Genom paragrafen genomförs artikel 4.5 i direktivet.

10 § Tillsyn och avgörande av meningsskiljaktigheter. Enligt den föreslagna 8 § har Kommunikationsverket till uppgift att utöva allmän tillsyn över efterlevnaden av lagen. Kommunikationsverket kan också ålägga den som bryter mot lagen eller mot föreskrifter som utfärdats med stöd av den att inom en rimlig tid rätta till felet. Ändring i Kommunikationsverkets beslut kan sökas i enlighet med 11 §.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska Kommunikationsverket sträva efter att i första hand genom medling lösa meningsskiljaktigheter mellan nätaktörer. I det föreslagna momentet föreskrivs också om särskilda tidsfrister inom vilka Kommunikationsverket ska avgöra vissa tvister. Tvister som gäller samutnyttjande ska Kommunikationsverket avgöra inom fyra månader efter det att ärendet blev anhängigt. Meningsskiljaktigheter som gäller sambyggnad och meningsskiljaktigheter mellan nätaktörer om tillgången på information från informationstjänsten ska avgöras inom två månader efter det att ärendet blev anhängigt.

Genom det föreslagna momentet genomförs artikel 3.5, artikel 5.4 och artikel 4.6 i direktivet.

Kommunikationsverket är ett självständigt och ekonomiskt oberoende ämbetsverk, vars beslutsfattande är självständigt och opartiskt som inom den finländska förvaltningskulturen. I den föreslagna paragrafen föreslås inte ett separat omnämnande av samarbete med olika myndigheter, eftersom Kommunikationsverket i enlighet med 10 § i förvaltningslagen samarbetar med olika myndigheter vid skötseln av uppgifter enligt den föreslagna lagen.

Enligt det föreslagna 3 mom. har Kommunikationsverket i anslutning till tillsynen över efterlevnaden av denna lag rätt att utfärda vite, hot om avbrytande eller hot om tvångsutförande enligt vad som föreskrivs i viteslagen (1113/1990).

11 § Expertgrupp till stöd vid tvistlösning. Enligt det föreslagna 1 mom. ska Kommunikationsverket tillsätta en expertgrupp till stöd vid avgörande av tvister. Kommunikationsverket ska således tillsätta en separat arbetsgrupp som tillhandahåller utomstående expertis för ämbetsverket från sådana sektorer där Kommunikationsverket inte annars sköter uppgifter. I arbetsgruppen ska finnas representanter för myndigheter och intresseorganisationer inom de sektorer som berörs av lagens tillämpningsområde, såsom till exempel Finsk Energiindustri rf, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto Ficom ry, Finlands Kommunförbund rf, Finlands Vattenverksförening rf, Trafikverket och Trafiksäkerhetsverket. Arbetsgruppens sammansättning kan variera beroende på det ärende som ska avgöras.

Med tanke på arbetsgruppens verksamhet är det också nödvändigt att Kommunikationsverket har rätt att vid behov, trots sekretessbestämmelserna, kan lämna ut information om en aktuell tvist till gruppens medlemmar i enlighet med det föreslagna 2 mom. Kommunikationsverket kan lämna ut information endast i det fall att informationen är nödvändig för skötseln av gruppens uppgifter och inte innehåller konfidentiella meddelanden eller förmedlingsuppgifter. Brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden är

okränkbar enligt 10 § 2 mom. i grundlagen och syftet med den föreslagna bestämmelsen är inte att begränsa det grundlagsfästa skyddet för förtroliga meddelanden. Närmare bestämmelser om kommunikationens konfidentialitet samt integritetsskydd i elektronisk kommunikation finns i avdelning VI i informationssamhällsbalken. Kommunikationsverket kan med stöd av det föreslagna 2 mom. till exempel, trots skyddet för affärshemligheter, lämna ut information om ett företags egendom endast om informationen är nödvändig för att få nödvändig expertis i en aktuell tvist.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs om tjänsteansvar för arbetsgruppens medlemmar. Bestämmelser om tjänsteansvaret för en tjänsteman som deltar i arbetsgruppen föreskrivs till exempel i tjänstemannalagen (750/1994), strafflagen (39/1889) och skadeståndslagen (412/1974). Det är emellertid nödvändigt att ta in en bestämmelse i lagen om att motsvarande bestämmelser om tjänsteansvar ska tillämpas även på arbetsgruppens övriga medlemmar, som inte nödvändigtvis är tjänstemän. Arbetsgruppens medlemmar ska också följa andra allmänna förvaltningslagar som gäller myndighetsverksamhet, såsom förvaltningslagen (434/2003) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). På arbetsgruppens medlemmar tillämpas sålunda även bland annat bestämmelserna om jäv i förvaltningslagen.

För skötseln av gruppens uppgifter kan det vara nödvändigt att förutom offentlig information även få sekretessbelagd information. Rätten att få information innebär både rätt att bekanta sig med och få tillgång till olika handlingar som är nödvändiga för skötseln av gruppens uppgifter. I enlighet med 5 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet avses med handling även elektroniska handlingar. Gruppens medlemmar har enligt 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet tystnadsplikt när det gäller sekretessbelagd information. Medlemmarna ska inte ha rätt att utnyttja den information de får till något annat ändamål än till att sköta den uppgift som föreskrivs i paragrafen.

12 § Kommunikationsverkets rätt att få information. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om Kommunikationsverkets rätt att få information när ämbetsverket fullgör uppgifter enligt den föreslagna lagen.

Enligt det föreslagna 1 mom. har Kommunikationsverket trots sekretessbestämmelserna rätt att få den information som det behöver för att fullgöra sina uppgifter av dem vilka rättigheter och skyldigheter den föreslagna lagen gäller samt av aktörer som handlar för deras räkning.

De vilkas rättigheter och skyldigheter den föreslagna lagen gäller samt aktörer som handlar för deras räkning är enligt det föreslagna 2 mom. skyldiga att på begäran samla in och, trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter, på begäran lämna ut behövlig information till Kommunikationsverket enligt den föreslagna lagen för skötseln av dess uppgifter. Informationen ska lämnas ut avgiftsfritt och utan obefogat dröjsmål.

13 § Kommunikationsverkets rätt att meddela föreskrifter. Kommunikationsverket får enligt den föreslagna paragrafen meddela närmare föreskrifter om den i 5 och 6 § avsedda informationens digitala form och om interoperabiliteten och informationssäkerheten hos de system som behövs för behandling och överföring av informationen. Kommunikationsverket har enligt det föreslagna momentet rätt att meddela föreskrifter även om interoperabiliteten och informationssäkerheten hos de system som behövs för överföring av informationen. Kommunikationsverket får således meddela närmare föreskrifter om i vilken form informationen på informationssäkert vis kan fås från informationstjänsten samt om hur och i vilken form nättaktörerna ska lämna informationen till informationstjänsten. I båda fallen får Kommunikationsverket meddela närmare tekniska föreskrifter till exempel om det digitala formatet och koordinatsystemet för informationen samt om på vilken noggrannhetsnivå informationen ska finnas

tillgänglig. Detta möjliggör tillgången på tillräckligt noggrann information till exempel för ett säkert utförande av arbeten som utgör en fara för jordbyggnadsarbeten. Kommunikationsverket får meddela närmare tekniska föreskrifter även till exempel om nivån på och metoderna för det tekniska skyddet för informationen. Kommunikationsverket får också meddela närmare tekniska föreskrifter om hur den som söker information ska identifieras, från hur stort geografiskt område information kan lämnas ut åt gången, tillåten mängd informationssökning under en viss period samt lagringen av sökdata och andra tekniska omständigheter som i likhet med de ovan nämnda ökar informationssäkerheten

14 § Besvär. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om överklagande av beslut som fattas av Kommunikationsverket. Beslut som Kommunikationsverket fattat får överklagas på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. Ändring söks hos förvaltningsdomstolen.

Enligt det föreslagna 2 mom. har Kommunikationsverket rätt att överklaga ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket förvaltningsdomstolen har upphävt ett sådant beslut av Kommunikationsverket som avses i 1 mom. Grundlagsutskottet har haft en återhållsam inställning till myndigheters rätt att överklaga. Utskottet har dock ansett en myndighets rätt att överklaga vara godtagbar, om myndighetens rätt att överklaga med hänsyn till ärendenas natur annars kan anses motiverad. Kommunikationsverkets uppgift är med stöd av den föreslagna lagen att utöva tillsyn över lagens efterlevnad och lösa meningsskiljaktigheter. För att trygga en enhetlig rättspraxis och på grund av den särskilda karaktären hos de ärenden som behandlas kan det anses motiverat att Kommunikationsverket ska ha rätt att överklaga förvaltningsdomstolens beslut.

Enligt 3 mom. får förvaltningsdomstolens beslut överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Allmänna bestämmelser om grunderna för beviljande av besvärstillstånd ingår i 13 § i förvaltningsprocesslagen. Användningsområdet för systemet med besvärstillstånd har utvidgats vid högsta förvaltningsdomstolen. Tillsammans med förfarandet för begäran om omprövning i 5 § 4 mom. kan besvärstillståndsproceduren anses motiverat med hänsyn till parternas rättsskydd.

1.2 Informationssamhällsbalken

111 § Nyttjanderätt till fastigheters och byggnaders interna nät. Till 1 mom. i den föreslagna paragrafen fogas ett omnämmande av teleföretags rätt att ansluta sitt allmänna kommunikationsnät till fastighetens eller byggnadens interna kommunikationsnät. Genom den första meningen i momentet tryggas teleföretags rätt att få nyttjanderätt till fastigheters eller byggnaders interna kommunikationsnät. Enligt den nya andra meningen ska teleföretag även ha rätt att ansluta sitt allmänna kommunikationsnät till fastigheters eller byggnaders interna kommunikationsnät. Den föreslagna ändringen förtydligar momentets syfte. Avsikten med förslaget är dock inte att inverka på tillämpningen av bestämmelserna om beslutsfattande om renoveringar, en delägarers ändringsarbeten, underhållsansvar och kostnadsfördelning i lagen om bostadsaktiebolag.

Genom det föreslagna momentet genomförs artikel 9.1 i sambyggnadsdirektivet.

Till den föreslagna paragrafen fogas också ett nytt 2 mom., enligt vilket Kommunikationsverket ska avgöra meningsskiljaktigheter som gäller nyttjanderätten till en fastighets interna kommunikationsnät inom två månader. Kommunikationsverkets beslut kan överklagas vidare hos förvaltningsdomstolen enligt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Genom det föreslagna momentet genomförs artikel 9.3, andra stycket i direktivet.

249 § *Planering och byggande av fastigheters och byggnaders fysiska infrastruktur och interna nät.* Den föreslagna paragrafen ändras så att den motsvarar kraven i artikel 8.1 i sambyggnadsdirektivet. Ur 249 § i informationssamhällsbalken avskiljs kraven för teleföretags byggande av fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät till en separat paragraf. Den föreslagna 249 § innehåller bestämmelser om planering och byggande av fastigheters och byggnaders fysiska infrastruktur och interna kommunikationsnät. Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad så att även fysisk infrastruktur nämns i den. Paragrafen gäller dessutom förutom planering även byggande, vilket likaså nämns i paragrafens rubrik.

Det föreslagna 1 mom. motsvarar 249 § 1 mom. i informationssamhällsbalken.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska en ny fastighet eller byggnad vara utrustad med fysisk infrastruktur och ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser fram till nätanslutningspunkten. Med en ny fastighet avses en sådan fastighet där det kommer att byggas en ny byggnad eller nya byggnader. Skyldigheten gäller därmed inte sådana fastigheter, i vilka det redan finns byggnader och som berörs av skyldigheterna i 3 mom. Ett internt kommunikationsnät ska vara byggt enligt vad som förutsätts i 1 mom. Skyldigheten gäller sålunda byggande av både en passiv fysisk infrastruktur som möjliggör ett internt nät och av själva det aktiva interna nätet. Bestämmelsen är därmed mer omfattande än artikel 8.1 i direktivet, eftersom direktivet inte förutsätter att det samtidigt byggs ett aktivt nät. Som anslutningspunkt enligt paragrafen anses den punkt där fastighetens eller byggnadens interna nät och teleföretagets allmänna kommunikationsnät ansluts till varandra.

Skyldigheten gäller den som inleder ett byggprojekt, vilket hänvisar till en sådan aktör som avses i markanvändnings- och bygglagen. Termen definieras inte särskilt i markanvändnings- och bygglagen. Den som inleder ett byggprojekt ska till exempel genom avtal sörja för att de som planerar en fastighet, entreprenörer och andra som är med i ett fastighetsbyggprojekt beaktar skyldigheten att bygga bredband vid byggandet och planeringen av byggnaden.

Enligt det föreslagna 3 mom. gäller den skyldighet som avses i 1 mom. även sådana betydande omfattande renoveringsprojekt i fastigheter eller byggnader som omfattar strukturella ändringar i fastigheten eller byggnaden. Förutsättningen är att det är byggnadstekniskt motiverat att bygga ett internt nät i samband med ett omfattande renoveringsprojekt. Det finns ingen skyldighet att bygga nät om det redan finns ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser i fastigheten eller byggnaden. Med höghastighetsnät för elektronisk kommunikation avses i sambyggnadsdirektivet ett elektroniskt kommunikationsnät som kan leverera tjänster för bredbandstillgång i hastigheter på minst 30 Mbit/s. Definitionen av ett höghastighetsnät för elektronisk kommunikation är dock mycket tidsbunden vilket betyder att definitionen kommer att ändras i takt med att tekniken utvecklas.

Omfattande renoveringsprojekt som gäller sådana byggnadstekniskt motiverade strukturella ändringar som avses i momentet är till exempel omfattande el- eller rörrenoveringar som också sträcker sig till lägenheterna och där konstruktionerna öppnas. Om en pågående renovering inte inbegriper sådana delar av en fastighet eller byggnad som skulle göra det byggnadstekniskt motiverat att samtidigt även installera ett internt kommunikationsnät, åläggs ingen skyldighet att bygga ett internt kommunikationsnät eller sådan fysisk infrastruktur som möjliggör den. En fastighet och en byggnad ska vara utrustad med ett internt kommunikationsnät som avses i momentet, om det är byggnadstekniskt motiverat i samband med ett omfattande renoveringsprojekt, även om det ger upphov till kostnader för den som inleder byggprojektet.

Genom de föreslagna 2 och 3 mom. genomförs artikel 8.1 i direktivet.

RP 116/2015 rd

I det föreslagna 4 mom. föreskrivs om undantagsgrunder som de skyldigheter som avses i 2 och 3 inte gäller.

Skyldigheten tillämpas enligt den föreslagna 1 punkten inte på småhus. Enligt definitionen i Finlands officiella statistik, som upprätthålls av Statistikcentralen, avses med småhus egnahemshus, parhus och egnahemshus i två våningar med två bostäder. Sådana småhus som avses i den föreslagna 1 punkten är till exempel inte radhus med tre eller flera bostäder eller bostadsvåningshus.

Enligt den föreslagna 2 punkten är förutom stadigvarande bebodda småhus även fritidsbostäder befriade från skyldigheten att bygga ett internt nät i fastigheten.

Enligt den föreslagna 3 punkten har byggnader som ägs och huvudsakligen används av ett offentligt samfund undantagits från paragrafens tillämpningsområde. Med offentligt samfund avses staten, kommuner, samkommuner, evangelisk-lutherska kyrkan och ortodoxa kyrkosamfundet och deras församlingar samt Folkpensionsanstalten och Finlands Bank. Definitionen motsvarar definitionen på offentligt samfund i 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om skyldighet att medge insyn i och lämna uppgifter om vissa företags ekonomiska verksamhet (19/2003). Offentligt samfund inbegriper även statliga affärsverk, eftersom statliga affärsverk utgör en del av staten och inte är separata juridiska personer. Bestämmelser om statliga affärsverk finns i lagen om statliga affärsverk (1062/2010). Som statligt affärsverk fungerar bland annat Senatfastigheter, vars verksamhet således inte omfattas av skyldigheterna enligt den föreslagna paragrafen. Det föreslagna undantaget tillämpas på byggnader som ägs av ett offentligt samfund och som också i huvudsak används av det offentliga samfundet. Med en byggnad som i huvudsak används av ett offentligt samfund avses en sådan byggnad där över hälften av hyresgästerna är offentliga samfund. Om en majoritet av dem som använder en fastighet eller byggnad är andra än offentliga samfund, men den ägs av ett offentligt samfund, ska i fastigheten eller byggnaden enligt denna paragraf byggas fysisk infrastruktur och ett internt kommunikationsnät.

Utanför paragrafens tillämpningsområde står enligt den föreslagna 4 punkten även byggnader där det, med beaktande av byggnadens användningsändamål och av kostnaderna för byggnandet, skulle vara uppenbart oskäligt att bygga fysisk infrastruktur och ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser. Syftet med punkten är att göra det möjligt att ställa även andra än sådana byggnader som avses i punkterna 1–3 utanför skyldigheterna i paragrafen. Förutsättningen är att det skulle vara uppenbart oskäligt att tillämpa skyldigheten på den aktuella byggnaden med beaktande av byggnadens användningsändamål och kostnaderna för byggnandet av ett internt kommunikationsnät.

De byggnader som avses i punkten kan vara till exempel byggnader i militär användning eller andra byggnader som används till nationella säkerhetsändamål. De byggnader som avses i punkten kan också vara skyddade byggnader, vilket till exempel avser byggnader som är skyddsmärkta i planläggningen samt byggnader som är skyddade med stöd av lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010), kyrkolagen (1054/1993) eller lagen om ortodoxa kyrkan (985/2006). Sådana byggnader som avses i punkten kan också vara till exempel minnesmärken och historiska byggnader som dock inte är skyddade och i vilka det med beaktande av byggnadernas användningsändamål skulle bli oskäligt dyrt att installera ett internt kommunikationsnät. Huruvida kostnaderna blir oskäliga bedöms av den som inleder ett byggprojekt.

Det föreslagna 4 mom. överensstämmer med artikel 9.4 i direktivet.

Enligt det föreslagna 5 mom. får Kommunikationsverket meddela närmare tekniska föreskrifter om hur en fastighets interna kommunikationsnät ska byggas, samt föreskrifter om tekniska

RP 116/2015 rd

anslutningspunkter i näten. Det föreslagna 5 mom. 1, 2 och 4 punkterna motsvarar 249 § 4 mom. i gällande informationssamhällsbalk.

Till det föreslagna 5 mom. fogas en rätt för Kommunikationsverket att meddela föreskrifter även om de tekniska krav som ska ställas på sådan fysisk infrastruktur i fastigheter och byggnader enligt 2 och 3 mom. som stöder snabba bredbandsförbindelser samt om konstaterande av dessa krav och av fastigheters och byggnaders existerande interna kommunikationsnätets prestanda. Kommunikationsverket kan sålunda meddela föreskrifter till exempel om hurdan prestanda ett existerande kommunikationsnät ska ha för att det inte ska vara nödvändigt att bygga ett nytt internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser i fastigheten eller byggnaden. Med prestanda avses hur väl ett kommunikationsnät klarar av de krav som ställs på det. Prestandan i ett kommunikationsnät kan bedömas med olika medel, till exempel genom att bedöma nätets tillgängliga kapacitet.

249 a § *Teleföretags skyldigheter när det gäller fastigheters och byggnaders interna nät.* Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheter för teleföretag när det gäller interna kommunikationsnät. Paragrafens bestämmelser motsvarar gällande bestämmelser i informationssamhällsbalken. Den föreslagna paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar gällande 249 § 2 och 3 mom.

Övergångsbestämmelse

Enligt den föreslagna övergångsbestämmelsen tillämpas bestämmelserna i 249 § 2 och 3 mom. i denna lag på sådana byggprojekt och omfattande renoveringsprojekt för vilka ansökan om bygglov har lämnats in den 1 januari 2017 eller därefter.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

I propositionen ingår inga bemyndiganden att utfärda förordning. Med stöd av 13 § i den föreslagna lagen om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur får Kommunikationsverket meddela närmare föreskrifter om den i 7 § avsedda informationens digitala form och om interoperabiliteten och informationssäkerheten hos de system som behövs för behandling och överföring av informationen. I 249 § 5 mom. i informationssamhällsbalken föreslås en liten lagteknisk ändring av bemyndigandet att meddela föreskrifter.

3 Ikraftträdande

Lagarna om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur och om ändring av informationssamhällsbalken föreslås träda i kraft den 1 juli 2016. Detta motsvarar artikel 13 i direktivet enligt vilken medlemsstaterna från och med den 1 juli 2016 ska tillämpa de åtgärder som är nödvändiga för att följa direktivet.

De uppgifter som avses i 5 § 1 mom. i lagen om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur ska dock finnas tillgängliga via den centrala informationspunkten först från och med den 1 januari 2017. Bestämmelserna i 249 § 2 och 3 mom. i informationssamhällsbalken tillämpas först på sådana byggprojekt och totalrenoveringsprojekt för vilka ansökan om bygglov har lämnats in den 1 januari 2017 eller därefter. De föreslagna undantagen är nödvändiga på grund av de åtgärder som behövs för att genomföra lagstiftningen och de motsvarar bestämmelserna i artikel 4.3 samt i artikel 8.1 och 8.2 i direktivet.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

4.1 Inledning

Ur statsförfattningsrättslig synvinkel ska propositionen granskas utifrån bestämmelserna om egendomsskydd (15 §) och överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter (124 §) i grundlagen.

4.2 Egendomsskydd

Enligt 15 § i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning bestäms genom lag.

Egendomsskyddet omfattar förutom den egentliga äganderätten begränsade sakrättsliga frågor, såsom olika nyttjande- och servitutsrättigheter. Propositionens förhållande till 15 § i grundlagen ska granskas utifrån 3 och 4 § i lagförslaget. I 3 § i lagförslaget föreskrivs om samutnyttjande av fysisk infrastruktur och i 4 § om sambyggnad.

Egendomsskyddet hör till de grundläggande fri- och rättigheter som inte är ovillkorliga, utan som ska beaktas i förhållande till deras uppgift i samhället. I 15 § 1 mom. i grundlagen ingår en så kallad generalklausul om egendomsskydd utifrån vilken olika begränsningar i synnerhet av ägarens nyttjanderättigheter och ägarens bestämmanderätt bedöms och som enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis kan ställas, om bestämmelser om noggrant avgränsade och exakt definierade begränsningar föreskrivs genom lag, begränsningarna är godtagbara och står i riktig proportion till det eftersträlvade målet och inte kränker kärnområdet för den aktuella grundläggande fri- och rättigheten. Då en grundläggande fri- och rättighet begränsas ska man dessutom sörja för tillräckliga rättsskyddsarrangemang (GrUU 25/1994 rd, s. 4–5).

Genom den föreslagna lagen föreskrivs om sambyggnad och samutnyttjande av sådan fysisk infrastruktur som avses i sambyggnadsdirektivet. I lagen definieras situationer där en näaktör ska överlåta nyttjanderätt till en existerande fysisk infrastruktur och situationer där en näaktör ska tillgodose en annan näaktörs skäligen begäran om sambyggnad av fysisk infrastruktur. I lagen definieras också grunder enligt vilka en näaktör kan vägra tillgodose en begäran om sambyggnad eller samutnyttjande. Grunderna för vägran definieras uttömmande i sambyggnadsdirektivet.

De föreslagna bestämmelserna kan innebära en partiell begränsning av den nyttjanderätt som omfattas av egendomsskyddet för näaktörer. Det ska dock utfärdas exakta och noga avgränsade bestämmelser om begränsningen genom lag och den ska bygga på ett starkt samhälleligt intresse att främja samutnyttjande av existerande fysisk infrastruktur mellan teleföretag och andra näaktörer. Det ändringssökande som förutsätts i grundlagen har i lagförslaget ordnats genom en hänvisning till de allmänna bestämmelserna om förvaltningsprocessen.

Enligt grundlagsutskottets vedertagna praxis kan egendomens särart beaktas vid bedömningen av om en begränsning i egendomsskyddet står i samklang med grundlagen. Ägare till el-, naturgas- och telenät har till exempel kunnat åläggas överlåtelse- och andra skyldigheter och begränsningar som hänför sig till användningen av egendomen främst i syfte att skapa och trygga förutsättningar för konkurrens. Grundlagsutskottet har ansett att skyldigheterna och begränsningarna med beaktande av särdragen i respektive egendom stämmer överens med grundlagen, om de bygger på exakta bestämmelser i lag och är skäligen ur ägarens synvinkel (GrUU 37/2004 rd, GrUU 36/2004 rd, GrUU 63/2002 rd, GrUU 61/2002 rd, GrUU 8/2002 rd, GrUU 34/2000 rd, GrUU 4/2000 rd).

4.3 Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

Propositionens förhållande till 124 § i grundlagen ska granskas utifrån 5 och 6 § i lagförslaget. I den föreslagna 5 § föreskrivs om den centrala informationspunktens uppgifter och i 6 § om ordnande av den centrala informationspunktens verksamhet. De uppgifter som anges i den föreslagna 5 § ska enligt lagförslaget betraktas som offentliga förvaltningsuppgifter enligt 124 § i grundlagen.

Som betydande utövning av offentlig makt enligt 124 § betraktas enligt förarbetena till grundlagen (RP 1/1998 rd) till exempel på självständig prövning baserad rätt att använda maktmedel eller att på något annat konkret sätt ingripa i en enskilds persons grundläggande rättigheter. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis ansett att till exempel fastställande av administrativa påföljder inbegriper betydande utövning av offentlig makt (t.ex. GrUU 57/2010 rd, GrUU 18/2007 rd och GrUU 32/2005 rd).

Kommunikationsverket som är central informationspunkt enligt 5 § 1 mom. i lagförslaget kan med stöd av det föreslagna 6 § 1 mom. sköta de uppgifter som avses i 5 § 1 mom. själv eller skaffa dem i form av tjänster hos en utomstående tjänsteleverantör, som även kan vara en privat aktör. Den centrala informationspunkten ska enligt 5 § 1 mom. tillhandahålla lättanvänd och informationssäker service, genom vilken det utan obefogat dröjsmål och i digital form ska lämnas information om fysisk infrastruktur, pågående och planerade byggarbeten, tillståndsförfaranden som gäller byggande och kablarnas position. Informationen ska lämnas på rättvisa och skäligen villkor. Att överföra uppgifter till en utomstående tjänsteleverantör är enligt det föreslagna 6 § 1 mom. möjligt endast förutsatt att det är fråga om uppgifter av teknisk och biträdande art. Ansvar för att en lättanvänd och informationssäker service tillhandahålls vilar enligt lagförslaget på Kommunikationsverket oberoende av om verket beslutar att överföra vissa av de uppgifter som avses i 5 § 1 mom. till en utomstående tjänsteleverantör. Eftersom endast uppgifter av teknisk art och uppgifter som stöder myndighetens verksamhet, vilka genomförs under kontroll och övervakning av en myndighet, enligt lagförslaget kan överföras till en utomstående tjänsteleverantör, hör enligt lagförslaget inte sådana uppgifter som kan anses vara betydande utövning av offentlig makt i enlighet med 124 § i grundlagen till tjänsteleverantören.

Kravet på ändamålsenlighet i 124 § i grundlagen är ett juridiskt villkor som måste bedömas från fall till fall. I detta sammanhang måste enligt grundlagsutskottets vedertagna tolkningspraxis bland annat förvaltningsuppgiftens karaktär beaktas (till exempel GrUU 8/2014 rd, s. 3/5, GrUU 5/2014 rd, s. 3/I och GrUU 65/2010 rd, s. 2/II). Vid bedömning av ändamålsenligheten ska man enligt förarbetena till grundlagen uppmärksamma dels förvaltningens effektivitet och övriga interna behov, dels enskilda personers och sammanslutningars behov (RP 1/1998 rd, s. 179/II).

Syftet med den centrala informationspunkten är att främja en effektiv planering av ibruktagandet av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation och att säkerställa att fysisk infrastruktur som lämpar sig för användning av elektroniska kommunikationsnät utnyttjas så effektivt som möjligt. Den möjlighet som Kommunikationsverket i lagförslaget har getts att överföra sådana uppgifter som avses i det föreslagna 5 § 1 mom. till en utomstående tjänsteleverantör anses på det sätt som förutsätts i 124 § i grundlagen nödvändig därför att myndigheten

RP 116/2015 rd

inte nödvändigtvis har tillgång till all den expertis som ordnandet av den centrala informationspunktens verksamhet kräver. Att överföra uppgifter till en utomstående tjänsteleverantör kan i vissa fall vara nödvändigt även med avseende på informationssäkerheten och riskhanteringen, även om det i sista hand är myndigheten som bär ansvaret för att det tillhandahålls en informationssäker service. En sådan situation kan bli aktuell till exempel när det byggs datasystem som är viktiga för den centrala informationspunktens funktion.

Fullgörandet av kraven på grundläggande fri- och rättigheter, rättssäkerhet och god förvaltning på det sätt som förutsätts i 124 § i grundlagen har i lagförslaget säkerställts så att bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på personer som är anställda hos det bolag som är en sådan utomstående tjänsteleverantör som avses i 6 § 1 mom. när dessa personer utför uppgifter enligt 5 § 1 mom. i lagförslaget. Vid behandlingen av ärenden ska därtill iakttas allmänna förvaltningslagar.

På ovan anförda grunder anses att propositionen står i samklang med grundlagen, och att de föreslagna lagarna därför kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

1.

Lag

om sambyggnad och samutnyttjande av nätinфраstruktur

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om sambyggnad och samutnyttjande av kommunikationsnät, energinät, trafiknät och vattentjänstnät. Lagen tillämpas endast om en av parterna i samarbetet är ett kommunikationsnät. I denna lag föreskrivs det också om lämnande av information till den centrala informationspunkten.

Om informationssamhällsbalken (917/2014) eller lagen om stöd för byggande av bredband i glesbygdsområden(1186/2009) innehåller bestämmelser som avviker från denna lag, ska de bestämmelserna tillämpas i stället för denna lag.

Denna lag tillämpas inte på sådana nättaktörer vars verksamhet riktar sig till ett litet antal användare och är geografiskt begränsad samt ekonomiskt mindre betydelsefull. Denna lag tillämpas inte heller på säkerhetsnätsverksamhet som hör till tillämpningsområdet för lagen om verksamheten i den offentliga förvaltningens säkerhetsnät (10/2015).

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

- 1) kommunikationsnät nät som avses i 3 § 39 punkten i informationssamhällsbalken,
- 2) energinät gas- och elnät, nät för värme och kyla samt andra liknande nät,
- 3) trafiknät landsvägar, gator, enskilda vägar, järnvägar, hamnar och flygplatser samt andra liknande trafikområden,
- 4) vattentjänstnät spillvattennät och avloppsnät för dagvatten,
- 5) fysisk infrastruktur strukturer, konstruktioner och byggnader samt delar av sådana, som är avsedda att rymma delar av ett nät utan att de själva blir en aktiv del av nätet,
- 6) nättaktör en ägare eller innehavare av ett nät som omfattas av lagens tillämpningsområde eller av fysisk infrastruktur i anslutning till ett sådant, eller ett teleföretag, dock inte bostadsaktiebolag, ömsesidiga fastighetsaktiebolag eller därmed jämförbara sammanslutningar,
- 7) kritisk infrastruktur fysisk infrastruktur, nät eller delar av dessa för vilka gäller att ett äventyrande av dem skulle kunna förorsaka betydande allmän fara eller försvagad nationell säkerhet.

3 §

Samutnyttjande

En nättaktör är skyldig att på skriftlig begäran av en annan nättaktör överlåta nyttjanderätten till sin fysiska infrastruktur på rättvisa och skäligen villkor. Nättaktören ska i begäran definiera projektet och dess tidsramar samt vilka delar av nätet som behövs. Om begäran inte är tillräckligt specificerad, ska nättaktören utan dröjsmål be den nättaktör som framställt begäran att

RP 116/2015 rd

komplettera begäran. En näaktör får vägra upplåta nyttjanderätt till sin fysiska infrastruktur endast på någon av följande grunder:

- 1) den fysiska infrastrukturen är inte tekniskt lämplig för samutnyttjande,
- 2) näaktörens eget bruk och rimliga framtida behov,
- 3) den allmänna eller nationella säkerheten äventyras,
- 4) andra tjänster som tillhandahålls i samma fysiska infrastruktur äventyras.

En näaktör ska skriftligen besvara en begäran som avses i 1 mom. inom en månad från det att begäran mottogs samt motivera sin eventuella vägran. Om näaktören vägrar att upplåta nyttjanderätt till sin fysiska infrastruktur eller låter bli att besvara en begäran om nyttjanderätt inom ovannämnda tidsfrist, eller om en överenskommelse om villkoren för nyttjanderätten inte har nåtts inom två månader från det att begäran om nyttjanderätt mottogs, kan den näaktör som framställt begäran föra ärendet till Kommunikationsverket för avgörande.

Om begäran om nyttjanderätt gäller en fysisk infrastruktur som är belägen på en tredje parts område, svarar den som framställt begäran för att skaffa den nyttjanderätt som behövs.

4 §

Sambyggnad

En näaktör ska tillgodose en annan näaktörs begäran om sambyggnad av fysisk infrastruktur och sambyggnad av nät på rättvisa och skäliga villkor. Begäran ska framställas skriftligen och specificerat. En skälig begäran ska tillgodoses, om inte sambyggnaden

1) leder till ökade kostnader för näaktörerna jämfört med om infrastrukturen eller nätet byggs separat,

2) gäller ett mindre byggprojekt, eller

3) äventyrar nätets säkerhet eller användningen av nätet för det avsedda ändamålet.

Begäran om sambyggnad ska lämnas in i ett så tidigt skede som möjligt och senast en månad innan ansökan om tillstånd för projektet lämnas till den behöriga myndigheten.

Om inte annat avtalas ska kostnaderna för sambyggnaden delas mellan näaktörerna i förhållande till de uppskattade kostnaderna om infrastrukturen eller nätet skulle ha byggts separat.

Vägrar en näaktör tillgodose en annan näaktörs begäran om sambyggnad, eller har en överenskommelse om villkoren inte nåtts inom en månad från det att begäran om sambyggnad mottogs, kan den näaktör som framställt begäran föra ärendet till Kommunikationsverket för avgörande.

5 §

Central informationspunkt

Kommunikationsverket ska se till att det finns en lättanvänd och informationssäker central informationspunkt, genom vilken det utan obefogat dröjsmål och i digital form lämnas nätrelaterad information om

1) nätens fysiska infrastruktur,

2) planerade byggarbeten,

3) tillståndsförfaranden som gäller byggande,

4) positionen för kablar, rören och liknande aktiva delar av nätet.

Information behöver dock inte lämnas till den del lämnandet kan anses äventyra

1) nätens informationssäkerhet,

2) allmän eller nationell säkerhet,

3) företags- och affärshemligheter.

Bestämmelser om avgifter som tas ut för lämnande av information enligt 1 mom. 1–3 punkten finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

RP 116/2015 rd

Omprövning av ett beslut som avses i 2 mom. får sökas hos Kommunikationsverket. Bestämmelser om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

6 §

Ordnanande av den centrala informationspunktens verksamhet

Kommunikationsverket kan sköta de uppgifter som avses i 5 § 1 mom. självt eller skaffa dessa tjänster hos en utomstående tjänsteleverantör, förutsatt att de uppgifter som överförs på tjänsteleverantören är av teknisk och biträdande art. En tjänsteleverantör får inte i sin övriga affärsverksamhet utnyttja information som tjänsteleverantören tagit del av vid fullgörandet av uppgifterna.

På personer som är anställda hos en tjänsteleverantör tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de utför uppgifter i enlighet med 5 § 1 mom. Personer som är anställda hos en tjänsteleverantör ska, när de utför uppgifter i enlighet med 5 § 1 mom., iaktta vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), förvaltningslagen, arkivlagen (831/1994), språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003). Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

7 §

Informationsskyldighet

En näaktör ska genom den centrala informationspunkten i digital form och utan obefogat dröjsmål tillhandahålla den information som avses i 5 § 1 mom. och ändringar i informationen. En näaktör ska vid behov lämna den information om sin egen verksamhet som avses i 5 § 1 mom. direkt på skriftlig begäran av en annan näaktör. Informationen ska lämnas på rättvisa och skäliga villkor inom två månader från det att den skriftliga begäran mottogs. Näaktören kan vägra lämna informationen på de grunder som avses i 5 § 2 mom.

Ett offentligt samfund som förfogar över information som avses i 5 § 1 mom. i digital form ska genom den centrala informationspunkten tillgängliggöra informationen och ändringar i den inom två månader från det att informationen mottogs, om informationen inte annars finns att tillgå genom den centrala informationspunkten. Tidsfristen kan förlängas med högst en månad om det behövs för att säkerställa att informationen är tillförlitlig.

Om det uppstår en tvist beträffande skyldigheterna enligt denna paragraf får den vars rättigheter eller intressen ärendet gäller föra ärendet till Kommunikationsverket för avgörande.

8 §

Undantag från informationsskyldigheten

Den informationsskyldighet som anges i 7 § gäller inte sådan fysisk infrastruktur som inte lämpar sig för samutnyttjande och inte heller kritisk infrastruktur.

9 §

Undersökningar på plats

En näaktör ska på skriftlig begäran av en annan näaktör vid behov tillåta sådana undersökningar på plats som gäller specifika delar av dess fysiska infrastruktur. Näaktören kan vägra tillåta undersökningar på plats på de grunder som avses i 5 § 3 mom.

RP 116/2015 rd

Begäran ska besvaras skriftligen inom en månad från det att en begäran enligt 1 mom. mottogs.

Om det uppstår en tvist beträffande skyldigheterna enligt denna paragraf får den vars rättigheter eller intressen ärendet gäller föra ärendet till Kommunikationsverket för avgörande.

10 §

Tillsyn och avgörande av meningsskiljaktigheter

Kommunikationsverket har till uppgift att utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag samt bestämmelser som utfärdats och beslut som meddelats med stöd av den, om inte något annat föreskrivs i denna lag. Kommunikationsverket kan ålägga den som bryter mot denna lag eller mot föreskrifter som meddelats med stöd av den att inom en rimlig tid rätta till felet eller försummelsen. Kommunikationsverket ska främja samarbetet mellan nätaktörer och sträva efter att i första hand genom medling lösa meningsskiljaktigheter mellan nätaktörerna. Kommunikationsverket ska, med undantag för under exceptionella förhållanden, fatta beslut i ärenden som avses i 3 § inom fyra månader från det att ärendet blev anhängigt och i ärenden som avses i 4 §, 7 § och 9 § inom två månader från det att ärendet blev anhängigt.

Om någon bryter mot denna lag eller mot föreskrifter som meddelats med stöd av den, kan Kommunikationsverket ålägga denne att rätta till felet eller försummelsen. Beslutet kan förenas med vite eller med hot om att verksamheten helt eller delvis avbryts eller att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad. Bestämmelser om vite, hot om avbrytande och hot om tvångsutförande finns i viteslagen (1113/1990).

11 §

Expertgrupp till stöd vid tvistlösning

Kommunikationsverkets ska tillsätta en expertgrupp med uppgift att biträda Kommunikationsverket vid avgörande av meningsskiljaktigheter. I arbetsgruppen ska finnas representanter för de sektorer som är viktiga med tanke på de nät som avses i 1 § 1 mom. och de sektorer som är viktiga med tanke på tillämpningen av denna lag, samt för myndigheterna inom dessa sektorer.

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har Kommunikationsverket, trots sekretessbestämmelserna, rätt att till arbetsgruppens medlemmar lämna ut behövlig information, om informationen är nödvändig för skötseln av gruppens uppgifter och inte innehåller konfidentiella meddelanden eller förmedlingsuppgifter.

På arbetsgruppens medlemmar tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter uppgifter som avses i denna paragraf. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

12 §

Kommunikationsverkets rätt att få information

Kommunikationsverket har, när det fullgör uppgifter enligt denna lag, rätt att trots sekretessbestämmelserna få den information som det behöver för att fullgöra sina uppgifter av dem vilkas rättigheter och skyldigheter denna lag gäller samt av aktörer som handlar för deras räkning.

Informationen ska lämnas ut avgiftsfritt, utan obefogat dröjsmål och i den form som myndigheten begärt.

RP 116/2015 rd

13 §

Kommunikationsverkets rätt att meddela föreskrifter

Kommunikationsverket får meddela närmare föreskrifter om den i 7 § avsedda informationens digitala form och om interoperabiliteten och informationssäkerheten hos de system som behövs för behandling och överföring av informationen.

14 §

Besvär

Omprövningsbeslut och andra beslut som Kommunikationsverket fattat får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Kommunikationsverket har rätt att anföra besvär över ett sådant beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket förvaltningsdomstolen har ändrat eller upphävt ett i 1 mom. avsett beslut av Kommunikationsverket.

Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

15 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . De uppgifter som avses i 5 § 1 mom. ska dock finnas tillgängliga via den centrala informationspunkten först den 1 januari 2017.

2.

Lag

om ändring av informationssamhällsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i informationssamhällsbalken (917/2014) 111 och 249 § samt
fogas till lagen en ny 249 a § som följer:

111 §

Nyttjanderätt till fastigheters och byggnaders interna nät

Bostadsaktiebolag, fastighetsaktiebolag och med dem jämförbara sammanslutningar som äger eller administrerar en fastighets interna eller flera fastigheters gemensamma fasta kommunikationsnät som är kopplat till ett allmänt kommunikationsnät, är skyldiga att på icke-diskriminerande villkor ge det teleföretag som abonnenten har valt tillträde till icke-upptagen kapacitet av fastighetens eller fastighetsgruppens interna kommunikationsnät för förmedling av kommunikationstjänster till abonnentens terminalutrustning inom fastigheten. Det teleföretag som fått nyttjanderätt har rätt att ansluta sitt allmänna kommunikationsnät till fastighetens eller byggnadens interna kommunikationsnät.

Om en överenskommelse om nyttjanderätten inte har nåtts inom två månader från det att begäran om nyttjanderätt mottogs, kan parterna föra ärendet till Kommunikationsverket för avgörande. Kommunikationsverket ska avgöra ärendet inom två månader från det att ärendet blev anhängigt.

249 §

Planering och byggande av fastigheters och byggnaders fysiska infrastruktur och interna nät

Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät som ansluts till ett allmänt kommunikationsnät ska uppfylla kraven enligt denna lag. Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät ska i den mån det är möjligt planeras så att de abonnenter som avses i 111 § kan välja teleföretag.

Den som påbörjar ett byggprojekt ska se till att den nya fastigheten eller byggnaden är utrustad med fysisk infrastruktur som stöder snabba bredbandsförbindelser fram till nätanslutningspunkten. I fastigheten eller byggnaden ska det i samband med detta byggas ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser och som uppfyller kraven enligt 1 mom.

Det som föreskrivs i 2 mom. ska också tillämpas på sådana betydande totalrenoveringsprojekt i fastigheten eller byggnaden som omfattar strukturella ändringar, om det i fastigheten eller byggnaden inte finns ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser och det är byggnadstekniskt motiverat att bygga fysisk infrastruktur och ett internt kommunikationsnät i samband med projektet.

Bestämmelserna i 2 och 3 mom. tillämpas inte på projekt som avser

- 1) småhus,
- 2) fritidsbostäder,
- 3) byggnader som ägs och huvudsakligen används av ett offentligt samfund,
- 4) byggnader där det, med beaktande av byggnadens användningsändamål och av kostnaderna för byggandet, skulle vara uppenbart oskäligt att bygga fysisk infrastruktur och ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser.

Kommunikationsverket får meddela föreskrifter om

RP 116/2015 rd

- 1) de tekniska egenskaper hos kommunikationsnät som ska beaktas vid planeringen av näten samt utformningen av och innehållet i planeringsdokumenten,
- 2) tekniska anslutningspunkter i kommunikationsnäten,
- 3) de tekniska krav som ska ställas på sådan fysisk infrastruktur i fastigheter och byggnader som stöder snabba bredbandsförbindelser samt konstaterande av dessa krav och av fastigheters och byggnaders existerande interna kommunikationsnäts prestanda,
- 4) andra tekniska arrangemang som kan jämföras med dem som nämns i 1–3 punkten och som har betydelse för administreringen av fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät.

249 a §

Teleföretags skyldigheter när det gäller fastigheters och byggnaders interna nät

Ett teleföretag får inte förutsätta att byggande, installation och underhåll av sådana interna kommunikationsnät i fastigheter och byggnader som är avsedda att anslutas till ett allmänt kommunikationsnät (*teleentreprenad*) får utföras endast av en teleentreprenör som valts av teleföretaget.

Ett teleföretag får inte förutsätta att en fastighets eller byggnads interna kommunikationsnät ansluts till teleföretagets kommunikationsnät så att det begränsar administreringen av fastighetens interna kommunikationsnät och möjligheten att välja teleföretag.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 249 § 2 och 3 mom. tillämpas dock först på sådana byggprojekt och totalrenoveringsprojekt för vilka ansökan om bygglov har lämnats in den 1 januari 2017 eller därefter.

Helsingfors den 12 november 2015

Vid förhinder för statsministern, finansminister

Alexander Stubb

Kommunikationsminister Anne Berner

2.

Lag

om ändring av informationssamhällsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i informationssamhällsbalken (917/2014) 111 och 249 § samt
fogas till lagen en ny 249 a § som följer:

Gällande lydelse

111 §

*Nyttjanderätt till fastigheters och byggnaders
interna nät*

Bostadsaktiebolag, fastighetsaktiebolag och med dem jämförbara sammanslutningar som äger eller administrerar en fastighets interna eller flera fastigheters gemensamma fasta kommunikationsnät som är kopplat till ett allmänt kommunikationsnät, är skyldiga att på icke-diskriminerande villkor ge det teleföretag som abonnenten har valt tillträde till icke-upptagen kapacitet av fastighetens eller fastighetsgruppens interna kommunikationsnät för förmedling av kommunikationstjänster till abonnentens terminalutrustning inom fastigheten.

249 §

*Planering av fastigheters och byggnaders in-
terna nät samt teleentreprenad*

Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät som ansluts till ett allmänt kommunikationsnät ska uppfylla kraven enligt denna lag. Fastigheters och byggnaders

Föreslagen lydelse

111 §

*Nyttjanderätt till fastigheters och byggnaders
interna nät*

Bostadsaktiebolag, fastighetsaktiebolag och med dem jämförbara sammanslutningar som äger eller administrerar en fastighets interna eller flera fastigheters gemensamma fasta kommunikationsnät som är kopplat till ett allmänt kommunikationsnät, är skyldiga att på icke-diskriminerande villkor ge det teleföretag som abonnenten har valt tillträde till icke-upptagen kapacitet av fastighetens eller fastighetsgruppens interna kommunikationsnät för förmedling av kommunikationstjänster till abonnentens terminalutrustning inom fastigheten. Det teleföretag som fått nyttjanderätt har rätt att ansluta sitt allmänna kommunikationsnät till fastighetens eller byggnadens interna kommunikationsnät.

Om en överenskommelse om nyttjanderätten inte har nåtts inom två månader från det att begäran om nyttjanderätt mottogs, kan parterna föra ärendet till Kommunikationsverket för avgörande. Kommunikationsverket ska avgöra ärendet inom två månader från det att ärendet blev anhängigt.

249 §

*Planering och byggande av fastigheters och
byggnaders fysiska infrastruktur och interna
nät*

Fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät som ansluts till ett allmänt kommunikationsnät ska uppfylla kraven enligt denna lag. Fastigheters och byggnaders

interna kommunikationsnät ska i den mån det är möjligt planeras så att de abonnenter som avses i 111 § kan välja teleföretag.

Ett teleföretag får inte förutsätta att byggande, installation och underhåll av sådana interna kommunikationsnät i fastigheter och byggnader som är avsedda att anslutas till ett allmänt kommunikationsnät (teleentreprenad) får utföras endast av en teleentreprenör som valts av teleföretaget.

Ett teleföretag får inte förutsätta att en fastighets eller byggnads interna kommunikationsnät ansluts till teleföretagets kommunikationsnät så att det begränsar administreringen av fastighetens interna kommunikationsnät och möjligheten att välja teleföretag.

Kommunikationsverket får meddela föreskrifter om de tekniska egenskaper hos kommunikationsnät som ska beaktas vid planeringen av kommunikationsnät enligt 1 mom. och om utformningen av och innehållet i planeringsdokumenten samt om sådana tekniska anslutningspunkter i näten som avses i 3 mom. Föreskrifter får meddelas också om andra jämförbara tekniska arrangemang som har betydelse för administreringen av fastigheters och byggnaders interna nät.

interna kommunikationsnät ska i den mån det är möjligt planeras så att de abonnenter som avses i 111 § kan välja teleföretag.

Den som påbörjar ett byggprojekt ska se till att den nya fastigheten eller byggnaden är utrustad med fysisk infrastruktur som stöder snabba bredbandsförbindelser fram till nätan slutningspunkten. I fastigheten eller byggnaden ska det i samband med detta byggas ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser och som uppfyller kraven enligt 1 mom.

Det som föreskrivs i 2 mom. ska också tillämpas på sådana betydande totalrenoveringsprojekt i fastigheten eller byggnaden som omfattar strukturella ändringar, om det i fastigheten eller byggnaden inte finns ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser och det är byggnadstekniskt motiverat att bygga fysisk infrastruktur och ett internt kommunikationsnät i samband med projektet.

Bestämmelserna i 2 och 3 mom. tillämpas inte på projekt som avser

- 1) småhus,
- 2) fritidsbostäder,
- 3) byggnader som ägs och huvudsakligen används av ett offentligt samfund,
- 4) byggnader där det, med beaktande av byggnadens användningsändamål och av kostnaderna för byggandet, skulle vara uppenbart oskäligt att bygga fysisk infrastruktur och ett internt kommunikationsnät som stöder snabba bredbandsförbindelser.

Kommunikationsverket får meddela föreskrifter om

1) de tekniska egenskaper hos kommunikationsnät som ska beaktas vid planeringen av näten samt utformningen av och innehållet i planeringsdokumenten,

2) tekniska anslutningspunkter i kommunikationsnäten,

3) de tekniska krav som ska ställas på sådan fysisk infrastruktur i fastigheter och byggnader som stöder snabba bredbandsförbindelser samt konstaterande av dessa krav och av fastigheters och byggnaders existerande interna kommunikationsnäts prestanda,

4) andra tekniska arrangemang som kan jämföras med dem som nämns i 1–3 punkten och som har betydelse för administreringen av fastigheters och byggnaders interna kommunikationsnät.

249 a §

Teleföretags skyldigheter när det gäller fastigheters och byggnaders interna nät

Ett teleföretag får inte förutsätta att byggnande, installation och underhåll av sådana interna kommunikationsnät i fastigheter och byggnader som är avsedda att anslutas till ett allmänt kommunikationsnät (teleentreprenad) får utföras endast av en teleentreprenör som valts av teleföretaget.

Ett teleföretag får inte förutsätta att en fastighets eller byggnads interna kommunikationsnät ansluts till teleföretagets kommunikationsnät så att det begränsar administreringen av fastighetens interna kommunikationsnät och möjligheten att välja teleföretag.

Denna lag träder i kraft den januari 20 . Bestämmelserna i 249 § 2 och 3 mom. tillämpas dock först på sådana byggprojekt och totalrenoveringsprojekt för vilka ansökan om bygglov har lämnats in den 1 januari 2017 eller därefter.
